

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

Změny v oblasti informační války v prostoru České republiky v souvislosti s pandemií COVID-19

Diplomová práce

Changes in the Area of Information Warfare in the Czech Republic in Connection with the COVID-19 Pandemic

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Bc. Luděk Michálek, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Viktor Šerák

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 15.3. 2023

Bc. Viktor ŠERÁK

ANOTACE

Práce se zabývá změnami v oblasti informační války v on-line prostoru České republiky v souvislosti s pandemií covidu-19. V teoretické části jsou vymezeny klíčové termíny, kterými jsou hybridní a informační válka, psychologické operace, propaganda a dezinformace. Následně je zmapován dezinformační ekosystém v České republice a jeho vývoj v době pandemie covidu-19 a s ní probíhající infodemie. V empirické části práce je vývoj publikační činnosti webů a jejich hodnotové orientace v období pandemie covidu-19 monitorován pomocí specializovaného analytického nástroje. Následně je pomocí dotazníkového šetření zkoumána míra důvěry v dezinformační narativy mezi členy bezpečnostních sborů ČR a Armády ČR, spolu s faktory, jež ji ovlivňují.

KLÍČOVÁ SLOVA

dezinformace * dezinformační ekosystém * infodemie * hybridní působení * informační válka * propaganda * Rusko * Česká republika * COVID-19

ANNOTATION

The thesis deals with the changes in the field of information warfare in the online space of the Czech Republic in the context of the pandemic of covid-19. The theoretical part defines the key terms, which are hybrid and information warfare, psychological operations, propaganda and disinformation. Subsequently, the disinformation ecosystem in the Czech Republic and its development during the covid-19 pandemic and the associated infodemic is mapped. In the empirical part of the thesis, the evolution of web publishing and its value orientation during the period of the covid-19 pandemic is monitored using a specialized analytical tool. Subsequently, the level of trust in disinformation narratives among members of the Czech security forces and the Czech Army and the factors that influence it are investigated using a questionnaire survey.

KEYWORDS

disinformation * disinformation ecosystem * infodemic * hybrid action * information warfare * propaganda * Russia * Czech Republic * COVID-19

Obsah

Úvod.....	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1. Vymezení teoretického rámce.....	11
1.1. Hybridní válka	11
1.2. Informační válka a psychologické operace	16
1.3. Propaganda a dezinformace	19
1.3.1. Pojetí propagandy.....	20
1.3.2. Pojetí dezinformací	21
1.3.3. Typologie propagandy a zásady jejího působení.....	24
2. Zasazení do českých reálií během pandemie covidu-19	27
2.1. Infodemie a její dopady v České republice.....	27
2.2. Dezinformační ekosystém v České republice a jeho proměny během pandemie covidu-19	30
2.2.1. Řetězové maily a jejich působení během pandemie covidu-19	35
2.2.2. Online média – weby a jejich působení během pandemie covidu-19	37
2.2.3. Sociální sítě a jejich působení během pandemie covidu-19.....	42
2.3. Významné dezinformační narativy související s pandemií covidu-19 šířené v české republice	45
2.3.1. Obecné narativy spojené s covidem-19 a reakcí společnosti na pandemii	46
2.3.2. Narativy spojené se zdravotními opatřeními, které zasahovaly do životů občanů.....	48
2.3.3. Narativy spojené s vakcinací proti covidu-19.....	49
2.3.4. Konspirační teorie spojené s pandemií covidu-19	51
2.3.5. Proruské narativy nespojené s covidem-19.....	53

2.4. Přeorientování dezinformačních kanálů z tématu covidu-19 na proruské dezinformace v souvislosti s invazí Ruska do Ukrajiny.....	56
2.5. Stav současné obrany ČR proti ruským psychologickým operacím	60
EMPIRICKÁ ČÁST	65
3. Monitoring implementace narativů spojených s covidem-19 do obsahu dezinformačních a propagandistických webů.....	65
3.1. Metodologie	66
3.1.1. Použité metody zpracování dat	66
3.1.2. Objekt monitoringu	67
3.1.3. Limity monitoringu	67
3.2. Monitoring implementace narativů	68
3.2.1. Monitoring roku 2020.....	68
3.2.2. Monitoring roku 2021	72
3.2.3. Monitoring roku 2022.....	76
3.2.4. Komparace monitorovaných let	80
4. Dotazníkové šetření	83
4.1. Projekt výzkumu.....	83
4.2. Metodologie	83
4.3. Použité metody zpracování dat.....	85
4.4. Objekt výzkumu	85
4.5. Pilotáž	86
4.6. Výzkumné hypotézy	86
4.7. Limity práce.....	87
5. Vyhodnocení dotazníkového šetření	88
5.1. Popis dotazníku	88
5.1.1. Otázky týkající se obecných společenských témat spojených s pandemií covidu-19.....	89

5.1.2. Otázky týkající se bezpečnostních opatření spojených s pandemií covidu-19	90
5.1.3. Otázky týkající se vakcinace proti viru covid-19	92
5.1.4. Otázky týkající se konspiračních teorií spojených s pandemií covidu-19	93
5.2. Ověřování výzkumných hypotéz	98
5.2.1. Ověření hypotézy 1	98
5.2.2. Ověření hypotézy 2	99
5.2.3. Ověření hypotézy 3	100
5.2.4. Ověření hypotézy 4	101
5.2.5. Ověření hypotézy 5	102
5.2.6. Závěry z poznatku ověřování hypotéz	103
6. Diskuse	107
7. Závěr.....	112
8. Seznam použité literatury.....	113
8.1. Monografie a tištěné zdroje	113
8.2. Elektronické zdroje – dokumenty	115
8.3. Webové stránky a elektronické zdroje.....	118
9. Seznam příloh.....	137
10. Přílohy práce	138

Úvod

Tématem mé diplomové práce jsou proměny v oblasti informační války a působení na populaci České republiky v souvislosti s pandemií COVID-19, která vypukla počátkem roku 2020. Specificky se zaměřuji na ruské a proruské informační operace a působení. Diplomová práce navazuje na moji bakalářskou práci,¹ která se zabývala ruským působením na velké sociální skupiny obecně a vzhledem k době svého dokončení (březen 2021) se témat souvisejících s pandemií též dotkla, byť to nebylo jejím hlavním zaměřením.

Ruské psychologické operace na území České republiky (ČR) probíhají dlouhodobě, jelikož ČR považuje Ruská federace (RF) za součást své sféry vlivu, jak demonstrovala posledně na požadavku stažení infrastruktury a vojenských potenciálů Severoatlantické aliance (NATO) do stavu z roku 1997.² Tento požadavek byl jednou z podmínek deeskalace napětí, které vyvrcholilo napadením Ukrajiny, protože pro NATO se jednalo o nesplnitelnou žádost, která by zanechala mj. Českou republiku, Polsko a Maďarsko mimo jeho ochrannou sféru.³

Dlouhodobost ruského psychologického působení na našem území lze demonstrovat i na výročních zprávách BIS, která RF a její bezpečnostní služby poprvé zmínila v samostatné subkapitole již ve výroční zprávě za rok 2001.⁴ Ve výroční zprávě za rok 2018 pak BIS přímo uvedla jako hlavní hrozbu ze strany RF hybridní operace, mezi než spadá i dezinformační působení: *„Nejzávažnější hrozbu pro ústavnost ČR představovalo v roce 2018 působení spektra proruských aktivistů, kteří se podíleli na šíření dezinformací. Termínem „proruští aktivisté“ v*

¹ ŠERÁK, Viktor. *Vliv ruských psychologických operací na velké sociální skupiny v České republice*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Marian Brzybohatý.

² ČTK. Rusko požaduje stažení NATO z východní a střední Evropy. Včetně Česka. *Deník.cz* [online]. Praha: Vltava Labe Media, 2022, 17.02.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/staty-mimo-eu/rusko-nato-cesko-usa-20220217.html>

³ JAGELLO 2000. ČESKÁ REPUBLIKA A NATO: Co znamená pro ČR členství v Severoatlantické alianci?. *Natoaktual.cz: Portál informačního centra o NATO v Praze* [online]. Ostrava: Jagello 200 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.natoaktual.cz/zpravy/lcr-a-nato>

⁴ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2001* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2002 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocni-zpravy/vyrocni-zprava-2001.pdf> s. 23

tomto kontextu BIS neoznačuje všechny prorusky smýšlející osoby, ale primárně ty, které svými aktivitami vědomě či nevědomě přímo napomáhají cizí moci.“⁵

Tématem pandemie COVID-19 a jeho zneužití v oblasti dezinformací, a jejich dopadu na bezpečnost v ČR se zabývala výroční zpráva BIS za rok 2020. V ní lze nalézt v rámci kapitoly vyhrazené dopadům pandemie COVID-19 následující upozornění: *„Na rostoucí rizika spojená s šířením lživých a manipulativních tvrzení ve společnosti upozorňuje BIS ve svých zprávách několik posledních let. Takzvaná alternativní mediální scéna prezentuje vlastní či převzatý tendenčně zmanipulovaný či přímo lživý obsah jako „alternativní pohled“ na aktuální dění. Ačkoliv šiřitelé dezinformací pragmaticky rozšiřují svůj rámec o jakákoliv nová témata vzbuzující emocionální reakce u veřejnosti, jejich dlouhodobé příběhy se ve vztahu k ČR víceméně ustálily. Jedná se o kontinuální kritiku politického uspořádání a politické reprezentace, členství v EU a NATO, kritiku fungování těchto organizací a diskreditaci obecných liberálně demokratických hodnot. Tematické zaměření dezinformační produkce je tak dlouhodobě zcela v souladu se zájmy Ruské federace.“⁶*

Jakkoliv samozřejmě všechny dezinformační narativy, které se v souvislosti s pandemií covidu-19 vynořily na české dezinformační scéně, nelze připsat na vrub ruským agentům a proruským dezinformátorům, je nesporné, že tématu bylo ze strany prorusky smýšlejících aktérů mohutně využito. Právě tomuto fenoménu se bude věnovat práce: zmapuje vliv pandemie a s ní související infodemie na proměnu dezinformačních narativů vyskytujících se na známých proruských webech, proměnu dezinformačního prostředí v období pandemie jako takového a dominantní dezinformační témata. V neposlední řadě zmapuje také opuštění tématu pandemie covid-19 a přeorientování dezinformačních webů na proruské narativy a propagandu související s ruskou invazí do Ukrajiny.

⁵ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2018* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2019 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2018-vz-cz.pdf.pdf> s. 8

⁶ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2020* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2020-vz-cz-2.pdf> s. 11

První krokem teoretické části práce bude vymezení základního rámce problematiky a teoretických konceptů s ním souvisejících, se zaměřením na rozbor proruského informačního působení a ruských psychologických operací v ČR obecně, a následně v souvislosti s pandemií covidu-19. Zmíněna bude též tradice ruských psychologických operací, včetně aktivních opatření a obzvláštní důraz bude kladen na problematiku propagandy a dezinformací, jelikož se jedná o nejvýznamnější formy psychologických operací používané RF na českou populaci.

Opomenuta nebude ani odpověď ČR a občanské společnosti na nárůst dezinformačních narativů. Především bude studována otázka, nakolik je ČR schopna se zahraničnímu informačnímu působení účinně bránit a jaký nastal vývoj v posledních letech, s ohledem na naplňování priorit vytyčených v Auditě národní bezpečnosti z roku 2016.⁷

V empirické části se bude práce věnovat rozboru toho, jak získávala témata spojená s pandemií covidu-19 na významu v rámci tradičních proruských dezinformačních webů. Následně bude zmapován i ústup od těchto témat v souvislosti se zahájením ruské invaze do Ukrajiny 24.2.2022. Data sebraná pomocí analytického nástroje Monitora (jenž bude představen) budou využita k demonstraci míry ústupu od témat souvisejících s pandemií covidu-19 a nárůstu zájmu o témata spojená s válkou v Ukrajině.

Druhou kapitolou empirické části bude výzkum, provedený metodou standardizovaného dotazníku užívajícího uzavřené otázky formou Likertovy škály. Cílem dotazníku je zjistit, nakolik respondenti podlehli dezinformačním a proruským propagandistickým narativům spojeným s pandemií covidu-19 a zda členství v bezpečnostních sborech ČR a Armádě ČR hraje roli v míře podléhání těmto narativům.

Diskuse se bude zabývat interpretací výsledků zjištěných během dotazníkového šetření a dojde v ní k zamyšlení se nad budoucností boje s nástroji ruské

⁷ MVČR. *AUDIT NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI* [online]. Praha: MVČR, 2016 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

informační války na území ČR: Především, nakolik se ČR a její společnost může této informační agresi bránit, jaká je vhodné přijmout opatření a jakým způsobem ruská invaze do Ukrajiny ovlivnila celkové přijímání ruské propagandy ve společnosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Vymezení teoretického rámce

K pochopení ruských a proruských psychologických operací a vlivového působení na českou společnost, jakožto i změn v oblasti toho, co lze nazvat zastřešujícím termínem informační válka v období pandemie covidu-19, je třeba nejdříve vymežit a popsat základní pojmy, které s tématem souvisí.

1.1. Hybridní válka

Hybridní válka, rusky „*gibridnaya voina*“, je označení pro ruský nelineární způsob vedení permanentního konfliktu i bez vyhlášení válečného stavu. Tím se staví do jasné opozice oproti tradičnímu pojetí totální války, jak jej definoval významný teoretik války, pruský generál Carl Von Clausewitz:⁸ Válku, které je zcela podřízen veškerý chod národa a země. Akt násilí, s cílem donutit nepřítele, aby se podvolil naší vůli. Nejvíce vyčerpávající definici hybridní války v českém prostředí, dle názoru autora, přinesl výzkumně prezentační projekt Jagello 2000: „*Hybridní válka je ozbrojený konflikt vedený kombinací nevojenských a vojenských prostředků s cílem jejich synergickým efektem přinutit protivníka k učinění takových kroků, které by sám o sobě neučinil. Alespoň jednou stranou konfliktu je stát. Hlavní roli při dosažení cílů války hrají nevojenské prostředky v podobě psychologických operací a propagandy, ekonomických sankcí, embarg, kriminálních aktivit, teroristických aktivit a jiných subversivních aktivit obdobného charakteru. Vojenské operace útočníka jsou vedeny na zapřenou nepravdělnými silami kombinujícími symetrické a asymetrické způsoby vedení bojové činnosti proti celé*

⁸ CLAUSEWITZ, Carl von. *On war*. Princeton, New Jersey, 1989 Princeton University Press. ISBN 978-0-691-04854-6. s.23 vlastní překlad autora práce

*společnosti a zejména proti jejím politickým strukturám, orgánům veřejné správy a samosprávě, ekonomice státu, morálce obyvatelstva a ozbrojeným silám.*⁹

Termín se vepsal do povědomí široké veřejnosti po anexi Krymského poloostrova Ruskou federací v roce 2014, během které bylo velmi úspěšně využito hned několik metod hybridního válčení: Anexe byla naprosto blesková, proběhla s minimálními ztrátami na životech, vzhledem k objemu zabraného území (což je obzvláště vidět v porovnání s dnešním plno spektrálním konfliktem probíhajícím v Ukrajině, který si vyžádal již stovky tisíc životů a územní změny jsou, jak patrně, zcela minimální k množství vynaložených zdrojů¹⁰), a byla úspěšně dokončena dříve, než západní státy stihly efektivně zareagovat, nebo se i jen zorientovat v situaci.¹¹ To však neznamená, že hybridní válka nemá své limity: Ruská federace na ně narazila při snaze o anexi Donbaské a Luhanské oblasti, kde nenaplnila své cíle.¹²

Plnohodnotným popisem hybridní války v celé její šíři se zabývá autor Mark Galeotti, který ho, napříč vlastním výtkám k termínu samotnému,¹³ značně zpopularizoval. Nicméně první dohledatelné použití termínu je z roku 2002, kdy jej zmínil William Nemeth, plukovník americké námořní pěchoty, ve vztahu ke konfliktu v Čečensku.¹⁴ Tím je třeba zdůraznit, že se jedná o západní termín, západní snahu o porozumění ruské vojenské doktríně, jejíž název Rusové pouze doslovně převzali jakožto „*gibridnaya voina*“. Z ruského hlediska je hybridní válka skutečně západním konceptem, protože Rusko, i díky svému velmi rozdílnému pojetí hranic mezi veřejným a soukromým sektorem, chápe hybridní válku prostě

⁹ *Hybridní válka jako nový fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy*. Aktualizované a rozšířené druhé vydání. Praha: pro Informační centrum o NATO vydalo Jagello 2000, 2016. ISBN 978-80-904850-4-4. s. 10–11.

¹⁰ BARROS, George a Kateryna STEPANENKO. Interactive Map: Russia's Invasion of Ukraine. *Interactive Map: Russia's Invasion of Ukraine* [online]. Washington D.C.: Institute for the Study of War and AEI's Critical Threats Project, 2023, 05.02.2023 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://storymaps.arcgis.com/stories/36a7f6a6f5a9448496de641cf64bd375>, mapa je součástí příloh práce

¹¹ FEDOROV, Yury. *Hybrid War a lá Russe*. 2016. Ukraine: Center for Army, Conversion and Disarmament Studies, 2016. ISBN 978-966-159-066-8. s. 58–60.

¹² Tamtéž 73–74.

¹³ Galeotti ve své knize „Hybridní válka“ na straně 20 upozorňuje, že samotný termín je značně problematický, protože se pod něj dá schovat prakticky cokoli, nicméně je natolik zažitý, že je těžké ho opustit.

¹⁴ GALEOTTI, Mark. *Hybrid War or Gibridnaya Voina?: Getting Russia's non-linear military challenge right*. Morrisville (North Carolina): Lulu Press, 2016. ISBN 978-1-365-54980-9. s.18

jen jako válku.¹⁵ Přesto je třeba zmínit, že jakkoliv se jedná o koncept převzatý, ruské armádní vedení v čele s náčelníkem generálního štábu Ruské federace Valerijem Gerasimovem se k němu a hybridnímu vedení konfliktu přihlásilo, jako k perspektivnímu budoucímu způsobu válčení. Sám Gerasimov publikoval na toto téma dnes již proslulý článek ve Vojensko-průmyslovém kurýru, který byl široce rozebírán mnoha západními analytiky.¹⁶

V Ukrajině, během anexe Krymského poloostrova Ruskou federací, šlo pozorovat zapojení všech jejích aspektů, které Galeotti vyjmenovává:

1. Zdvořilí lidé, tedy členy pravidelné armády, kteří jsou však využíváni netradičním a subversivním způsobem.
2. Nezdvořilí lidé, tedy členy organizovaného zločinného podsvětí, infiltrované občanské, ale i soukromé milice a vyloženě zločinecké gangy.
3. Zpravodajské služby, které mají v ruském pojetí výrazně rozšířené operační pole, než jak je zvykem v demokratických společnostech.
4. Civilní sektor, jenž zahrnuje využití státních, ale i nestátních médií, podporu vhodných občanských iniciativ, obchodních společností, včetně bank a také občanského sektoru, jenž zahrnuje mj. pověstné trollí farmy či hackery.¹⁷

Na území států Severoatlantické aliance (NATO) a tedy i České republiky, lze jen stěží předpokládat zapojení prvních dvou kategorií hybridního válčení. Přesto je třeba zmínit, že právě po anexi Krymského poloostrova se objevila v České republice v roce 2015 dvě proruská polovojenská hnutí „Českoslovenští vojáci v záloze pro mír“ a „Národní domobrana“. Jedna z členek těchto hnutí, dezinformátorka¹⁸ Nela Lisková, dokonce v březnu roku 2016 navštívila samozvanou Doněckou lidovou republiku a následně založila nevládní organizaci „Konzulát Doněcké lidové republiky“ v Ostravě, jehož se sama jmenovala

¹⁵ Tamtéž s. 16–17.

¹⁶ BARTLES, Charles. Getting Gerasimov Right. *Military Review: THE PROFESSIONAL JOURNAL OF THE U.S. ARMY*. Fort Leavenworth: U.S. Army, 2016, 2016(1), 30–38. ISSN 0026-4148.

¹⁷ GALEOTTI, Mark. *Hybrid War or Gibridnaya Voina?: Getting Russia's non-linear military challenge right*. Morrisville (North Carolina): Lulu Press, 2016. ISBN 978-1-365-54980-9. s. 51–75.

¹⁸ ČTK. Lisková musí Richterové zaplatit 50 000 za šíření dezinformací o jejím výroku na sítích, rozhodl soud. *IRozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2023, 12.01.2023 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/nela-liskova-pokuta-za-sireni-lzi-2301121905_mfk

konzulkou. Ministerstvo zahraničních věcí ČR tento „konzulát“ samozřejmě neuznalo,¹⁹ a vrchní soud v Olomouci ho roku 2018 zrušil.²⁰ Organizace byly prokazatelně napojeny na proruskou scénu, a dokonce spolupracovaly s ruskými tajnými službami.²¹ Jejich aktivita značně opadla po zadržení velké části jejich předních představitelů v roce 2021.²² Samotná jejich existence je ovšem důkazem, že i v České republice byla snaha o vybudování kapacit druhé kategorie nástrojů hybridního válčení, tedy nezdvořilých lidí.

Pro státy NATO, včetně České republiky jsou ovšem mnohem významnější poslední dvě kategorie hybridní války: Působení zpravodajských služeb a civilního sektoru, které se někdy označují termíny politická, či ještě úžeji informační válka, tedy způsob vedení konfliktu v pod válečné intenzitě, nevojenskými metodami, s často nejasnou hranicí legality, ale i přímo nelegálními způsoby.²³ Tomu odpovídají i definice hybridní války, či hybridních hrozeb vztahujících se k českému prostředí. Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám (CTHH) Ministerstva vnitra České republiky (MVČR) definuje hybridní hrozby jako „fenomén vyplývající z konvergence a propojení různých prvků, které společně tvoří komplexnější a vícerozměrnější hrozbu“,²⁴ a jejich nástroje třídí s ohledem na českou realitu dle modelu DIMEFIL:²⁵

¹⁹ KREKÓ, Péter, Lóránt GYÖRI a Edit ZGUT. *Nenávistné pozdravy z Ruska: činnost proruských extremistických skupin ve střední a východní Evropě*. 2017. Praha: Political Capital Kft., 2017. ISBN 978-963-9607-13-2. s. 23-24.

²⁰ GABZDYL, Josef. Vrchní soud potvrdil zrušení samozvaného doněckého konzulátu v Ostravě. *IDnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2018, 26.04.2018 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostava/zpravy/vrchni-soud-donecka-republika-konzulat-nela-liskova.A180426_110601_ostava-zpravy_jog

²¹ MÁČA, Roman. Teroristické útoky, guerillová válka, spolupráce s ruskými tajnými službami... Kdo jsou čeští „domobranci“?. *Manipulátoři.cz: Na faktech záleží* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2020, 31.01.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/teroristicke-utoky-guerillova-valka-spoluprace-s-ruskymi-tajnymi-sluzbami-kdo-jsou-cesti-domobranci/>

²² KUBANT, Vít. Bývalý voják, pravoslavný kněz i ‚náčelnice štábu‘. Koho zadržela policie kvůli vazbám na Donbas?. *IRozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 22.04.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zasah-ncoz-policie-vojaci-v-zaloze-ukrajina-donbas-ivan-kratochvil_2104220500_vtk

²³ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. Praha: Academia, 2017. XXI. století. ISBN 978-80-200-2770-2. s. 176–182.

²⁴ MVČR. Co jsou hybridní hrozby. *Centrum proti hybridním hrozbám* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/co-jsou-hybridni-hrozby.aspx>

²⁵ Tamtéž

- D) diplomacie/politika – uplatňování vlivu skrze diplomatické a politické představitele.
- I) informace – uplatňování vlivu skrze média, sociální sítě a další informační kanály (především internet) formou manipulace, dezinformací a propagandy.
- M) ozbrojené síly – uplatňování vlivu jak skrze pohrůžku či demonstraci vojenské síly, tak skrze přímé nasazení vojenských sil v různé míře intenzity.
- E) ekonomika – uplatňování vlivu skrze nástroje ekonomické povahy, jakými jsou kupříkladu embarga, sankce či omezování dodávek strategických surovin, například zemního plynu, ropy nebo rozvracení klíčových podniků.
- F) finančníctví – uplatňování vlivu skrze destabilizaci měny, manipulaci trhu s cennými papíry a vyvíjení tlaku na bankovní sektor a finanční instituce.
- I) zpravodajství – uplatňování vlivu skrze práci zpravodajských služeb, včetně špionáže, infiltrace institucí a verbování spolupracovníků především z politického a státního sektoru k činnostem proti zájmu vlastního státu.
- L) veřejný pořádek a právní stát – uplatňování vlivu skrze aktivity sloužící k rozvrácení společnosti a její sociální koheze i identity. Jedná se o útoky na právní stát a společenské hodnoty, vyvolávání a podporu nepokojů a dělicích linií ve společnosti (v době pandemie covidu-19 například podpora antivax hnutí). V neposlední řadě sem spadají také teroristické útoky a kriminální aktivity, včetně únosů, či zastrašování (např. kauza ricin, která je blíže popsána dále v práci²⁶) nebo vydírání.

Již na první pohled lze mezi dělením nástrojů hybridního konfliktu dle Galeottiho a CTHH MVČR vidět zásadní rozdíl: druhé jmenované se mnohem více zaměřuje na oblasti popsatelné právě jako politická a informační válka, zatímco ozbrojeným silám je věnováno výrazně méně prostoru. Je to pochopitelné, protože zatímco Galeotti se zabývá hybridní válkou spojenou ve značné míře s válkou v Ukrajině, CTHH převzalo model hybridních hrozeb, který je významný právě pro Českou republiku, v jejichž současných reáliích je přítomnost

²⁶ JANDA, Jakub. *AUDIT VZTAHŮ ČESKÉ REPUBLIKY K RUSKU A ČÍNĚ: 50 OPATŘENÍ PRO OCHRANU ČESKÉ SUVERENITY* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/10/Audit-vztahu-Ceske-republiky-k-Rusku-a-Cine.pdf>. s.13

nepřátelských vojáků na vlastním území krajně nepravděpodobná. Ohrožením z hlediska hybridních hrozeb jsou právě politická a informační válka.

Závěrem je třeba dodat, že byť je hybridní válka relativně nový termín, jeho faktický obsah nový rozhodně není. Již v období starověké Číny uvedl ve svém díle „*Umění války*“ vojevůdce Sun Tzu, slavnou větu: „*Všechno válečnictví se zakládá na matení.*“²⁷ Touto poučkou se následně řídilo mnoho jeho pokračovatelů, včetně již jmenovaného proslulého pruského generála Carla von Clausewitze, který o psychologickém působení ve válce uvádí: „*Používáním triků a lstí lze dosáhnout toho, že naše zamýšlená oběť učiní řadu omylů, což ve finálním důsledku vede k proměně celé situace. Dá se říci, že tak jako si rozum pohrává s myšlenkami a vírou, stejně si mazanost pohrává s protivníkovým jednáním.*“²⁸ Přínos konceptu hybridní války a hybridních hrozeb proto není v objevu nového postupu, nýbrž v jejich pojetí jako jedné doktríny, která existuje v jednom uceleném a definovaném rámci. Jaroslav Kurfürst uvádí: „*Hybridní hrozby nejsou nové svou podstatou, ale svou komplexitou, technologickou sofistikovaností a systematickým působením.*“²⁹

1.2. Informační válka a psychologické operace

Nejdříve je třeba oddělit již zmiňovanou politickou válku od informační války. Hierarchicky lze hovořit o tom, že zatímco hybridní válka je zastřešujícím termínem, skrývajícím v sobě politickou válku, ta v sobě zase skrývá právě informační válku. Politickou válkou lze rozumět konflikt, v němž chybí nasazení ozbrojených sil,³⁰ zatímco informační válka je ještě užším výsekem: nespadájí do ní například ekonomická embarga (být jejich samotné působení může být použito za účely informační války v rámci propagandy) či některé kroky politiků. Informační válku v českém prostředí nejlépe popsal, v knize pojmenované příhodně

²⁷ SUNZI. *Umění války: The art of war*. Brno: B4U, 2008. ISBN 978-80-903850-6-1. s. 3

²⁸ CLAUSEWITZ, Carl von. *On war*. Princeton, New Jersey, 1989 Princeton University Press. ISBN 978-0-691-04854-6. s. 202. vlastní překlad autora práce.

²⁹ KURFÜRST, Jaroslav a Jan PAĎOUREK. *Za zrcadlem: Hybridní válka jako staronový fenomén mezinárodních vztahů*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3237-9. s. 38.

³⁰ Tamtéž, s. 44.

„*Informační válka*“ současný náčelník generálního štábu České republiky, generál Karel Řehka. Definuje ji jako vedení války v informačním prostředí³¹ a opírá se o definici NATO: „*Informační válka je využití a řízení informací s cílem získat konkurenční výhodu nad protivníkem. Informační válčení může zahrnovat sběr taktických informací, zabezpečení kvality vlastních informací, šíření propagandy a dezinformací k demoralizaci nepřítele a veřejnosti, snižování kvality informací protivníka a bránění mu v jejich sběru.*“³² Tato definice, jakkoliv je adekvátní a přesná, se však specializuje především na uplatnění v rámci armádního prostředí. Proto je třeba doplnit ji civilním pohledem na problematiku, který nabízí Nutil, a to specificky o informační válce vedené proti evropským státům Ruskou federací: Informační válka je „*vedena prostřednictvím šíření lživých a zavádějících informací. Cílem je vyvolávat zmatení a podkopat důvěru veřejnosti ve vlastní demokratické instituce a svobodná média.*“³³

Jak z definice a jejího doplnění patrně, třídění hybridních hrozeb dle CTHH se zaměřuje především na aspekty informační války. Třebaže informační válka je relativně nový termín, stejně jako hybridní válka není ničím novým pod sluncem, a nejen Ruská federace s jejími aspekty má dlouholeté zkušenosti. V Číně byly její techniky používány současným režimem již od převzetí moci Komunistickou stranou a později pečlivě rozvinuty v rámci strategie „*trojího válčení*“, které zahrnuje i psychologickou a mediální válku.³⁴ V již vytyčeném rámci této práce lze říci, že se jedná o dva aspekty informační války. Informační válce se samozřejmě věnují i Spojené státy americké (USA), které ustavily za účelem jejího vedení během Studené války zodpovědnou instituci U.S. Information Agency (USIA), která mj. provozovala rádiové vysílání Hlasu Ameriky za železnou oponu. Agentura byla po Studené válce rozpuštěna a zodpovědnost za většinu jejích aktivit se rozdělila mezi jiné instituce.³⁵

³¹ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. Praha: Academia, 2017. XXI. století. ISBN 978-80-200-2770-2. s.62

³² Tamtéž s. 62

³³ NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0716-2. s 172

³⁴ LOMOVÁ, Olga v KURFÜRST, Jaroslav a Jan PAĎOUREK. *Za zrcadlem: Hybridní válka jako staronový fenomén mezinárodních vztahů*. Praha: Academia, 2021. s. 326–330

³⁵ COHEN, Raphael et al. *Combating Foreign Disinformation on Social Media: Study Overview and Conclusions*. Santa Monica: RAND Corporation, 2021. ISBN 978-1-9774-0718-4. s. 43

V Rusku je tradice informačního válčení též dlouhodobá: Vychází z konceptu ruské „*maskirovka*“, termínu, který nemá do češtiny přímý překlad, ale volně by se dal přeložit jako „*něco maskující*“. Zahrnuje v sobě používání návnad, falešných figur, provádění demonstrativních matoucích úkonů, kamufláž, zakrývání a popírání skutečnosti, matení a dezinformace. Systematicky se učila již v Carském Rusku za cara Mikuláše II. na vojenských školách, a v sovětských dobách se rozvinula v takzvaná „*aktivní opatření*“, která v sobě zahrnují:

1. Dezinformace a podvrhy: Snahu o záměrné ovlivňování veřejnosti a zahraničních vlád, včetně používání podvržených dokumentů k diskreditaci nepohodlných jednotlivců a institucí.
2. Nestátní organizace a Spolky přátelství: Tyto skupiny se prezentují jako apolitické a propagují žádoucí cíle, jako je porozumění mezi národy či světový mír, zatímco ve skutečnosti se podílí na propagandě a dosahování vládních cílů.
3. Navazování spolupráce s opozičními komunistickými a levicovými (v současné době ovšem také pravicovými a antisystémovými) stranami v ostatních státech: Ty pak jednají ve prospěch tehdejšího Sovětského svazu, dnešního Ruska.
4. Politické vlivové operace: Prorůstání a infiltrace tajných služeb do státních, politických, novinářských, obchodních či akademických organizací a obcí. Infiltrovaní agenti následně zajišťují podporu a politickou sílu vládnoucímu režimu.³⁶

Tyto postupy byly samozřejmě dále rozvíjeny a v dnešním Rusku je informační válka chápána jako „*široké spektrum různých aktivit, včetně nepřátelských, které používají informace jako nástroj, cíl nebo doménu operací.*“³⁷

S informační válkou úzce souvisí termín psychologická válka. Tento termín práce nebude užívat, je ho však třeba pro úplnost zmínit. Jak informační, tak psychologická válka jsou velmi podobné termíny, konečně Alvarová definuje

³⁶ BAGGE, Daniel. *Unmasking Maskirovka: Russia's Cyber Influence Operations*. New York: Defense Press, 2019. ISBN 978-0-578-45142-8. s. 42–43.

³⁷ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. Praha: Academia, 2017. XXI. století. ISBN 978-80-200-2770-2 s. 188

informační válku jako: „*Manipulaci s veřejným míněním určenou k ovlivnění reálného světa a jeho geopolitických souřadnic,*“³⁸ což by se dalo zaměřit s definicí psychologické války. V práci bude používán termín informační válka, protože v sobě zdůrazňuje aspekt šíření informací a moderního informačního prostředí, včetně kybernetických útoků, zatímco termín psychologická válka je starší a byl poprvé použit již v roce 1920 britským vojenským analytikem Johnem Fullerem, k popsání analýzy dění v první světové válce.³⁹

Operačním aspektem informační války jsou psychologické operace. Na rozdíl od termínu informační válka, který poukazuje na kontinuální působení, rámec, v němž probíhá postupně i současně více psychologických operací, psychologické operace jsou zaměřeny na specifický cíl, či více jasně definovaných cílů, a jsou nižším organizačním celkem.⁴⁰

Psychologické operace lze definovat jako „*plánované psychologické aktivity s použitím metod komunikace a dalších prostředků zaměřených na schválené cílové skupiny se záměrem ovlivnit jejich vnímání, postoje a chování za účelem dosažení politických a vojenských cílů.*“⁴¹

1.3. Propaganda a dezinformace

Nejvýznamnější formou ruských psychologických operací v České republice jsou bezpochyby propaganda a dezinformační působení, kterými se práce dále podrobněji zabývá.

³⁸ ALVAROVÁ, Alexandra v KURFÜRST, Jaroslav a Jan PAĎOUREK. *Za zrcadlem: Hybridní válka jako staronový fenomén mezinárodních vztahů*. Praha: Academia, 2021. s. 162.

³⁹ NARULA, Sunil. Psychological Operations (PSYOPs): A Conceptual Overview. *Strategic Analysis* [online]. Institute for Defence Studies and Analyses, 21. března 2004n. l., 2004(28), 177–192 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/sa/v28i1/0000458.pdf>. s. 178.

⁴⁰ ČERNOVSKÝ, Vít. *Informační válka* [online]. Praha, 2007 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/36468/>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Richard Papík. s. 44–47.

⁴¹ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. Praha: Academia, 2017. XXI. století. ISBN 978-80-200-2770-2. s. 148.

1.3.1. Pojetí propagandy

Klasickou definici propagandy nabízí autor knihy *Propaganda*, francouzský sociolog Ellul: „*Propaganda je záměrné vyjadřování názorů, nebo uskutečňování činů jednotlivci a skupinami s cílem ovlivnit názory a činy jiných jednotlivců nebo skupin za účelem dosažení předem daného konce skrze psychologickou manipulaci.*“⁴²

Pojetí propagandy se během let vyvíjelo, a to jak z pohledu obsahového, tak z pohledu konotace, kterou s sebou tento termín nese. V současné době je slovo propaganda vnímáno jako něco negativního, dost možná až zlotřilého, spojovaného často se zlými úmysly a snahou škodit, či násilně prosazovat své zájmy. Přitom první definice propagandy nebyly vnímány v zásadě negativně a propaganda znamenala pouze šíření nebo propagaci konkrétní myšlenky.

Nicméně neutrální konotace termínu propaganda vzala brzy za své díky 2. Světové válce a nástupu nacismu a fašismu v Evropě, které z propagandy učinily nástroj moci.⁴³ S propagandou tak byl navěky spojen „*Pán myšlenek*“ Třetí říše Joseph Goebbels a jako termín byla navěky pošpiněna.⁴⁴ Od té doby se ve veřejném prostoru stala propaganda termínem, který je vnímán jednoznačně negativně, byť v odborných kruzích na něj tak nutně pohlíženo není.

Tomu odpovídá i definice propagandy dle Centra proti terorismu a hybridním hrozbám (CTHH) pod ministerstvem vnitra ČR, kterou autor použil již ve své původní práci: *Propaganda je „cílené šíření informací nebo myšlenek,“ k čemuž je ovšem ihned dodáno „především neobjektivním nebo zavádějícím způsobem, za účelem prosazování nebo podpory politické kauzy nebo názoru.“*⁴⁵ Základní

⁴² ELLUL, Jacques. *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*. New York: Random House, 1973. ISBN 0-394-71874-7. s. 11–12.

⁴³ SPROULE, Michael. *Propaganda and Democracy: The American Experience of Media and Mass Persuasion*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. ISBN 9780521022002. s. 9

⁴⁴ FTOREK, Jozef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0605-9. s.31–32

⁴⁵ MVČR. Definice dezinformací a propagandy. *Centrum proti hybridním hrozbám* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

definice tedy nese neutrální konotaci, ovšem detailní rozbor už vnímá propagandu negativně.

Propaganda nicméně ve svém původním významu nezanikla a lze se s ní nadále běžně setkat, jen se jí už neříká propaganda. Přístup k politické propagandě současného západu dokonale shrnuje výrok amerického armádního specialisty pro vztahy s veřejností J.L. Summeho: „*Naše výstupy nazýváme informacemi, zatímco stejné materiály našich nepřátel jsou pro nás propagandou.*“⁴⁶ Tento výrok je zcela v souladu s názorem české autorky Prokopové, která tvrdí, že v demokratických zemích je propaganda vnímána jako označení pro aktivity opozice.⁴⁷ Bylo by proto nepochopením tvrdit, že propaganda se týká pouze aktivit Ruska nebo jiných nedemokratických zemí, je samozřejmě hojně využívána i demokratickými zeměmi, byť jiným způsobem a pod jiným názvem.

Propaganda nemusí být nutně pouze politická. Alexandra Alvarová upozorňuje, že v rámci marketingu se používá slovo jako „*Spin*“ či „*Public relations*“ (PR, tedy specializace výše zmíněného armádního experta) k popsání činností, které jsou defacto propagandou: „*Spin je forma propagandy, dosažená zkreslenou komunikací nějaké události. Pokus posunout veřejné mínění jinam.*“⁴⁸

Propaganda je tedy především způsobem, jakým, skrze psychologickou manipulaci, její autoři ovlivňují jedince nebo společnost, vůči kterým je vysílají.

1.3.2. Pojetí dezinformací

S tématem propagandy úzce souvisí pojem dezinformace. Výše zmíněné definice propagandy pojem dezinformace nezmiňovaly, nicméně významná zpravodajská definice propagandy, která bude uvedena v následující subkapitole, ji má v samotném centru své podstaty. Je proto třeba pochopit, co to dezinformace jsou.

⁴⁶ FTOREK, Jozef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0605-9 s. 44.

⁴⁷ PROKOPOVÁ, Kateřina. *Propaganda a persvaze*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4345-4. s.8

⁴⁸ ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-492-7. s.240

V první řadě je třeba odlišit pojem dezinformace od pojmu misinformace, který je s ním bohužel často zaměňován, pravděpodobně z politických důvodů, i ze strany významných mezinárodních aktérů, jako je World Health Organisation.⁴⁹

Misinformace jsou falešné, nekompletní nebo zavádějící informace. Mohou být někdy záměrně vytvořeny, ale jejich cílem není někoho přimět ke konkrétnímu chování, a v některých případech se jich, zpravidla nezáměrně, dopouští i profesionální novináři. V ostrém kontrastu s nimi jsou dezinformace: „*Falešné, nekompletní nebo zavádějící informace, které jsou předávány či potvrzovány cílenému jednotlivci, skupině nebo občanské společnosti. Jejich cílem je zmást tuto cílovou populaci*“⁵⁰

V ruském pojetí, kde jsou dezinformace užívány jako nástroj informační války, je definoval vysoce postavený generál rumunské tajné služby, Ion Mihai Pacepa, který v roce 1978 dezertoval do USA: „*Dezinformace jsou nástrojem tajné služby, jehož účelem je lži vlády na západě prezentovat tak, aby nevypadaly jako vládní*.“⁵¹ V takovém případě se již jedná o dezinformace produkované cizími státními aktéry, což je, společně s takovýmito dezinformacemi šířenými na sociálních médiích, považováno Cohenem za nejproblematictější druh dezinformací šířených v informačním prostředí.⁵²

Cíle dezinformací rozeznává Cohen trojí:⁵³

1. Dezinformace jako nástroj zastrašování. Muže se jednat kupříkladu o zveličování vojenských kapacit nepřítel, nebo cílené SMS zastrašující svého adresáta tvrzením, že se má hlásit k nástupu vojenské služby.
2. Dezinformace jako nástroj k zdiskreditování oponenta. Příkladem může být známá kauza vraždy Sergeje Skripala. Rusko se snažilo zesměšnit vyšetřovatele masivní kampaní na sociálních sítích, kde se snažilo vytvořit

⁴⁹ Viz. kapitola Infodemie

⁵⁰ COHEN, Raphael et al. *Combating Foreign Disinformation on Social Media: Study Overview and Conclusions*. Santa Monica: RAND Corporation, 2021. ISBN 978-1-9774-0718-4. s. 2–3. Vlastní překlad autora práce

⁵¹ PACEPA, Ion Mihai a Ronald J. RYCHLAK. *Dezinformace: tajná strategie Ruska, jak zničit Západ*. Brno: BizBooks, 2016. ISBN 978-80-265-0527-3. s. 51

⁵² COHEN, Raphael et al. *Combating Foreign Disinformation on Social Media: Study Overview and Conclusions*. Santa Monica: RAND Corporation, 2021. ISBN 978-1-9774-0718-4. s. 4 – Graf ukazující provázanost termínů je součástí příloh práce.

⁵³ Tamtéž s. 21-26

dojem, že pravda neexistuje, že existují pouze různé verze toho, co se mohlo stát.

3. Dezinformace jako nástroj k rozdělování společnosti, a zasívání chaosu. Jedná se zdaleka o nejnebezpečnější druh dezinformací, který bylo možné pozorovat právě během probíhající pandemie covidu-19, a bude se mu věnovat pozdější kapitola práce.

Závěrem je třeba říci, že dezinformace mají své limity. Aby byly uvěřitelné, musí být ukotveny alespoň částečně v realitě. Ve většině případů je účinnější posilovat a rozvíjet již existující narativy, jakkoliv jsou třeba okrajové než generovat zcela nové, především pokud je nelze ničím podložit. Čisté blafování funguje jen do určité míry, obzvláště pokud je ho možno snadno vyvrátit.⁵⁴

Specifickým typem dezinformací jsou konspirační teorie, které EU definuje jako „*Přesvědčení, že určité události nebo situace ve společnosti tajně manipuluje skupina vlivných lidí, kteří mají nekalé úmysly.*“⁵⁵ Zároveň jim připisuje následující charakteristiky:

1. Předpokládají, že existuje tajný plán – spiknutí.
2. Za plánem stojí skupina vlivných lidí – konspirátorů.
3. Na podporu dané teorie předkládají „*důkazy*“.
4. Lživě tvrdí, že se nic neděje náhodou, že nic není tak, jak se jeví, a vše spolu souvisí.
5. Nabízejí černobílé vidění světa – rozdělují ho na dobro a zlo.
6. Svalují vinu na určité lidi nebo skupiny osob.⁵⁶

Konspirační teorie jsou obecně mnohem komplexnější než běžné dezinformace, a často postrádají právě výše zmíněné zakotvení v realitě. Díky tomu jim propadá méně lidí, ale Ti, co jim propadnou, v ně mají velmi silnou víru.

⁵⁴ Tamtéž, s. 26–27

⁵⁵ BUTTER, Michael. Jak rozpoznat konspirační teorii?. *Evropská komise* [online]. Brusel: Evropská komise [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/coronavirus-response/fighting-disinformation/identifying-conspiracy-theories_cs

⁵⁶ Tamtéž

1.3.3. Typologie propagandy a zásady jejího působení

Propagandu lze rozdělovat do několika kategorií podle mnoha hledisek. Může jimi být směřování propagandy, jejího cíle, míry ideologičnosti nebo dle jejího původního zdroje a prostředí ve kterém působí (viz. již zmiňovaný graf v příloze).

Z hlediska této práce je nejrelevantnější dělení dle otevřenosti zdroje a konkrétnosti informací. Rozdělení autor uvedl již ve své bakalářské práci, nicméně se jedná o natolik zásadní kategorizaci, že ji v této práci nelze opomenout:⁵⁷

1. Bílá propaganda je obecně nejméně nebezpečná. Její sdělení je jen minimálně zkresleno, a jejím účelem není nikomu uškodit. Její zdroj je veřejně přiznaný a jejím cílem je přinést prospěch svému tvůrci, případně určité skupině lidí a někdy i společnosti jako celku. Je také používána v rámci PR. Přesto není zcela nevinná – informace v rámci bílé propagandy jsou stále prezentovány tak, aby bylo zcela jasné, kdo je dobrý a kdo je zlý.
2. Černá propaganda je přesným opakem bílé propagandy a je společensky zdaleka nejnebezpečnější. Její zdroj je neznámý, utajovaný, často se odkazuje k falešné autoritě, a zároveň panuje snaha legitimizovat její důvěryhodnost. Je lživá, plná dezinformací a vysoce manipulativních narativů, včetně konspirací. Její cílem je oklamat své konzumenty, vyvolávat strach, zmatek a nejistotu.
3. Šedá propaganda je uznávána jen některými autory, jedná se v zásadě o typ propagandy, který stojí na pomezí mezi dvěma výše zmíněnými. Zdroj může být zastřený nebo přiznaný, informace jsou minimálně neúplné, pokud se nejedná rovnou o misinformace či dezinformace, a jejím cílem je oklamat konzumenta. Od černé propagandy se liší tím, že jejím záměrem zpravidla není vyvolat chaos a nezabíhá do zcela extrémních narativů.

Bývalý agent Státní bezpečnosti (STB) a defektor Ladislav Bittman rozeznává jako bývalý zpravodajec ještě propagandu činem:

⁵⁷ NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0716-2 s.160–161

4. Tedy propagandu skrze fyzické akty, případně vládní rozhodnutí a vojenské manévry. Patří do ní také teroristické útoky, včetně likvidace veřejně známých osobností, či pro bezpečnost státu významných osob, a často bývá v režii tajných služeb.⁵⁸ Její zmínění je důležité, protože během pandemie covidu-19 byla ze strany RF provedena v ČR psychologická operace, kterou lze podřadit pod tuto kategorii propagandy: Kauza Ricin, které se autor bude věnovat v pozdější kapitole.

Ladislav Bittman jako agent STB vyjádřil zároveň slibovanou definici, která ze své podstaty propojuje dezinformace a propagandu, a poukazuje na metody, které současné Rusko používá dodnes: „*Jazyk propagandistických a dezinformačních mezinárodních kampaní je jazykem falešných názorů, které parazitují na existujících předsudcích. Obsah a frazeologie jsou voleny tak, aby vnášely zmatek do názorů lidí, urážely národní hrdost či náboženské cítění lidí a budily dojem, že za všemi existujícími problémy stojí vnější nepřítel.*“⁵⁹

Jsou to právě ze zahraničí vedené, ale i domácími aktéry rozvíjené dezinformační a propagandistické kampaně, jež jsou hlavním druhem psychologických operací, které ke svému působení využívá RF v informačním prostoru ČR.

Propaganda má samozřejmě také své zásady, jejíž dodržování ji činí účinnější. Tyto zásady uvádí ve své knize Brown:⁶⁰

1. Využívání stereotypů, tedy předpojatých a ve společnosti zavedených předsudků, často negativních, o určitých skupinách lidí.
2. Nahrazování názvů a jmen (například známé označení sluníčkáři).
3. Selektce propagandisticky vhodných informací, a naopak ignorování pro plnění propagandistova cíle nevhodných fakt.
4. Výslovné a záměrné lhaní.
5. Neustálé opakování stejného narativu.

⁵⁸ BITTMAN, Ladislav. *Mezinárodní dezinformace: černá propaganda, aktivní opatření a tajné akce*. Praha: Mladá fronta, 2000. Archiv (Mladá fronta). ISBN 80-204-0843-6. s. 87–91.

⁵⁹ Tamtéž s. 92

⁶⁰ BROWN, James. *Techniques of Persuasion: From Propaganda to Brainwashing*. London: Harmondsworth, 1963. ISBN 978-0140206043. s. 26–28,

6. Užívání nekonkrétních, defacto bezobsažných sdělení, sloužících k podpoře propagandistova narativu.
7. Definování a poukazování na nepřítele.
8. Odkazování se na propagandistou vybranou autoritu (v případě propagandy a dezinformací spojených s covidem-19 např. Soňa Peková).

Byť nelze zcela jednoznačně ztotožnit cílové recipienty propagandy a dezinformací na internetu s davem, jak ho rozpoznával již Gustave le Bon, fungují u nich mnohé podobné mechanismy, včetně vyšší popudlivosti, lehkosti v podléhání sugesci, nesnášenlivosti či vysokému stupni vyhraněnosti názorů.⁶¹

Proto je třeba vzít v potaz prostředky, které dobře fungují k ovlivňování davu a jsou v naprostém souladu s výše uvedenými zásady propagandistického působení.⁶²

1. Tvzení často nemusí být podložena jakýmikoliv důkazy, důležitá je stručnost a jednoduchost.
2. Opakování, protože zas a znova slyšené tvrzení budí dojem pravdy.
3. Nákaza, jejímž výsledkem je napodobování. Le Bon uvedl, že k jejímu šíření není třeba, aby lidé byli na jednom místě, pouze, aby jejich mysl byla zaměřena stejným směrem, kupříkladu právě skrze dezinformace. Nákaza je pak natolik mocná, že lidem vštěpuje nejen společné názory, ale především způsoby cítění.

Právě kvůli konceptu nákazy je třeba zmínit le Bona: autor práce má za to, že pod vlivem nesmírného informačního tlaku v důsledku probíhající infodemie, kterou propagandisté a dezinformátoři využili, docházelo právě k naze, jenž vedla k zvýšené míře rozvoje důvěry v dezinformační narativy, jaká byla v ČR do té doby neviděná.

⁶¹ LE BON, Gustave. *Psychologie davu*. Praha: Kra, 1994. ISBN 80-901-5278-3. s. 18–27

⁶² Tamtéž s. 58–61.

2. Zasazení do českých reálií během pandemie covidu-19

2.1. Infodemie a její dopady v České republice

V roce 2020 začala celosvětová pandemie covidu-19. Celý svět, včetně evropských demokratických států na ní byl zcela nepřípraven a postrádal funkční mechanismy, jak se s ní vyrovnat. První měsíce nelze popsat jinými slovy, než jako prodchnuté panikou: Díky propojenosti moderního světa se vir nesmírně rychle rozšířil po (takřka) celé planetě, a i situace v České republice se změnila doslova během dvou týdnů ze stavu, kdy bylo možné v novinách číst o novém viru šířícím se kdesi daleko v Číně, v klima strachu jenž vyprázdnilo ulice, když virus dorazil do Evropy. Došlo k uzavírání podniků, organizované i dobrovolné regulaci mezilidských styků, a to i mezi rodinnými příslušníky.

Ze strany státu byla postupně přijímána radikální opatření, do té doby v demokratickém státě širokou veřejností nepředstavitelná: Vyhlášení večerky, uzavírání krajů a okresů, nutnost nošení ochranných pomůcek, v jednu chvíli dokonce zákaz vycházení, s výjimkou venčení psů a nejn nutnějších nákupů. Jakkoliv byla, zcela pochopitelně (a nezodpovědně) mnohými nařízení porušována, jednalo se o zcela novou a nesmírně zátěžovou situaci pro celou společnost.

Demokratické státy, včetně České republiky, do značné míry omezily některá ze základních lidských práv a svobod garantovaných Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod.

Jakkoliv je to zpětně pochopitelné, tak vysocí státní představitelé nedokázali adekvátně zareagovat a bylo zcela zřejmé, že ač se snažili vzniklou situaci korigovat v rámci svých možností, opakované a náhlé změny v přístupu k bezpečnostním, zdravotním a ekonomickým opatřením se setkávaly s čím dál větší nelibostí u celé populace. Je to pochopitelné: Občané nebyli ohroženi pouze ze zdravotního hlediska, ale také byla při pohledu zvenčí chaoticky omezována

jejich svoboda, a mnozí se museli obávat i ekonomických dopadů vládních rozhodnutí.

V České republice pomyslný krizový koktejl dovršila naprostá nepřipravenost státu vést vůči svým občanům jasnou, jednohlasnou a srozumitelnou strategickou komunikaci. Stát v počátku první dezinformační vlny o pandemii dokonce ani nereagoval na šířené dezinformační narativy a nijak se je nesnažil vyvracet, nevyužil svého dominantního postavení v mediálním prostoru, ani toho, že velká část populace mu stále byla ochotna naslouchat. I boj s dezinformacemi ohledně očkování, které se šířily nesmírnou rychlostí, začal stát řešit prakticky až po začátku samotného očkovacího procesu, čímž zcela ponechal iniciativu na dezinformátorech, kteří ji plně využili. V neposlední řadě nesrozumitelná komunikace a neustále se až chaoticky měnící opatření, která nebyla dostatečně vysvětlována, vedla k razantnímu poklesu důvěry občanů v schopnosti vlády stav řešit.⁶³

Z publikovaného výzkumu agentury Behavio je zřejmé, že jak pandemie a s ní související infodemie nabíraly na síle, díky zmatečným krokům vlády ČR klesala důvěra občanů ve stát, v to, že situaci dokáže zvládnout: zatímco v březnu 2020 pouze 11 % z oslovených respondentů uvedlo, že vláda situaci vůbec nezvládá, v prosinci 2020 to bylo již 44 %.⁶⁴ Výzkum agentury Stem z března 2021 poukazuje na ještě bezúspěšnější situaci: dle něj věří některé z konspiračních teorií spojených s pandemií koronaviru okolo 40 % občanů a 20 % respondentů uvedlo, že přestalo věřit zpravodajství veřejnoprávních médií.⁶⁵

Tento stav se stal dokonalým podhoubím pro šíření pravdivých i neověřených informací, misinformací, dezinformací, propagandy a konspiračních teorií v míře do té doby neviděné. Dostal název infodemie.

⁶³ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. *ROK 2020: JAK ČESKÁ VLÁDA PROHRÁLA S DVĚMA VLNAMÍ DEZINFORMACÍ O KORONAVIRU* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/03/covid-report50.pdf>. s.6

⁶⁴ JEŽKOVÁ, Adéla. Amatérismus, nesrozumitelnost. Leták o očkování Čechy nepřesvědčil. *IDnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2020, 15.12.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vyzkum-pruzkum-letak-ministerstvo-zdravotnictvi-covid-19-koronavirus.A201215_122219_domaci_ajez

⁶⁵ VÍCHOVÁ, Veronika v KURFÜRST, Jaroslav a Jan PAĎOUREK. *Za zrcadlem: Hybridní válka jako staronový fenomén mezinárodních vztahů*. Praha: Academia, 2021. s. 245.

Světová zdravotnická organizace (World Health Organisation – WHO) infodemii definovala jako „*informační přetlak, v jehož rámci jsou některé informace přesné a některé nikoliv, což vytváří pro jejich konzumenty výzvu při identifikování důvěryhodných zdrojů a informací, které potřebují.*“⁶⁶ WHO následně okamžitě dodává, že jedním z hlavních problémů jsou infodemie jsou misinformace, pomluvy a manipulativní informace, které mají pochybnou agendu. Velkou roli v jejich šíření mají právě internet a sociální sítě, které umožňují šíření těchto narativů ještě rychleji než šíření samotného viru.⁶⁷

Z výše uvedeného odstavce jasně vyčnívá překvapivé využití termínu misinformace, a naopak absence termínu dezinformace. Vzhledem k tomu, jak byly definovány v předchozí kapitole, jedná se o zřejmý nesoulad. Nicméně má své vysvětlení. Na úrovni Evropské unie (EU) a mnohých nadnárodních institucí panovala v minulosti dlouhodobě neochota k používání termínu dezinformace, protože je příliš tvrdý. To lze pozorovat i ve zmíněné zprávě WHO, která misinformace následně definuje jakožto „*falešné nebo nepřesné informace, které záměrně matou své konzumenty.*“ Z této definice je již zcela zřejmé, že zatímco použitý termín je misinformace, obsahově se jedná skutečně o dezinformace.⁶⁸ Otevřeněji krátce po vydání reportu WHO hovořila ve svém proslovu eurokomisařka Věra Jourová, která prohlásila, že „*pandemie covidu-19 je připomínkou obrovského problému misinformací, dezinformací a online hoaxů... ..těch se dopouští jednak podvodníci, snažící se vylákat peníze z lidského strachu, ale také především pro-Kremelská média, která šíří dezinformace o tom, jak špatně se EU vypořádává s pandemickou krizí, jak virus šíří NATO, nebo jak covid souvisí s rozvojem 5G technologií.*“⁶⁹ I díky zkušenosti s dezinformačními kampaněmi souvisejícími právě s pandemií covidu-19 a implementací Akčního

⁶⁶ PAN AMERICAN HEALTH ORGANIZATION. *Understanding the infodemic and misinformation in the fight against COVID-19* [online]. 30.04.2020. Washington D.C.: PAHO, 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://iris.paho.org/handle/10665.2/52052>. s.1 vlastní překlad autora práce

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ JOUROVÁ, Věra. Speech of Vice President Věra Jourová on countering disinformation amid COVID-19 “From pandemic to infodemic”. *European Commission* [online]. Brussels: European Commission, 2020, 04.06.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_20_1000 Vlastní překlad autora práce

plánu proti dezinformacím,⁷⁰ je dnes tato terminologická neochota do značné míry překonána.

Jakkoliv byly výše uvedené řádky kritické ohledně nedostatečné reakce vlády České republiky a západních států obecně, je třeba na ní nahlížet v kontextu: Boj západních vlád, včetně vlády ČR s dezinformacemi byl dlouhá léta před vypuknutím pandemie laxní, mimo jiné i z důvodu odporu ze strany provozovatelů sociálních sítí a obavy z omezování svobody slova. Jakkoliv proto byla reakce na dezinformace pomalá a zpočátku neúčinná, postupně přijímaná opatření, ať již na státní nebo mezinárodní úrovni, byla nakonec mnohem razantnější a vůči minulosti i rychlejší, než se dle předchozího stavu zdálo možné.⁷¹

2.2. Dezinformační ekosystém v České republice a jeho proměny během pandemie covidu-19

Analýze českých kanálů šířících v online prostředí dezinformace a proruskou (či pročínskou) propagandu se dlouhodobě věnuje občanská iniciativa Čeští elfové. Ta dělí tyto kanály na tři skupiny:

1. Řetězové emaily
2. Online média – weby
3. Sociální sítě⁷²

Jejich podrobnému popisu a dělení se autor věnoval ve své bakalářské práci,⁷³ na kterou tato práce navazuje, detailní popis jednotlivých skupin by proto byl

⁷⁰ EEAS. Action Plan against Disinformation. *European Union External Action Service* [online]. Brussels: EEAS, 2018, 05.12.2018 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/node/54866_en

⁷¹ ALVAROVÁ, Alexandra v KURFÜRST, Jaroslav a Jan PAĎOUREK. *Za zrcadlem: Hybridní válka jako staronový fenomén mezinárodních vztahů*. Praha: Academia, 2021. s. 174

⁷² ELFWEBMASTER. *Měsíční report – prosinec+leden 2023* [online]. Praha: Čeští elfové, 2023 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://cesti-elfove.cz/mesicni-report-01_2023/

⁷³ ŠERÁK, Viktor. *Vliv ruských psychologických operací na velké sociální skupiny v České republice*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Marian Brzybohatý. s. 22–28.

nadbytečný, budou tedy pouze rámcově shrnuty a následně bude popsána proměna, kterou tyto kanály za dob pandemie covidu-19 prošly.

V první řadě je ovšem třeba ovšem uvést, že díky rozvoji informačních technologií a intenzitě dezinformačního působení, s infodemií spojeného, již nelze hovořit o striktně oddělených kanálech, nýbrž o celém dezinformačním ekosystému, který zmiňovala ve své výroční zprávě i BIS.⁷⁴ Ten se samozřejmě utvářel již před vypuknutím infodemie, její dopady ho však pomáhaly zformovat do podoby, ve které existuje dnes. Jedná se defacto o „*komplex informačních jednotek, kooperujících při přebírání, sdílení, komentování a obohacování základních ruských narativů. Mezi tyto jednotky patří účty na sociálních sítích, spojené se živými lidmi nebo robotickými softwary, technologická báze know-how procesu šíření napříč sociálními sítěmi, meme-boardy⁷⁵, dezinformační média, extremistická média, mail-listy, blogy, videa, podcasty, někteří novináři, veřejně známé osobnosti a další šířitelé.*“⁷⁶ Součástí tohoto ekosystému jsou jednak aktéři napojení přímo či nepřímo na Ruskou federaci, dále také prostředníci či sympatizanti, ale i konzumenti konspiračních teorií, kteří se na provozu dezinformačního ekosystému podílí zcela dobrovolně a s vlastními motivy.⁷⁷ Nezanedbatelnou součástí ekosystému jsou také aktéři, kteří ze zájmu pouze experimentují s možnostmi ovlivňovat veřejný prostor a vyloženě komerční hráči, kteří ze strachu a dezinformací souvisejících s pandemií covidu-19 profitují, například prodejem doplňků stravy a podporují proto anti-vakcinační kampaně.⁷⁸

V souvislosti se šířením dezinformačních narativů souvisejících s covidem-19 lze pozorovat též známý fenomén zaštitování se autoritou: tedy nalezení „užitečného idiota“ s titulem v příslušném oboru (v tomto případě v oboru medicíny), který je ochoten podpořit a aktivně šířit dezinformační narativy a nepodložené teorie.

⁷⁴ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2020* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2020-vz-cz-2.pdf>. s.11

⁷⁵ Meme je označení pro virální nápad či myšlenku, která může mít podobu například obrázku, slova či videa, meme board je stránka či aplikace, v které se memy šíří.

⁷⁶ ALVAROVÁ, Alexandra v KURFÜRST, Jaroslav a Jan PAĎOUREK. *Za zrcadlem: Hybridní válka jako staronový fenomén mezinárodních vztahů*. Praha: Academia, 2021. s. 168

⁷⁷ Tamtéž s. 169

⁷⁸ THE LANCET. The COVID-19 infodemic. *The Lancet* [online]. London: Elsevier, 2020, 17.06.2020, **20**(8), 875 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: doi: [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(20\)30565-X](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(20)30565-X)

Jedná se o zavedený model, který Sovětský svaz v minulosti použil například během operace Infection, jejímž cílem bylo přesvědčit africkou a afroamerickou populaci, že virus HIV byl vyroben představiteli USA, za účelem likvidace černošské a homosexuální populace. Roli užitečného idiota tehdy sehrál biofyzik Jakob Segal, který narativ podporoval.⁷⁹

V covidových dezinformacích o umělém původu viru roli „užitečného idiota“, který svoji lékařskou expertízou podpořil dezinformační a později i proruské narativy, včetně obhajování války v Ukrajině,⁸⁰ v ČR sehrála molekulární biologka Soňa Peková,⁸¹ která byla v počátku pandemie součástí mainstreamového mediálního proudu a byla považována ze jednu z největších českých odbornic na šíření nového typu koronaviru.⁸² Další expertem a „užitečným idiotem“ s výrazně nižším dosahem byl například profesor Jiří Beran.⁸³

Souběžně s experty bylo v rámci dezinformačního ekosystému využíváno též vlivu celebrit. Celebrity, ať už se jedná o zpěváky, sportovce, nebo zkrátka veřejně známé osobnosti, mají na sociálních sítích značné množství sledujících, kteří jsou jejich fanoušky právě kvůli jejich tvorbě či aktivitě v oboru. To jim zároveň poskytuje platformu pro šíření vlastních názorů, a tedy i dezinformací. Šíření dezinformačních narativů či konspirací ze strany celebrit není nový fenomén: v malé intenzitě se tak dělo vždy, lze vzpomenout například Karla Gotta a jeho opakovaná tvrzení, že běh světa řídí Ilumináti,⁸⁴ nebo mnohé kroky Daniela Landy

⁷⁹ ALVAROVÁ, Alexandra v KURFÜRST, Jaroslav a Jan PAĎOUREK. *Za zrcadlem: Hybridní válka jako staronový fenomén mezinárodních vztahů*. Praha: Academia, 2021. s. 163–168.

⁸⁰ŽABKA, Jan. Od zakleknutí Babišovou vládou k prokremelské dezinformátorce. Pekovou pomohl stvořit mainstream. *Hlidací Pes.org: žurnalistika ve veřejném zájmu* [online]. Praha: HlidaciPes.org, 2022, 29.04.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/od-zakleknuti-babisovou-vladou-k-prokremelske-dezinformatorce-pekovou-pomohl-stvorit-mainstream/>

⁸¹ FORMÁNEK, David. NOVÝ Rozhovor s MUDr. SOŇOU PEKOVOU, Ph.D. o covid-19, vládních lžích, propagandě. *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2021, 16.12.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/novy-rozhovor-s-mudr-sonou-pekovou-ph-d-o-covid-19-vladnich-lzich-propagande/>

⁸² SEĎOVÁ, Stáňa. Peková: Druhá vlna nebude, za půl roku covid zmizí. *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, 2020, 03.06.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/koronavirus-pekova-druha-vlna-nebude-za-pul-roku-covid-zmizi-40326320>

⁸³ ČEŠTÍ ELFOVÉ. Profesor Beran a jeho zavádějící informace o očkování. *Manipulátoři.cz: Na faktech záleží* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 10.07.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/profesor-beran-a-jeho-zavadejici-informace-o-ockovani/>

⁸⁴MACHALICKÁ, Jana. Běh světa řídí vysoké nadstátní kruhy, tzv. ilumináti, tvrdil před lety Karel Gott. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2017, 10.11.2017 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z:

v minulosti.⁸⁵ Těmto prohlášením se však ze strany veřejnosti dostávalo buď velmi malé pozornosti vzhledem k významu osobnosti (Karel Gott), nebo byly brány obecně se značným nadhledem a skepticismem (Daniel Landa). Během infodemie však byly pravidelně výroky celebrit, které šířily konspirační teorie a odmítaly vakcinaci, šířeny i v mainstreamových médiích a značného ohlasu se jim dostávalo i ze strany dezinformační scény. Think-tank Evropské hodnoty ve svém reportu ohledně dezinformací souvisejících s pandemií covidu-19 upozornil na tento trend, který ilustroval na pěti nejvýznamnějších dezinformátorech mezi českými celebritami: Janku Ledeckém, Danielu Landovi, Iloně Csákové, Danielu Hůlkovi a Báře Basikové, kteří šířili dezinformace ohledně původu viru, nebezpečnosti očkování, či konspirační teorie o viru jako západním nástroji k ovládnutí populace.⁸⁶ Samozřejmě nelze obvinit žádného z výše jmenovaných ze snahy sloužit zájmům Ruské federace, nicméně jejich tvrzení byla často přebírána v rámci dezinformačního ekosystému dezinformačními weby⁸⁷ a jako záštita zneužívána k šíření dezinformačních narativů spojených s pandemií covidu-19 a snižování důvěry ve státní moc.⁸⁸

Akutní pandemie a již zmíněný extrémní tlak, který byl vyvinut na společnost, vedl také k zformování nových hnutí a spolků, které se zcela přirozeně zapojily do dezinformačního ekosystému. Tato hnutí, kromě šíření dezinformačních narativů online, vyzývala k aktivitám ve společenském prostoru, které se dají označit za součást propagandy činem, jak ji ve své knize definuje Bittman. Šlo například o

https://www.lidovky.cz/relax/lide/beh-sveta-ridi-tyto-vysoke-nadstatnikruhy.A171109_153735_In_domov_ele

⁸⁵ KABÁTOVÁ, Šárka. Landova tajná mise v Kábulu? Spíš naletěl ‚ministrovi vesmíru‘, říká expert *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2015, 21.12.2015 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/landova-tajna-mise-v-afghanistanu-spis-chodi-na-caj-a-klabosirika-expert.A151220_183422_In_domov_sk

⁸⁶ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. *ROK 2020: JAK ČESKÁ VLÁDA PROHRÁLA S DVĚMA VLNAMÍ DEZINFORMACÍ O KORONAVIRU* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/03/covid-report50.pdf>.s. 51–57.

⁸⁷ REDAKCE. Konec tyranie rudých svetřů! “Omlouvám se, ale běžte do prdele!” Bílá, Ledecký, Basiková. Slavné osobnosti se staví do čela odporu proti největšímu podvodu se zdravím všech dob. *Argumenty a Fakta: Tohle je válka a my jsme její vojáci* [online]. Praha: ARFA.cz, 2020, 19.09.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.arfa.cz/tag/konec-tyranii-rudych-svetru/#.Y-5c0HbMIUE>

⁸⁸ EFNEROVÁ, Vanda. Lže Babiš? Landa má prosbu k občanům. Jsou data o covidu skutečná?. *Parlamentní listy.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 14.11.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Lze-Babis-Landa-ma-prosbu-k-obcanum-Jsou-data-o-covidu-skutecna-644020>

akci zahlčení hygien,⁸⁹ kterou organizovalo hnutí Zlatý špendlík⁹⁰ spojené s Danielem Landou, organizované porušování proticovidových opatření⁹¹ podněcované spolkem Chcípl PES⁹² nebo snaha o vyhrožování ředitelům základních škol,⁹³ pokud budou dodržovat protipandemická opatření, která jim nařídil stát, spolkem ProLibertate.⁹⁴

Jakkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že se jedná o spolky, které se jednoznačně staví pouze proti covidovým opatřením a nemají tedy s proruskou propagandou nic společného, opak je pravdou. V případě všech tří zmíněných spolků jsou dohledatelné proruské postoje. Spolek ProLibertate například vystupoval proti vojenské pomoci Ukrajině⁹⁵ a šířil dezinformace o změně Ústavy,⁹⁶ která by Vládě ČR umožnila na základě vlastního rozhodnutí vysílat vojsko do války na území třetího státu. Zlatý špendlík poskytoval mediální prostor proruským dezinformátorům, jako je kupříkladu Jindřich Rajchl,⁹⁷ či Alena Vitásková.⁹⁸ Hnutí PES (Které se přejmenovalo z původního názvu Chcípl PES)

⁸⁹SVOBODA, Vítek. ‚Nemáme jinou možnost.‘ Přetížená hygiena dál řeší šikanu od Zlatého špendlíku. Posílají odkazy na web. *I Rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 16.11.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zlaty-spendlik-hygienicke-stanice-e-maily-odkazy_2111161939_vis

⁹⁰ *FIT VIA VI: Vůle tvoří cestu* [online]. Praha: Zlatý špendlík [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.zlatyspendlik.cz/>

⁹¹ADAMCOVÁ, Pavla a Adéla OTČENÁŠKOVÁ. Na seznamu rebelů přibývají stovky hospod. Chápu je, ale nepřidám se, říká Pohlreich. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2020, 17.12.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/hospody-koronavirus/r~cea2d460406d11eb8972ac1f6b220ee8/>

⁹² *Hnutí PES: právo-ekonomika-svoboda* [online]. Praha: HnutíPES.cz, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://hnutipes.cz/>

⁹³MAČÍ, Josef. Dopouštíte se apartheidu, píše právníci školám. Spory už musí řešit policie. *Seznam Zprávy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021, 08.12.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/koronavirus-testy-dopoustite-se-apartheidu-pisi-pravnici-skolam-spory-uz-musi-resit-policie-182794>

⁹⁴ *ProLibertate* [online]. Praha: Institut práva a občanských svobod [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.prolibertate.cz/>

⁹⁵ NIELSEN, Tomáš. S Rádiem Z o covidu, podzimu i billboardech na podporu nákupu zbraní pro Ukrajinu. *ProLibertate* [online]. Praha: Institut práva a občanských svobod, 2022, 20.06.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.prolibertate.cz/2022/06/s-radio-zet-o-covidu-podzimu-i-billboardech-na-podporu-nakupu-zbrani-pro-ukrajinu/>

⁹⁶ NIELSEN, Tomáš. Vláda potají chystá změnu Ústavy. Chce posílit svoje vojenské pravomoci na úkor Parlamentu i občanů. *ProLibertate* [online]. Praha: Institut práva a občanských svobod, 2022, 29.04.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.prolibertate.cz/2022/04/vlada-potaji-chysta-zmenu-ustavy-chce-posilit-svoje-vojske-pravomoci-na-ukor-parlamentu-i-obcanu/>

⁹⁷ KOLMAN, Michal. Jindřich Rajchl v Praze – diskuse. *FIT VIA VI* [online]. Praha: Zlatý špendlík, 2022, 29.07.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.zlatyspendlik.cz/jindrichrajchl_praha_diskuse/

⁹⁸ KOLMAN, Michal. Mír je nejvyšší hodnota . . . *FIT VIA VI* [online]. Praha: Zlatý špendlík, 2022, 22.07.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.zlatyspendlik.cz/mir_nejhodnota_vytaskova/

na svých sociálních sítích po začátku ruské invaze do Ukrajiny v roce 2022, odsoudilo vojenskou pomoc Ukrajině jako válečný akt, a za rozpoutání války jednostranně osočilo NATO, EU a USA, čímž zcela podpořilo ruský narativ.⁹⁹ Také se zasazovalo za kontrolování a případné sankcionování vyvěšování Ukrajinských vlajek v ČR.¹⁰⁰

2.2.1. Řetězové maily a jejich působení během pandemie covidu-19

Řetězové maily jsou historicky nejstarším kanálem on-line propagandy a dezinformačního působení. Je to vcelku logické, e-mailová komunikace předchází časově sociální sítě, které se zrodily později. Díky nižším nárokům na kvalitu internetového připojení v počátcích internetu byl e-mail snadněji zneužitelný než dlouho se načítající weby, o kterých se navíc konzument musel nějak dozvědět.

Ani jeden z těchto faktorů již dnes nehraje roli, takzvané řetězové maily, tedy často hrubě dezinformační soukromé zprávy založené na tom, že je mezi sebou budou jejich adresáti posílat dále (výzva k tomuto chování je zpravidla součástí textu či obrázku, který tvoří obsah samotného e-mailu) však nezmizely. Má to tři důvody:

Prvním je, že tyto e-maily s sebou nesou jistou míru soukromí: Dezinformační řetězový e-mail je výrazně soukromější, nežli volně přístupný článek na dezinformačním webu, ale také než příspěvek na sociální síti, který je i v soukromých skupinách zpravidla sdílen se stovkami až tisíci členy skupiny současně. To vytváří psychologický pocit jedinečnosti. Druhý důvod s tím prvním úzce souvisí: Řetězový e-mail je spojený s faktorem osobního doporučení. E-mail svým konzumentům zpravidla nepřichází z neznámé adresy, ale od kamaráda,

⁹⁹ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. Pandemický zákon je schválen, covidová pravidla se uvolňují, dezinformátoři musí začít vydělávat jinde. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2022, 26.02.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/veronika-kratka-spalkova.php?itemid=42069>

¹⁰⁰ OHARKOVÁ, Šárka. Jak je to s vyvěšováním cizí státní vlajky?. *Hnutí PES: právo-ekonomika-svoboda* [online]. Praha: HnutíPES.cz, 2022, 29.03.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://hnutipes.cz/2022/03/29/jak-je-to-s-vyvesovanim-cizi-statni-vlajky/>

bývalého spolužáka nebo osoby, ke které mají většinou kladný vztah. I proto výzva „Pošli to dál“ funguje tak dobře.¹⁰¹

Třetím důvodem přetrvávající popularity dezinformačních řetězových e-mailů je samotné cílové publikum. Tím jsou především starší lidé ve věku 65+ let, často důchodového věku, kteří často ani nepoužívají sociální sítě, a pro které je osobní doporučení, třeba od bývalého spolužáka, velmi důležité.¹⁰²

I výzkum z roku 2022 jasně dokládá, že příjemci řetězových e-mailů obsahujících proruské a s covidem-19 spojené dezinformace, jsou především starší generace Čechů: zatímco v celkové generaci se jedná o 37 % populace, u starší generace je to 49 % respondentů.¹⁰³

Databáze řetězových e-mailů Eldariel spravována Českými elfy obsahuje 1921 unikátních řetězových e-mailů spojených s dezinformacemi o pandemii covid-19,¹⁰⁴ z nichž první byly zaneseny do databáze již v březnu 2020, krátce po začátku pandemie. Z nich je 263,¹⁰⁵ tedy takřka sedmina (13,7 %) přímo spojena s proruskými narativy, často s problematikou očkování, kdy byla propagována ruská vakcína Sputnik,¹⁰⁶ a naopak západní vakcíny¹⁰⁷ byly vykreslovány jako

¹⁰¹ ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-492-7. s. 213–216.

¹⁰² KAPUCIÁNOVÁ, Aneta. E-mailové spamy nejvíce šíří senioři. *Seznam.cz* [online]. Praha, 14.02.2018n. I. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://blog.seznam.cz/2018/02/e-mailove-spamy-nejvice-siri-seniori/>.

¹⁰³ KORMAŇÁK, Michal. *VNÍMÁNÍ DEZINFORMACÍ V ČESKÉ REPUBLICE A NA SLOVENSKU: VÝSLEDKY VÝZKUMU VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ* [online]. 07.2022. Praha: Ipsos, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://cedmohub.eu/wp-content/uploads/2022/05/CEDMO-IPSO-Prezentace-dezinformace-20220711.pdf>. s.9

¹⁰⁴ Emails. *Eldariel: Chain emails database* [online]. Praha: Čeští elfové [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://eldariel.cesti-elfove.cz/filter?tags=3&characters=&start=&end=&submit=filter>

¹⁰⁵ Emails. *Eldariel: Chain emails database* [online]. Praha: Čeští elfové [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://eldariel.cesti-elfove.cz/filter?tags=3%2C5&characters=&start=&end=&submit=filter>

¹⁰⁶ ČEŠTÍ ELFOVÉ. ANALÝZA DEZINFORMACE: Sputnik “unikátní technologii dvouvektorového lidského adenoviru a 4,5 dolaru za dávku”. *Manipulátoři: Na faktech záleží* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 21.03.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/analiza-dezinformace-sputnik-unikatni-technologie-dvouvektoroveho-lidskeho-adenoviru-a-45-dolaru-za-davku/>

¹⁰⁷ ČEŠTÍ ELFOVÉ. ANALÝZA ŘETĚZOVÉHO E-MAILU: “Západ zcela ztratil šanci konkurovat bezpečné Ruské dvouvektorové vakcíně”. *Manipulátoři: Na faktech záleží* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 09.02.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/analiza-retezoveho-e-mailu-zapad-zcela-ztratil-sanci-konkurovat-bezpecne-ruske-dvouvektorove-vakcine/>

nebezpečné.¹⁰⁸ Řetězové e-maily se ovšem neomezovaly pouze na téma vakcín, ale šířily i konspirační teorie o původu viru,¹⁰⁹ případně v nich byla kritizována vládní opatření v boji pandemií.¹¹⁰

Je zřejmé, že jakkoliv se jedná o minoritní kanál dezinformačního působení, v porovnání s online weby a sociálními sítěmi, řetězové e-maily se stále těší značné popularitě a infodemie spojená s pandemií covidu-19 proudila i tímto dezinformačním kanálem.

2.2.2. Online média – weby a jejich působení během pandemie covidu-19

Online média, tedy dezinformační a proruské propagandistické weby, jsou nejvýznamnějšími kanály šíření těchto narativů na českém internetu. Je to jednak z důvodu široké přístupnosti, monetizace, vybudovaných kapacit, včetně toho, že mnohé weby mají vlastní redakce, případně jsou, jako například Sputnik News,¹¹¹ přímo napojeny na státní zdroje, což je odlišuje od řetězových e-mailů (které jsou do velké míry závislé na ochotě „přeposlat to dál“) a skupinek na sociálních sítích, které nemohou samy o sobě monetizovat svoji činnost. Navíc významná část dezinformačních webů má své vlastní skupiny či stránky na sociálních sítích. O

¹⁰⁸ Západ zcela ztratil šanci konkurovat bezpečné Ruské dvouvektorové vakcíně... Orbán se nechal slyšet, že nakoupí vakcíny bez ohledu na Brusel. *Eldariel: Chain emails database* [online]. Praha: Čeští elfové, 2021, 11.01.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://eldariel.cesti-elfove.cz/emails/7894>

¹⁰⁹ ČEŠTÍ ELFOVÉ. ANALÝZA ŘETĚZOVÉHO E-MAILU: “Výrobci koronavirů jsou francouzští vědci z Pasteurova institut”. *Manipulátoři: Na faktech záleží* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 07.03.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/analiza-retezoveho-e-mailu-vyrobci-koronaviru-jsou-francouzsti-vedci-z-pasteurova-institut/>

¹¹⁰ ČEŠTÍ ELFOVÉ. ANALÝZA ŘETĚZOVÉHO E-MAILU: “Odhlasovaný zákon o povinné vakcinaci v ČR musí být co nejdříve zrušen”. *Manipulátoři: Na faktech záleží* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 31.01.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/analiza-retezoveho-e-mailu-odhlasovany-zakon-o-povinne-vakcinaci-v-cr-musi-byt-co-nejdrive-zrusen/>

¹¹¹ MALECKÝ, Robert. Ministerstvo vnitra varuje před Sputnikem. Boj za Kreml s českou stopou. *Hlídací pes.org: žurnalistika ve veřejném zájmu* [online]. Praha: HlídacíPes.org, 2022, 24.02.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/ministerstvo-vnitra-varuje-pred-sputnikem-boj-za-kreml-s-ceskou-stopou/>

jejich dominantním postavení v rámci dezinformačního ekosystému hovoří ve své Výroční zprávě za rok 2021 i BIS.¹¹²

Z tohoto důvodu považuje autor online weby za stěžejní v rámci dezinformačního ekosystému. Empirický výzkum v práci se zaměřuje ve zkoumání vlivu konzumace dezinformačních kanálů na míru důvěry v dezinformační a propagandistické narativy právě na ně.

Iniciativa Sníh, jeden z mnoha neziskových projektů zabývajících se dezinformačními weby, je definuje následovně: „*Účelem dezinformačních webů je tedy vytváření a sdílení dezinformací, čímž se liší od běžných médií založených na ověřování fakt a šíření informací. Liší se rovněž od alternativních médií (i když se za ně někdy prohlašují), jejichž cílem je oslovení určité sociální skupiny.*“¹¹³

Seznamů a iniciativ zabývajících se monitoringem a kompletací seznamů dezinformačních webů je mnoho, za nejúplnější lze považovat pravděpodobně projekt Nelež, který vznikl na základě společné analýzy společnosti Semantic Visions, Nadačního fondu nezávislé žurnalistiky (NFNŽ) a dlouholeté slovenské iniciativy Konšpiratori.sk. Projekt Nelež vznikl v roce 2020 v reakci na infodemii šířící se společně s pandemií covidu-19. Monitoruje 49 nejvýznamnějších dezinformačních, konspiračních a propagandistických webů cílících na české publikum, včetně webů nově vzniklých právě za účelem šíření dezinformací o pandemii covidu-19.¹¹⁴ Naprosto vyčerpávající seznam webů pak nabízí jeden z účastníků tohoto projektu, iniciativa Košpiratori.sk, která do výčtu dezinformačních webů zahrnuje i méně známé weby a weby zaměřené primárně na slovenské publikum. Těch rozeznává celkem 270, včetně několika webů, které jsou dnes již zcela neaktivní, či mají propadlou doménu (např. parlamentne-volby-2016.sk).¹¹⁵

¹¹² BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2021* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2021-vz-cz-2.pdf>. s.16

¹¹³ KULHÁNKOVÁ, Jana. Seznam dezinformačních webů. *Iniciativa Sníh* [online]. Praha: Iniciativa Sníh, 2021, 02.01.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.iniciativa-snih.cz/seznam-dezinformacnich-webu/>

¹¹⁴ NELEŽ. *Postav se za pravdu proti dezinformacím* [online]. 2020: NELEŽ [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.nelez.cz/> (seznam uveden v přílohách práce)

¹¹⁵ Zoznam stránok so sporným obsahom. *Konspiratori.sk* [online]. Bratislava: o.z. Košpiratori.sk [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.konspiratori.sk/zoznam-stranok>

Tyto weby lze podrobněji dělit dle několika kritérií, například obsahu,¹¹⁶ mírou autorství článků¹¹⁷ či zaměřením platformy, o čemž autor podrobně psal ve své bakalářské práci.¹¹⁸ V současné práci bude zdůrazněna pouze poslední kategorie, kterou je zaměření platformy.

Autorem dělení je Prague Security Studies Institute (PSSI). Dělení bylo uvedeno ve studii *Dezinformace jako byznys*,¹¹⁹ která byla jako jedna z prvních zaměřena na snahu o demonetizaci dezinformačních a propagandistických webů v ČR. V této studii jsou weby děleny do čtyř kategorií na základě dvou hodnotících kritérií: tématu a motivace.¹²⁰

1. Ezoterici jsou weby se zdravotně – lifestyleovým tématem a ideovou motivací. Jejich provozovatelé v zásadě věří dezinformacím týkajícím se především toho, co chápou jako zdravý životní styl a před započatím pandemie covidu-19 byla jejich škodlivost relativně nízká.
2. Léčitelé jsou weby se zdravotně – lifestyleovým tématem a finanční motivací. Jejich provozovatelé si z alternativních a podvodných zdravotních postupů, či provozování zařízení, učinili výnosný byznys. Jakkoliv je jejich provozování z morálního hlediska problematické oproti ezoterikům, jejich společenská škodlivost před pandemií covidu-19 byla taktéž relativně nízká.
3. Kazatelé jsou weby se společensky – politickým tématem a ideovou motivací. Tyto weby jsou hlavními autory propagandy a dezinformací v mediálním prostoru, jejich tvorba a obsah přímo ohrožují společnost a její kohezi. Společenská škodlivost těchto webů je velmi vysoká a jsou jedním ze dvou typů webů, na které se zaměřuje výzkum v empirické části práce. Příkladem takového webu je například Aeronet nebo Sputnik News.¹²¹

¹¹⁶ NFNZ. Přehled konspiračních webů. *Nfnz.cz: Nadační fond nezávislé žurnalistiky* [online]. Praha [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/domaci-konspiracni-servery/>

¹¹⁷ ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-492-7. s. 222–223.

¹¹⁸ ŠERÁK, Viktor. *Vliv ruských psychologických operací na velké sociální skupiny v České republice*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Marian Brzybohatý. s. 23–25.

¹¹⁹ *DEZINFORMACE JAKO BYZNYS* [online]. Praha: PSSI, 2020 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: https://www.pssi.cz/download/docs/8207_751-dezinformace-jako-byznys.pdf

¹²⁰ Tamtéž, s. 7–10.

¹²¹ Tamtéž, s. 20

4. Obchodníci jsou weby se společensky – politickým tématem a finanční motivací. Tyto weby jsou taktéž autory dezinformací a propagandy, ale mnohem častěji přebírají narativy z kazatelských webů a svůj obsah doplňují například rozhovory s osobnostmi anti-systémové scény, nebo zprávami z mainstreamového prostředí. Díky tomu nemusí působit tak radikálně jako kazatelské weby, což umožňuje šířit dezinformace a propagandu vůči publiku, které by si kazatelský web třeba nezobrazilo. Příkladem takového webu je AC24, které dlouhodobě přejímalo texty mimo jiné z již zmiňovaných Sputnik News.¹²² Společenská škodlivost těchto webů je proto velmi vysoká a tvoří druhou kategorii webů, na které se zaměřuje výzkum v empirické části práce.

Jak bylo uvedeno, zdravotně – lifestylové dezinformační weby nebyly až do vypuknutí pandemie covidu-19 a s ní související infodemie společensky výrazně škodlivé, především v porovnání s weby společensky – politickými. Přesto je ani v minulosti nešlo chápat jako neškodné. Provozovatel dezinformačního webu Brawolife,¹²³ Michal Shark již několik let před začátkem pandemie přesvědčil vlastní matku, aby se léčila z rakoviny plic alternativní medicínou a když zemřela, obvinil ji z nedostatku důvěry ve vlastní uzdravení.¹²⁴ Stejně jako mnoho dalších zdravotně – lifestylových webů ovšem začal šířit dezinformace a konspirační teorie v souvislosti s pandemií covidu-19 v intenzitě do té doby nevídané, čímž se plně zapojil do dezinformačního ekosystému.¹²⁵ Před tímto trendem, kdy se obchodně

¹²² MVČR. Jak česká kvazi-mediální scéna přebírá kremelské oficiální propagandistické i dezinformační narativy – případ webu AC24. *Centrum proti hybridním hrozbám* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/jak-ceska-kvazi-medialni-scena-prebira-kremelske-oficialni-propagandisticke-i-dezinformacni-narativy-pripad-webu-ac24.aspx>

¹²³ *BRAWO Life: It's up to you* [online]. Bali: BRAWO Life [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://brawolife.cz/>

¹²⁴ HAMPLOVÁ, Ludmila. Třetina onkologických pacientů se léčí „alternativně“, většina z nich to neřekne svému lékaři. *Zdravotnický deník* [online]. Praha: Media Network, 2019, 14.04.2019 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.zdravotnickydenik.cz/2019/04/tretina-onkologickych-pacientu-se-leci-alternativne-vetsina-nich-nerekne-svemu-lekari/>

¹²⁵ CEMPER, Jan. Monitoring dezinformační scény: Michal Shark Hašek. *Manipulátoři: Na faktech záleží* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2020, 02.10.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/monitoring-dezinformacni-sceny-michal-shark-hasek/>

a zdravotně zaměřeni aktéři zapojí do dezinformačního anti-vakcinačního hnutí, varoval ve svém článku časopis Lancet.¹²⁶

V souvislosti s probíhající infodemií bylo možno pozorovat ještě další dva fenomény: Prvním je začlenění dezinformačních, konspiračních a propagandistických narativů týkajících se pandemie covidu-19 do zpravodajství zavedených webů kazatelské a obchodnické kategorie, s výrazně proruským nádechem, což popisuje například Výroční zpráva o stavu české dezinformační scény za rok 2020 bezpečnostního centra Evropské hodnoty.¹²⁷ Počátkem pandemie se narativy související s covidem-19 staly dokonce dominantním tématem velké část těchto webů.¹²⁸ Pomocí analytického nástroje Monitora dokazuje signifikantní uchopení pandemických témat autor v empirické části práce.

Druhým je vznik nových dezinformačních webů, které se primárně zaměřily právě na dezinformování a šíření konspiračních a propagandistických narativů o covidu-19 a opatřeních s ním souvisejících, čímž alespoň částečně došlo k propojení zdravotně – lifestylových a společensky – politických webů, tak jak byly uvedeny výše. Je to vlastně logické, protože pandemie přirozeně zasáhla do obou z těchto témat. Za všechny lze jmenovat web Otevři svou mysl,¹²⁹ který byl založen překladatelem Davidem Formánkem na jaře roku 2020.¹³⁰ Byť jeho hlavní náplní byla právě témata spojená s covidem-19, věnoval se i šíření dalších konspiračních

¹²⁶ THE LANCET. The COVID-19 infodemic. *The Lancet* [online]. London: Elsevier, 2020, 17.06.2020, **20**(8), 875 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: doi: [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(20\)30565-X](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(20)30565-X)

¹²⁷ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. VÝROČNÍ ZPRÁVA O STAVU ČESKÉ DEZINFORMAČNÍ SCÉNY ZA ROK 2020 [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/11/Vyrocní-zpráva-o-stavu-ceske-dezinformacni-sceny-za-rok-2020.pdf>

¹²⁸ SYROVÁTKA, Jonáš. INFODEMIE: KORONAVIRUS A KONSPIRACE V ČESKÉ REPUBLICE [online]. 07.2020. Praha: PSSI, 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.pssi.cz/download//docs/8143_783-infodemie-koronavirus-a-konspirace-v-cr.pdf. s. 5–6.

¹²⁹ *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/>

¹³⁰ CEMPER, Jan. Dezinformační projekt Otevři svou mysl na vzestupu. *Manipulátoři: Na faktech záleží* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2020, 24.09.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/dezinformacni-projekt-otevri-svou-mysl-na-vzestupu/>

teorií, včetně nebezpečnosti 5G sítí.¹³¹ Webu se bude podrobněji věnovat další kapitola práce, protože na něm lze ukázkově ilustrovat, jak původně web zaměřený především na covidové narativy, převzal proruskou propagandu.

Dezinformační a propagandistické weby umožňují šířit informace na internetu rychlostí, která se nedá srovnat s propagandistickým působením v minulosti. Alvarová srovnává rozdílnost v rychlosti šíření propagandistické operace „*Infection*“ s rychlostí šíření narativů o pandemii covidu-19 a dochází k jednoznačnému závěru, že díky rozvoji informačních technologií jde o řádově rychlejší šíření s mnohonásobně vyšším dosahem.¹³² K tomu je třeba dodat, že propagandistické působení skrze weby, ať již oficiálním kanálem ruské propagandy, jako je Sputnik News, nebo skrze oficiálně na Ruskou federaci nenapojené kanály, jako je Aeronet, je také nesmírně levné a pro původce propagandy tím pádem takřka bezrizikové: vstupní investice jednotlivých psychologických operací v online prostoru je natolik nízká, že případný neúspěch neohrožuje schopnost zadavatele vést další operace.¹³³

Dezinformační weby, které jsou zkoumány jako zdroje informací v rámci empirické části práce byly vybrány na základě dlouhodobého monitoringu skupiny Čeští elfové.¹³⁴

2.2.3. Sociální sítě a jejich působení během pandemie covidu-19

Sociální sítě tvoří nejfluidnější část dezinformačního ekosystému. Dezinformace a propaganda se na nich šíří v rámci otevřených a uzavřených skupin, stránek spojených s dezinformačními a propagandistickými weby a také profily osobností

¹³¹ FORMÁNEK, David. Bývalý prezident Microsoftu v Kanadě Frank Clegg – Riziko 5G a bezdrátové technologie. *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2020, 05.06.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/byvaly-prezident-microsoftu-v-kanade-frank-clegg-riziko-5g-a-bezdratove-technologie/>

¹³² ALVAROVÁ, Alexandra v KURFÜRST, Jaroslav a Jan PAĎOUREK. *Za zrcadlem: Hybridní válka jako staronový fenomén mezinárodních vztahů*. Praha: Academia, 2021. s. 163–174.

¹³³ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. Praha: Academia, 2017. XXI. století. ISBN 978-80-200-2770-2. s. 190–191.

¹³⁴ ELFWEBMASTER. Měsíční přehled dezinfoscény. *Čeští elfové* [online]. Praha: Čeští elfové [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/category/monitoring/mesicni-prehled/>

dezinformační scény. Fluidita tohoto kanálu spočívá v jednoduchém vzniku sociálních skupin, jejich častém zániku, ale také v reorientaci (spojené většinou s přejmenováním) existujících skupin. K tomu může docházet v následku změny majitele skupiny (ať již formou zcizení či předání) nebo názorové změny, či odhalení skutečných názorů správce skupiny. Příkladem může být skupina „NEOČKOVANÍ CZ, SK“, založená původně jako skupina sdílející dezinformace a konspirační teorie o očkování, která se po zahájení ruské invaze do Ukrajiny přejmenovala na „NEOČKOVANÍ CZ, SK pro MÍR ! NE VÁLCE !“.¹³⁵ Skupina sdílela proruskou propagandu a narativy již před vypuknutím invaze, ale po ní se na ně takřka výhradně přeorientovala, jak dokládá report Českých elfů, který upozorňuje i na řadu dalších skupin na sociálních sítích, které prošly podobným vývojem.¹³⁶ Stejným principem se mohou samozřejmě proměnit i dezinformační weby, což je případ Aeronetu, který původně vznikl jako zájmový web o letectví (odsud název Aero-net) a po období neaktivity se přeměnil v jeden z nejtvrdších dezinformačních a proruských webů na českém internetu.¹³⁷ Jedná se však o výjimku, zatímco v případech sociálních sítí je to relativně častý postup.

Výzkum Infomore¹³⁸ mapující první dvě vlny dezinformací o covidu-19, jasně poukazuje na závažnost, s jakou se infodemie projevila na sociálních sítích. Téma covidu-19 bylo zcela dominantním tématem po sledovanou dobu od 1.12.2019 do 22.11.2020 (respektive začalo trendovat 9.2.2020), a zatímco různé výrazy pro koronavirus byly zmíněny 1,7 milionkrát, tedy v průměru pět tisíckrát za den, situace v diskusích byla ještě více alarmující. Diskusních příspěvků s covidem-19 souvisejících bylo napočítáno téměř 8.5 milionů, tedy zhruba 23.500 denně.¹³⁹

¹³⁵ JANDA, Patrik Erhard. NEOČKOVANÍ CZ, SK pro MÍR ! NE VÁLCE !. *Facebook* [online]. Menlo Park, California: Meta, 24.07.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.facebook.com/groups/131915778646395/?hoisted_section_header_type=recently_seen&multi_permaLinks=253264809844824

¹³⁶ ELFWEBMASTER. *Analýza: Přerod covid-skupin na proruské* [online]. 27.02.2022. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/analyza-prerod-covid-skupin-na-proruske/>. s.3–4

¹³⁷ SNOPOVÁ, Aneta. Po stopách dezinformátora. Reportéři ČT odhalili utajeného provozovatele Aeronetu. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2020, 02.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3056786-po-stopach-dezinformatora-reporteri-ct-odhalili-utajeneho-provozovatele-aeronetu>

¹³⁸ Graf Infomore ohledně vývoje zájmu o téma covidu-19 je součástí příloh práce.

¹³⁹ MORAVEC, Václav et al. *Koronavirus v českých sociálních médiích: Přehledová analýza* [online]. Praha: Infomore.cz, 2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

Číslo zahrnuje i příspěvky na mainstreamových kanálech a profilech politiků, nicméně výzkum Investigace.cz dokládá, že téměř polovina nejčastěji sdílených článků pocházela právě z prostředí dezinformačních webů.¹⁴⁰

K vyhraněnosti a extremizaci názorů na sociálních sítích dochází díky vysoké míře anonymity, vizuální, fyzickou a emoční oddělenosti komunikátorů a značné míře deindividualizace, která je prostředím sociálních sítí vlastní. Důvodem je mimo jiné to, že ostatní členové komunikace jsou dehumanizováni v očích části komunikujících a díky tomu s nimi není třeba jednat jako s rovnoprávními bytostmi.¹⁴¹ Tomu ostatně odpovídá i fenomén tzv. internetových trollů, tedy jednotlivců i celých farem, kteří se snaží narušit diskusi, šířit dezinformace a propagandu, útočit na oponenty a „utopit“ racionální diskutující v negativní zpětné vazbě.¹⁴²

Sociální sítě jsou velice významným kanálem proruské propagandy a dezinformací (jak o covidu-19, tak i obecně), práce se však zaměřuje na dezinformační weby. Důvody k tomu jsou dva: Prvním je již zmiňovaná fluidita sociálních sítí, díky které je prostředí natolik proměnlivé, že ho jen stěží lze obsáhnout celé a práce by tak monitorovala především stále skupiny, tedy do jisté míry ekvivalent dezinformačních webů na sociálních sítích. Taková práce může být zajímavá, ale autor považuje kategorii dezinformačních webů za relevantnější, navíc jejich provázanost na proruskou scénu je v mnohých případech jasně dokázána.¹⁴³ Druhým důvodem je propojenost mnoha dezinformačních webů se sociálními sítěmi, protože většina z nich má své vlastní stránky na sociálních sítích a jedná se často v rámci sociálních sítí o jedny z neaktivnějších stránek.

<https://www.infomore.cz/res/file/analyzy/20201208-koronavirus-socialni-media/20201208-koronavirus-socialni-media.pdf>

¹⁴⁰ ŠLERKA, Josef. Podoby pandemie na českém Facebooku. *Investigace.cz* [online]. Praha: České centrum pro investigativní žurnalistiku, 2021, 13.05.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/podoby-pandemie-na-ceskem-facebooku/>

¹⁴¹ NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0716-2. s. 55–58.

¹⁴² ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-492-7. s. 97–121.

¹⁴³ ŠLERKA, Josef. Ohňostroj lží v zemích střední a východní Evropy. *Investigace.cz* [online]. Praha: České centrum pro investigativní žurnalistiku, 2022, 20.12.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/ohnostroj-lzi-v-evrope/>

2.3. Významné dezinformační narativy související s pandemií covidu-19 šířené v české republice

V rámci práce se autor rozhodl dělit dezinformační narativy související s pandemií covidu-19 do čtyř kategorií:

1. Obecné narativy spojené s covidem-19 a reakcí společnosti na pandemii
2. Narativy spojené se zdravotními opatřeními, které zasahovaly do životů občanů
3. Narativy spojené s vakcinací proti covidu-19
4. Konspirační teorie spojené s pandemií covidu-19

Nejedná se samozřejmě o jediné možné kritérium, dle kterého lze narativy dělit, nabízí se dělení podle jednotlivých dezinformačních vln (první vlna únor–květen 2020, druhá vlna srpen 2020 až únor 2021, třetí vlna po zbytek roku 2021),¹⁴⁴ nicméně vzhledem k tomu, že v jejich rámci se narativy často prolínaly, autor považuje výše zmíněné dělení za nejvhodnější a je dle něj přizpůsoben i empirický výzkum práce.

V rámci kapitoly je také třeba zmínit dvě významné, s pandemií covidu-19 nesouvisející události: Totiž proběhnuvší kauzy Ricin a Vrbětice. Práce se primárně zabývá mapováním proruské propagandy a dezinformací spojených s covidem-19, nicméně tyto dvě ruské vlivové operace byly natolik významné, že je nelze nezmínit.

Ve své Výroční zprávě za rok 2020, hovoří BIS o dezinformačním působení s potenciálem oslabit demokratické základy právního státu, které považuje za výrazně rizikové. Zároveň jednoznačně upozorňuje na propojení anti-covidových hnutí (jež zmiňovala předchozí kapitola) s dezinformační scénou, a skrze toto spojení na potencionální hrozbu uplatňování cizí moci. Zároveň jednoznačně uvádí, že „*tematické zaměření dezinformační produkce je dlouhodobě zcela*

¹⁴⁴ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. *ROK 2020: JAK ČESKÁ VLÁDA PROHRÁLA S DVĚMA VLNAMI DEZINFORMACÍ O KORONAVIRU* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/03/covid-report50.pdf>. s. 4–5

v souladu se zájmy Ruské federace.“¹⁴⁵ Výroční zpráva BIS za rok uvádí, že byt' nebylo dezinformační působení spojené s covidem-19 pod přímým vlivem cizí moci, proruští aktivisté ho využívali jako „užitečné téma pro šíření konspirací, dezinformací a prokremelské propagandy a fungovali s anti-covid hnutím do značné míry v symbióze.“¹⁴⁶

2.3.1. Obecné narativy spojené s covidem-19 a reakcí společnosti na pandemii

Kategorie nejobecnějších narativů o pandemii covidu-19 zahrnuje dezinformace spojené se zpochybňováním nebezpečnosti covidu-19, dle kterých není nebezpečnější nežli běžná chřipka, zpochybňování počtu úmrtí na koronavirus (což ilustruje tvrzení, že většina zaznamenaných úmrtí byla s koronavirem, nikoliv v důsledku koronaviru) a obviňování médií ze šíření paniky.¹⁴⁷ Všechny tyto narativy byly přítomny nikoliv od první vlny koronaviru, nýbrž ještě před jejím vypuknutím a během první (a všech následujících) vlny, se v dezinformačním prostoru dále vyskytovaly. Jejich součástí byl od konce března jasný protivládní postoj a konstantní kritika (nutno dodat, že mnohdy zasloužená, což jejich narativ výrazně podpořilo) vládních kroků a státu ČR jako celku.¹⁴⁸

Součástí byl také narativ, že covid-19 byl původně vyvinut v biologické laboratoři ve Wuchanu,¹⁴⁹ od konspirační teorie, které se věnuje subkapitola konspiračních

¹⁴⁵ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2020* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2020-vz-cz-2.pdf>. s. 9–11

¹⁴⁶ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2021* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2021-vz-cz-2.pdf>. s. 8-16

¹⁴⁷ POLANSKÝ, Jaroslav. Tereza Spencerová: Válka, která by už zasáhla i Evropu. Virus? To teprve uvidíte, co přijde. *Parlamentní listy.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 30.01.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/politologove/Tereza-Spencerova-Valka-ktera-by-uz-zasahla-i-Evropu-Virus-To-teprve-uvidite-co-prijde-611818>

¹⁴⁸ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. *ROK 2020: JAK ČESKÁ VLÁDA PROHRÁLA S DVĚMA VLNAMÍ DEZINFORMACÍ O KORONAVIRU* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/03/covid-report50.pdf>. s. 16-19

¹⁴⁹ REDAKCE. Unikl covid z laboratoře? Myš, která nakazila laborantku, teorii nahrává. *Seznam Zprávy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021, 12.12.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

teorií, tento narativ odlišovala jednak nezáměrnost úniku, dále fakt, že dle něj nebyl vyvíjen jako zbraň. Přesto byl narativ použit k rozdmýchávání protičínských nálad a covid-19 byl běžně nazýván „čínským virem“.¹⁵⁰

Z hlediska proruské propagandy byly však významné především dva narativy: první obviňoval EU z neschopnosti v otázce řešení pandemie a vyzýval k odchodu z ní,¹⁵¹ druhý naopak vyzdvihoval schopnosti Ruska se s pandemií vypořádat, vyvinout svojí vlastní účinnou vakcínu, a na rozdíl od EU v boji s pandemií uspět. Přitom dle dostupných informací lze předpokládat, že počet úmrtí v Rusku byl signifikantně vyšší než v mnoha evropských zemích, ale ruské úřady tuto informaci tajily.¹⁵²

Z narativu o ruském úspěchu vycházel narativ o ruské pomoci nejvíce zasaženým státům v Evropě – dá se hovořit o covidové diplomacii a solidaritě,¹⁵³ kterou opakovaně zmiňoval např. Sputnik News. Spolu s tím rostl tlak části společnosti na akreditaci a dovoz ruské vakcíny Sputnik V do ČR, čehož okamžitě využily dezinformační weby.¹⁵⁴ Nutno dodat, že ze strany Ruské federace se jednoznačně jednalo o, minimálně zčásti, psychologickou operaci: O registraci vakcíny Sputnik v Evropě Rusko nikdy ani nepožádalo,¹⁵⁵ což mu umožňovalo používat vakcínu

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/koronavirus-unikl-covid-z-laboratore-mys-ktera-nakazila-laborantku-teorii-nahrava-183213>

¹⁵⁰ BROŽOVSKÁ, Natálie. Jan Hrušínský má vztek. Čínský virus mi ničí divadlo! Nepomáhá nic. *Parlamentní listy.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 26.09.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Jan-Hrusinsky-ma-vztek-Cinsky-virus-mi-nici-divadlo-Nepomaha-nic-638425>

¹⁵¹ BRANDTNER, Petr. Zbytečná EU! Zavřít hranice! Jiří Kobza navrhuje tvrdá opatření v boji s virem. *Parlamentní listy.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 11.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zbytecna-EU-Zavrit-hranice-Jiri-Kobza-navrhuje-tvrda-opatreni-v-boji-s-virem-616584>

¹⁵² ROTH, Andrew. Dagestan doctors speak out over 'tragically high' death toll. *The Guardian* [online]. London: Guardian Newspapers Limited, 2020, 21.05.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/may/21/dagestan-doctors-speak-out-over-tragically-high-death-toll>

¹⁵³ REDAKCE. Po devíti ruských letadlech. Letectvo USA vyslalo do Itálie polní špitál. *SputnikNews* [online]. Praha: Rusko dnes, 2020, 23.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/svet/2020032311698025-po-deviti-ruskych-letadlech-letectvo-usa-vyslalo-do-italie-polni-spital/>

¹⁵⁴ ŠTĚPÁN, Jan. V čem jsou Rusové dobří. Primář za vakcínu Sputnik nastavil vlastní kůži. *Parlamentní listy.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 09.02.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/V-cem-jsou-Rusove-dobri-Primar-za-vakcinu-Sputnik-nastavil-vlastni-kuzi-653294>

¹⁵⁵ CEMPER, Jan. Ještě jednou k údajné registraci vakcíny Sputnik V v Evropské unii. *Manipulátoři: Na faktech záleží* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 15.02.2021 [cit. 2023-

jako politicko-strategický nástroj k rozvratu jednotného přístupu mezi evropskými státy. Co víc, napříč tvrzením ruských státních představitelů a dezinformačního ekosystému, vakcína Sputnik V se potýkala s mnoha problémy a nežádoucími vedlejšími účinky. Dlouhodobě se tak v Evropě vakcínou Sputnik V očkovalo jen v Maďarsku,¹⁵⁶ krátkodobě pak na Slovensku, kde se očkování ruskou vakcínou stalo předmětem mnohých kontroverzí a napomohlo výměně vlády.¹⁵⁷ Ruský záměr byl tak do značné míry na Slovensku naplněn.

2.3.2. Narativy spojené se zdravotními opatřeními, které zasahovaly do životů občanů

Tématem především druhé dezinformační vlny byly narativy týkající se odmítání roušek, jako nástroje pro manipulaci s populací, zpochybňování jejich fungování a kritika dalších opatření, včetně karantény. Zpochybňována byla také spolehlivost PCR testování a státní i mezinárodní instituce byly obviňovány ze šíření paniky.¹⁵⁸ Na první pohled by se mohlo zdát, že tyto narativy brojily pouze proti zdravotně-bezpečnostním opatřením, která objektivně poškozovala mnoho občanů a byla, přinejmenším, obtěžující pro celou populaci. Nepochybně to v případě mnohých jedinců, kteří tyto narativy šířili, byla pravda, nicméně na mnohých narativech byla zcela očividná snaha o rozdmýchávání nenávisti ve společnosti.¹⁵⁹

03-12]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/jeste-jednou-k-udajne-registraci-vakciny-sputnik-v-v-evropske-unii/>

¹⁵⁶ KUBÁTOVÁ, Eliška. Netransparentnost, chybějící data i rozdílná kvalita. Ruská vakcína Sputnik V čelí nejednomu skandálu. *IRozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 13.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/sputnik-rusko-vakcina-koronavirus-moskva-slovensko-madarsko-cesko-ockovani-covid_2104130633_eku

¹⁵⁷ ČTK. Slovensko končí s používáním ruské vakcíny proti covidu Sputnik V. Zájem o ni byl malý. *IRozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 31.08.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/sputnik-v-slovensko-koronavirus-vakcina_2108310616_pj

¹⁵⁸ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. *ROK 2020: JAK ČESKÁ VLÁDA PROHRÁLA S DVĚMA VLNAMÍ DEZINFORMACÍ O KORONAVIRU* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/03/covid-report50.pdf>. s. 28

¹⁵⁹ BRAND, Michal. KORONAVIRUS – TVRDÁ DATA O NEEXISTUJÍCÍ PANDEM. *Pravý prostor* [online]. Praha: PRAVÝ PROSTOR, 2020, 20.10.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://pravyprostor.net/?p=112525>

Ještě více byly protizápadními sentimenty zasaženy dezinformační narativy spojené s odporem proti nošení roušek. Jak je uvedeno v příští kapitole, v mapování vývoje narativu Českými elfy, jak se covidové dezinformační weby změnilly v proruské, právě v případě narativů kolem nošení roušek lze prvně vidět užití slova fašismus,¹⁶⁰ které se následně objevovalo v proruských narativech spojených s ruskou invazí do Ukrajiny (specificky termín „ukrofašisti“).

2.3.3. Narativy spojené s vakcinací proti covidu-19

Dezinformace spojené s vakcinací, specificky její nebezpečností a vedlejšími motivy farmaceutických firem, se na českých dezinformačních serverech, často s proruskou orientací, začaly objevovat především koncem roku 2020 a v roce 2021,¹⁶¹ byť první vlaštovky¹⁶² se objevovaly v dezinformačním prostoru již v samotném počátku pandemie.¹⁶³ Pro druhou vlnu se stalo příznačným kritizování a odmítání západních vakcín, nejdříve především AstraZenecy, nicméně záhy začalo být upozorňováno i na údajné závažné vedlejší účinky

¹⁶⁰ VEDOUČÍ KOLOTOČE. Czech Lives Matter: Strážníci v pražském metru klečeli na krku cestujícího, který si odmítal nasadit roušku! Fašizace v české společnosti je tady, na Aeronetu jsme před tímto vývojem varovali už na jaře! Covidové Gestapo srazilo muže k zemi, klečeli mu na krku, nemohl dýchat a nařikal! Nemáš roušku, dobytku, pořvávali na muže ostatní cestující!... *AENews* [online]. New York City: American European News, 2020, 15.09.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://aeronet.news/czech-lives-matter-straznici-v-prazskem-metru-kleceli-na-krku-cestujiciho-ktery-si-odmital-nasadit-rousku-fasizace-v-ceske-spolecnosti-je-tady-na-aeronetu-jsme-pred-timto-vyvojem-varovali/>

¹⁶¹ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. VÝROČNÍ ZPRÁVA O STAVU ČESKÉ DEZINFORMAČNÍ SCÉNY ZA ROK 2020 [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/11/Vyrocní-zpráva-o-stavu-ceske-dezinformacni-sceny-za-rok-2020.pdf>, s. 27

¹⁶² VEDOUČÍ KOLOTOČE. Dánsko uzákonilo nucené očkování až do roku 2021 v reakci na Coronavirus, farmaceutické firmy to označují za nejlepší zprávu pro lidstvo za posledních 100 let a triumf ochrany veřejného zdraví! Policista bude držet pacienta a lékař mu bude násilím pomoci injekce podávat vakcínu! Stejný model chtějí farmaceutické společnosti prosadit ve všech zemích Evropy a v USA!... *AENews* [online]. New York City: American European News, 2020, 14.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://aeronet.news/dansko-uzakonilo-nucene-ockovani-az-do-roku-2021-v-reakci-na-coronavirus-farmaceuticke-firmy-to-oznacuji-za-nejlepsi-zpravu-pro-lidstvo-za-poslednich-100-let-a-triumf-ochrany-verejneho-zdravi/>

¹⁶³ KRÍŽ, Jonáš. Čínský virus? Očkování je kšeft! Pamatujete na ptačí chřipku? Znamý léčitel i o tom, proč jsou lidé tak nemocní. *Parlamentní listy.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 09.02.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Cinsky-virus-Ockovani-je-kseft-Pamatujete-na-ptaci-chripku-Znamy-lecitel-i-o-tom-proc-jsou-lide-tak-nemocni-612766>

ostatních západních vakcín. Těmi dle narativu měly být zejména ztráta plodnosti, propuknutí alergie (u do té doby nealergických jedinců) a také smrt v důsledku vakcinace. Odlišného přístupu se dostalo pouze ruské vakcíně Sputnik V. Zatímco stejnojmenná hlásná trouba prokremelské propagandy, Sputnik News, vakcínu chválila a vyzdvihovala ji jako nejbezpečnější, první registrovanou vakcínu proti covidu-19 na světě, dezinformační ekosystém jako celek se k ní stavěl (v tomto případě nezvykle) spíše rezervovaně, protože byl jasně vymezen proti vakcinaci ve všech jejích podobách. Je ovšem třeba zdůraznit, že tento rezervovaný postoj byl stále v prudkém kontrastu vůči jednoznačnému odmítání ostatních vakcín a mnoho proruských webů, včetně Aeronetu, zdůrazňovalo, že se jedná o nejbezpečnější alternativu. Její nezajištění pro potřeby občanů ČR bylo vnímáno jako politické rozhodnutí, napříč mnohým výtkám odborných kapacit, včetně ruských expertů.¹⁶⁴

Vedle tohoto hlavního narativu o vakcínách bylo možné pozorovat i další narativy, zaměřené především na téma snahy o monetizování pandemie ze strany farmaceutických společností. Častý byl narativ snahy o kontrolu společnosti, diskriminaci neočkovaných a využívání pandemie k posílení pravomocí „vládnoucích elit“. Tento narativ lze dělit na dvě části: konspirační teorie v případě obviňování globálních elit v čele s Billem Gatesem na jedné straně. Na druhé straně na dezinformační a antisystémové narativy v případě obviňování organizací jako je WHO¹⁶⁵ – které v dané době skutečně nabyly na významu a dostalo se jim nadstandardního mediálního pokrytí z důvodů pandemie. Jakkoliv se tedy jednalo o dezinformace, byly alespoň založeny na onom pomyslném zrnku pravdy.

¹⁶⁴ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. *ROK 2020: JAK ČESKÁ VLÁDA PROHRÁLA S DVĚMA VLNAMÍ DEZINFORMACÍ O KORONAVIRU* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/03/covid-report50.pdf>. s. 32–33

¹⁶⁵ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. *VÝROČNÍ ZPRÁVA O STAVU ČESKÉ DEZINFORMAČNÍ SCÉNY ZA ROK 2020* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/11/Vyrocní-zpráva-o-stavu-ceske-dezinformacni-sceny-za-rok-2020.pdf>, s. 23–24

Anti-vakcinační narativy přetrvaly až do začátku války v Ukrajině¹⁶⁶ (a do jisté míry i po ní¹⁶⁷), a byly dominantním tématem covidových dezinformací, než téma ustoupilo do pozadí ruské invazi.

2.3.4. Konspirační teorie spojené s pandemií covidu-19

Konspirační teorie se šířily po celou dobu trvání pandemie covidu-19. Dezinformátoři je začali rozvíjet již v jejím počátku. S tvrzením, že virus byl vyvinut jako biologická zbraň v laboratoři, se bylo možné setkat již koncem ledna 2020.¹⁶⁸ Variant toho, v jaké laboratoři vznikl, bylo možno nalézt více, ale obecně přijímaný narativ se brzy ustálil na americkém původu. Jako zbraň měl být podle těchto narativů použit proti asijské populaci, kam byl zavlečen v rámci „Světových armádních her“ v roce 2019.¹⁶⁹ Narativ o biologické zbrani podpořila v první vlně covidu populární bioložka a k propagandě se propůjčivší vědkyně Soňa Peková.¹⁷⁰

V dezinformačním ekosystému se šířilo mnoho dalších anti-západních konspiračních teorií, které obviňovaly globální elity ze snahy o kontrolu populace (např. skrze předem nakažené PCR testy). Těmito globálními elitami byly myšleny

¹⁶⁶ ELFWEBMASTER. *Měsíční report – leden 2022* [online]. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/mesicni-report-leden-2022/>

¹⁶⁷ FORMÁNEK, David. Pozorování tohoto lékaře jsou dostatečným důvodem k zastavení COVID vakcín v USA. *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 10.03.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/pozorovani-tohoto-lekare-jsou-dostatecnym-duvodem-k-zastaveni-covid-vakcin-v-usa/>

¹⁶⁸ REDAKCE. Unikl nebezpečný virus z laboratoře ve městě Wu-chan?. *České Zprávy* [online]. Praha: CeskeZpravy, 2020, 29.01.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://ceskezpravy.eu/2020/01/zpravy-k-zamysleni/unikl-nebezpecny-virus-z-laboratore-ve-meste-wu-chan/>

¹⁶⁹ BRAND, Michal. Na stopě: Co má společného Covid-19 s „e-cigaretózou“? Jak hodit průšvih na Čínu. Byla na počátku laboratoř Fort Detrick? Platit odškodnění by měl někdo jiný. Včasná zpráva tajné služby. Kolik je v USA nemocných?. *Protiproud: Kontrarevoluční magazín Petra Hájka* [online]. Praha: PROTIPROUD, 2020, 26.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.protiproud.info/politika/5069-na-stopce-co-ma-spolecneho-covid19-s-ecigaretozou-jak-hodit-prusvih-na-cinu-byla-na-pocatku-laborator-fort-detrick-platit-odskodneni-by-mel-nekdo-jiny-vcasna-zprava-tajne-sluzby-kolik-je-v-usa-nemocnych.htm>

¹⁷⁰ ROKYTKA TOP NEWS. Potvrzeno českou odborníci: Gen buněčného parazita Covid-19 byl uměle zmanipulován na biologickou zbraň!. *Top Global News: maják do jiné budoucnosti* [online]. Praha: TOP, 2020, 27.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.tydenikobcanskepravo.cz/2020/03/potvrzeno-ceskou-odbornici-gen-bunecneho.html>

nejen vlády západních států, ale také tajné kabaly, elitní spolky, a dokonce i WHO.¹⁷¹

Oblíbenou konspirační teorií bylo také využití pandemie jako zástěrky pro novou migrační vlnu do Evropy,¹⁷² což cílilo na xenofobní nálady ve společnosti.

Záběr konspiračních teorií byl široký, za zmínku stojí dva specifické narativy: Prvním bylo spojení šíření covidu-19 s 5G sítími. Zde bylo navázáno na již existující konspirační teorii, že 5G sítě jsou škodlivé zdraví, v tomto případě, že způsobily covid. Tato konspirační teorie se v ČR příliš neuchytila, nicméně například ve Velké Británii bylo v jejím důsledku zničeno několik vysílačů.¹⁷³

Druhým narativem bylo šíření konspiračního dokumentu „*Plandemic*“, který shrnoval víceméně většinu běžně pozorovatelných dezinformací spojených s pandemií covidu-19, a rámoval je do konspiračního narativu. Dokument se šířil díky probíhající infodemii nesmírnou rychlostí¹⁷⁴, v porovnání s již zmiňovanou ruskou operací „*Infection*“ v minulosti měl mnohonásobně vyšší dosah. Dezinformační web Otevři svoji mysl ho přeložil ve dvou dílech do češtiny a publikoval pro české občany.¹⁷⁵ Je nutno dodat, že web je plný anti-západních

¹⁷¹ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. *ROK 2020: JAK ČESKÁ VLÁDA PROHRÁLA S DVĚMA VLNAMÍ DEZINFORMACÍ O KORONAVIRU* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/03/covid-report50.pdf>. s. 13–18

¹⁷² VEDOUCÍ KOLOTOČE. VIDEO: Šokující záběry z Řecka zachycují tisíce migrantů, jak přelézají žiletkový plot a hrnou se z Turecka do Evropské unie! Řecká policie je bezmocná, jediný řecký policista na videu se marně snaží zastavit skupinu migrantů, kteří vyslyšeli výzvu tureckého prezidenta, aby se vydali na cestu do Evropské unie kvůli válce, která vypukla na severu Sýrie!... *AENews* [online]. New York City: American European News, 2020, 03.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://aeronet.news/video-sokujici-zabery-z-recka-zachycuji-tisice-migrantu-jak-prelezaji-ziletkovy-plot-a-hrnou-se-z-turecka-do-evropske-unie-recka-policie-je-bezmocna-jediny-recky-policista-na-videu-se-marne/>

¹⁷³ PAVLÍČEK, Michal. Lidé si spojují 5G s koronavirem. V Británii zapálili několik 5G vysílačů. *Mobilenet.cz* [online]. Praha: 24net s.r.o., 2020, 06.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://mobilenet.cz/clanky/lide-si-spojuji-5g-s-koronavirem-v-britanii-zapalili-nekolik-5g-vysilacu-40447>

¹⁷⁴ NAZAR, Shahin a Toine PIETERS. *Plandemic Revisited: A Product of Planned Disinformation Amplifying the COVID-19 “infodemic”*. *Frontiers: Frontiers in Public Health* [online]. Lausanne: Frontiers Media S.A., 2021, 14.06.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpubh.2021.649930/full>

¹⁷⁵ FORMÁNEK, David. *PLANDEMIE 1: Skrytá agenda za Covid-19* [DOKUMENT – 1. ČÁST]. *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2020, 06.05.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/plandemic-skryta-agenda-za-covid-19-cast-1/>

narativů, a po zahájení ruské invaze do Ukrajiny, se velmi rychle přeorientoval na proruskou propagandu.

Konspirační teorie jsou relativně specifickým typem dezinformací: jsou ze své podstaty nedůvěryhodné i v porovnání s dezinformacemi, a proto je relativně těžké měřit míru jejich reálného dopadu na společnost jako celek. I ze zahraničí jsou známy spíše případy jednotlivců,¹⁷⁶ kteří se na jejich základě rozhodli jednat, nikoliv celých sociálních skupin. Z hlediska empirického výzkumu je autor toho názoru, že míra důvěry v konspirační teorie bude mezi respondenty významně nižší.

2.3.5. Proruské narativy nespojené s covidem-19

Dvě nejvýznamnější proruské propagandistické akce, které se odehrály během pandemie covidu-19 a nesouvisely s ní, byly kauza Ricin a kauza Vrbětice.

Kauza Ricin se vyvinula z kauzy Koněv. Ta započala již v roce 2019 (polévání barvou a první protesty lze však dohledat až do roku 2017)¹⁷⁷ a začala rozhodnutím zastupitelstva Prahy 6, v čele se starostou Ondřejem Kolářem, o odstranění sochy sovětského maršála Koněva z náměstí Interbrigády. Proti tomu protestovala v minulosti řada proruských aktivistů, včetně dezinformátora Žarka „Raptora“ Jovanoviče, provozovatele proruského propagandistického a dezinformačního média Raptor.tv.¹⁷⁸ Samotná kauza Koněv byla především

¹⁷⁶ REDAKCE. Případ Pizzagate: konspirační teorie o zneužívání dětí skončila střelbou. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2016, 06.12.2016 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/pripad-pizzagate-konspiracni-teorie-o-zneuzivani-deti-skoncila-strelbou.A161204_122644_In_zahranici_ele

¹⁷⁷ BERGER, Vojtěch. Na kauze sochy Koněva se nejvíc přizivily dezinformační weby, dokazují data. *Hlídací Pes.org: žurnalistika ve veřejném zájmu* [online]. Praha: HlidaciPes.org, 2019, 18.10.2019 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/jak-sel-cas-s-marsalem-konevem-na-kauze-kolem-sochy-se-nejvic-prizivily-dezinformacni-weby/>

¹⁷⁸ WIRNITZER, Jan. Zlobu musela zklidnit policie. Dav pod sochou Koněva volal „Ne fašismu“ i „Nic než národ“. *Deník N: rozumět lépe světu* [online]. Praha: N media, 2019, 02.09.2019 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://denikn.cz/190708/zlobu-musela-zklidnit-policie-dav-pod-sochou-koneva-volal-ne-fasismu-i-nic-nez-narod/>

využita pro ruské propagandistické potřeby vůči vlastnímu obyvatelstvu.¹⁷⁹ Přesto je třeba zmínit, že ze strany dezinformačních a propagandistických webů se jednalo o velmi populární téma, kterému bylo jen za rok věnováno napříč weby 2430 článků.¹⁸⁰

Odstranění sochy, spolu s přejmenováním ulice před Ruskou ambasádou, na „*ulici Borise Němcova*“ a postavení pomníku Vlasovcům v Řeporyjích tamním starostou, Pavlem Novotným, vedlo ke kauze Ricin.

Bittman hovoří ve svém dělení propagandy o propagandě činem, ke které patří i útoky na veřejně známé osobnosti. Již v průběhu kauzy Koněv se Ruská federace pokusila trestně stíhat starostu Ondřeje Koláře,¹⁸¹ což bezpochyby lze pod tuto kategorii podřadit. Nicméně v následujících měsících se rozhořela psychologická operace, během které byli Rusku nepohodlní politici, specificky Ondřej Kolář, Zdeněk Hřib a Pavel Novotný pod policejní ochranou kvůli obavám o své životy.

K BIS se dostala na konci dubna 2020 informace, že do ČR přicestoval diplomat s neurotoxickým jedem ricin a úkolem usmrtit s jeho pomocí výše zmiňované politiky. Ti se tak museli několik měsíců skrývat pod policejní ochranou.¹⁸² Byť nakonec vyšlo najevo, že informace byla uvolněna členem Ruské ambasády s cílem poškodit jiného člena a oba muži byli nakonec vyhoštěni,¹⁸³ BIS se jednoznačně kloní k závěru, že minimálně ve svém závěru byla tato psychologická

¹⁷⁹ PALATA, Luboš. Kauza sochy maršála Koněva: Moskva ukazuje před Rusy svaly. *Deník.cz* [online]. Praha: VLATAVA LABE MEDIA, 2020, 30.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/konev-rusko-moskva-putin-20200429.html

¹⁸⁰ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. VÝROČNÍ ZPRÁVA O STAVU ČESKÉ DEZINFORMAČNÍ SCÉNY ZA ROK 2020 [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/11/Vyrocní_zprava_o_stavu_ceske_dezinformacni_sceny_za_rok_2020.pdf, s.32

¹⁸¹ ČTK. Rusko zahájilo trestní stíhání kvůli Koněvovi. Nepřípustné, ohradilo se MZV. *Deník.cz* [online]. Praha: VLATAVA LABE MEDIA, 2020, 10.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/rusko-socha-konev-trestni-stihani-praha-6-kolar-hrob.html

¹⁸² KUNDRA, Ondřej. MUŽ S RICINEM. *Respekt* [online]. Praha: Economia, 2020, 26.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/18/muz-s-ricinem>

¹⁸³ ČTK. Česko vyhostilo dva ruské diplomaty kvůli kauze ricin. Rusko je rozčarované. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2020, 05.06.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/kauza-s-ricinem-byla-smyslana-falesne-informace-zaslal-tajny/r~a1da4c4ca72011ea9d74ac1f6b220ee8/>

operace koordinována zpravodajskými službami Ruské federace.¹⁸⁴ To vše za značného pokrytí ze strany dezinformačních webů, které se situaci snažily zlehčovat a celkově vyjadřovaly proruské narativy.¹⁸⁵

Druhým, s covidem nespojeným narativem, byla kauza Vrbětice. Její podrobný rozbor, vzhledem k zaměření se na téma covidu-19, je nad možnosti této práce. Přesto je třeba ji alespoň shrnout: 17. dubna 2021 na mimořádné tiskové konferenci oznámili premiér Andrej Babiš a vicepremiér Jan Hamáček, že dle zjištění BIS, byli do výbuchu muničního skladu ve Vrbětících, během kterého zemřeli dva čeští občané, zapojeni příslušníci ruské zpravodajské služby GRU.¹⁸⁶ V důsledku kauzy došlo k vyhoštění 18 ruských diplomatů.¹⁸⁷ Po asymetrické reakci ze strany Ruské federace došlo k doposud nevídanému, ovšem velmi žádoucímu kroku: Zavedení početní parity diplomatického zastoupení mezi ČR a RF. Díky tomu došlo k nucenému odjezdu mnoha desítek pracovníků ruské ambasády, z nichž mělo mnoho vazby na ruské zpravodajské služby, a omezení jejich vlivu nejen v ČR, ale v celé Evropě.¹⁸⁸ Kauza měla mezinárodní přesah, její podrobnosti odhalila investigativní skupina Bellingcat.¹⁸⁹ Na základě jejich zjištění

¹⁸⁴ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2020* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2020-vz-cz-2.pdf>, s. 14-15

¹⁸⁵ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. *VÝROČNÍ ZPRÁVA O STAVU ČESKÉ DEZINFORMAČNÍ SCÉNY ZA ROK 2020* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/11/Vyrocní-zprava-o-stavu-ceske-dezinformacni-sceny-za-rok-2020.pdf>, s. 34–36

¹⁸⁶ BARTOŇKOVÁ, Vendula, Jana MAGDOŇOVÁ a Kristina ROHÁČKOVÁ. Do výbuchu ve Vrbětících byli podle zjištění BIS zapojeni příslušníci ruské tajné služby, oznámil Babiš. *IROZHLAS.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 17.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-jan-hamacek-mimoradna-tiskova-konference-ministerstvo-zahranici_2104171945_kro

¹⁸⁷ KUNDRA, Ondřej a Jaroslav SPURNÝ. ZA VÝBUchem MUNIČNÍHO SKLADU VE VRBĚTICÍCH STOJÍ RUŠTÍ AGENTI, KTEŘÍ SE POKUSILI ZABÍT SKRIPALA. *Respekt* [online]. Praha: Economia, 2021, 17.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/agenda/za-vybuchem-municniho-skladu-ve-vrbeticich-stoji-rusti-agenti-kteri-se-pokusili-zabit-skripala>

¹⁸⁸ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2021* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2021-vz-cz-2.pdf>, s. 10

¹⁸⁹ GROZEV, Christo a Yordan TSALOV. Senior GRU Leader Directly Involved With Czech Arms Depot Explosion. *Bellingcat* [online]. Amsterdam: Bellingcat, 2021, 20.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.bellingcat.com/news/2021/04/20/senior-gru-leader-directly-involved-with-czech-arms-depot-explosion/>

vydala Policie ČR na dva agenty zpravodajské služby GRU zatykač.¹⁹⁰ Dezinformační a propagandistická kampaň, která se ohledně kauzy Vrbětice rozeběhla, byla masivní. Zapojili se do ní politici KSČM, SPD a Volného bloku,¹⁹¹ spolu s tradičními i na covid orientovanými dezinformačními weby a skupinami na sociálních sítích. Právě na této kauze lze vidět jasné propojení dezinformačního ekosystému: na dezinformace ohledně covidu-19 orientované skupiny, jako „*Rodiče proti rouškám*“, „*Nenechám se očkovat*“, a další, se okamžitě zapojily do proruské propagandy a šíření proruských narativů v kauze Vrbětice, jak podrobně mapuje zpráva Českých elfů.¹⁹²

2.4. Přeorientování dezinformačních kanálů z tématu covidu-19 na proruské dezinformace v souvislosti s invazí Ruska do Ukrajiny

Dne 24.2.2022 podnikla Ruská federace plnohodnotnou invazi do Ukrajiny. Napříč počátečním obavám, že Ukrajina padne během několika dní, opak se ukázal pravdou, a než bude tato práce odevzdána, válka v Ukrajině dosáhne smutného ročního jubilea. Pro dezinformační ekosystém v ČR se jednalo o zlomovou událost, která vedla k značnému poklesu zájmu o téma pandemie covidu-19, a v případě dlouhá léta zavedených „tradičních“ dezinformačních webů, k návratu k proruským narativům jako hlavnímu tématu, byť samozřejmě v novém kabátě.¹⁹³ Změna však nastala i u nově zformovaných webů, které se původně zaměřovaly na téma covidu-19. Byla to předvídatelná změna, včetně intenzity nadcházejícího

¹⁹⁰ IBEHEJ, Jaroslav. Žádost o pomoc při pátrání po 2 osobách. *Policie České republiky* [online]. Praha: Policie ČR, 2021, 17.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zadost-o-pomoc-pri-patrani-po-2-osobach.aspx>

¹⁹¹ PASTÍR, Matěj a Veronika KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ. *PŘEHLED DEZINFORMAČNÍCH A PRO-KREMELSKÝCH VYJÁDŘENÍ O KAUIZE VRBĚTICE Z ÚST ČESKÝCH POSLANCŮ* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/10/REPORT_CZ_VRBETICE_POSLANCI.pdf

¹⁹² ELFWEBMASTER. Facebook: rané narativy k Vrběticím. *Čeští elfové* [online]. Praha: Čeští elfové, 2021, 23.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/facebook-ranne-narativy-k-vrbeticim/>

¹⁹³ Míru poklesu a proměn v počtu článků a jejich narativch autor pomocí analytického nástroje zkoumá v empirické části diplomové práce

dezinformačního působení, protože bylo jasné, že válka v Ukrajině bude téma, které se dotkne celé společnosti.¹⁹⁴

Proruská a protiválečná propaganda se v sociálních skupinách i webech specializovaných na téma covid-19 nezačala šířit ze dne na den. Již v dubnu 2021, v podstatě okamžitě po oznámení ruského podílu na výbuchu ve Vrběticích, začaly kupříkladu mnohé dezinformační skupiny na Facebooku šířit proruské narativy: ČR je dle nich ve vleku Západu, za vším špatným je hned viděno Rusko, Rusové jsou přáteli ČR, protože ČR osvobodili v roce 1945, či dezinformace o tom, že munice ze skladů měla být dodána Islámskému státu, takže GRU vlastně zachránila ruské i české vojáky.¹⁹⁵ Významný je zde ovšem vynořivší se narativ, že Západ chce ČR zatáhnout do války s Ruskem, který se po invazi Ruska do Ukrajiny mohutně šířil celým dezinformačním ekosystémem. Za pozornost stojí právě to, že proruské narativy po propuknutí kauzy Vrbětice nebyly šířeny pouze na proruských propagandistických stránkách, jako například „*Přátelé Ruska v České republice*“, ale také stránkách specializujících se vyloženě na dezinformace související s covidem-19, jako třeba „*Nenechám se očkovat*“, „*Rodiče proti rouškám*“ nebo „*Děti do škol/školek BEZ testů a roušek!!!*“.¹⁹⁶

Dominantním tématem však i po Vrbětické kauze ve většině skupin stále byly covidová témata. To se změnilo po vypuknutí války v Ukrajině, kdy v i v původně covidových dezinformačních skupinách propukla „*plnohodnotná válečná propaganda*“.¹⁹⁷ Report českých elfů zaznamenává genezi celé propagandistické narativní struktury v průběhu let, které předcházely plnému odhalení proruské orientace těchto skupin, včetně kupříkladu již zmiňované skupiny „*Neočkovaní CZ SK*“.¹⁹⁸

¹⁹⁴ PIKA, Tomáš. Analytik Presl: Pokud vypukne boj na Ukrajině, čeká nás dezinformační kampaň, jakou jsme nezažili. *IRozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2022, 23.02.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-dezinformace-koronavirus-ukrajina-krize-rusko-kyberneticka-bezpecnost-2202230030-pik>

¹⁹⁵ ELFWEBMASTER. Facebook: rané narativy k Vrběticím. *Čeští elfové* [online]. Praha: Čeští elfové, 2021, 23.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/facebook-ranne-narativy-k-vrbeticim/>

¹⁹⁶ tamtéž

¹⁹⁷ ELFWEBMASTER. *Analýza: Přerod covid-skupin na proruské* [online]. 27.02.2022. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/analyza-prerod-covid-skupin-na-proruske/> s. 2

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 5–6.

1. Prvním krok bylo získání důvěry na základě zneužití obav občanů, včetně jejich zvykání na termín genocida.
2. Druhým krokem bylo rozdmýchávání občanské nespokojenosti využitím špatné či neexistující strategické komunikace vlády a zmatečného zavádění proticovidových opatření.
3. Třetím krokem bylo obviňování farmaceutické lobby a elit z manipulace s lidmi a využití dezinformačního narativu o vakcínách, jako nástroji kontroly populace.
4. Čtvrtým krokem bylo využití strachu z diskriminace neočkovaných, vyvíjel se narativ občanů druhé kategorie.
5. Pátým krokem bylo rámování pandemie jako nástroje covidfašismu, tedy snahy o ovládnutí poslušné společnosti, zároveň byla diskreditována mainstreamová média, státní aktéři a mezinárodní organizace.
6. V šestém kroku se již objevují jasně proruské narativy, jsou šířeny dezinformace o vlivu elit, které v pandemii tahají za provázky a Rusku jako slovanském státě, který jim v tom jediný brání.
7. Sedmý krok je spojen s ústupem od tématu covidu-19 a reorientací na útoky vůči NATO, spolu s bagatelizací ruské přítomnosti na ukrajinských hranicích.
8. Posledním, osmým krokem, je propuknutí plnohodnotné válečné propagandy, která opakuje dříve použitá slova jako genocida (rusky mluvící minority), fašismus (termíny jako banderovci a ukrofašisti) a zpochybňuje ukrajinské právo na existenci.

Spolu se sociálními sítěmi se samozřejmě na proruskou propagandu přeorientovaly i dezinformační a propagandistické weby. Zatímco v lednu 2022 lze ještě pozorovat dominanci dezinformačních článků spojených s tématem covidu-19 (tvoří 64,54 % obsahu dezinformačních webů monitorovaných českými elfy),¹⁹⁹ v únoru²⁰⁰ a následně březnu²⁰¹ dochází k úpadku covidových narativů a hlavním

¹⁹⁹ ELFWEBMASTER. *Měsíční report – leden 2022* [online]. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/mesicni-report-leden-2022/>

²⁰⁰ ELFWEBMASTER. *Měsíční report – únor 2022* [online]. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/mesicni-report-unor-2022/>

²⁰¹ ELFWEBMASTER. *Měsíční report – březen 2022* [online]. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/mesicni-report-brezen-2022/>

tématem se zcela jednoznačně stává proruský pohled na válku v Ukrajině. Dochází k napadání USA a Ukrajiny, naopak Rusko se stává nejpodporovanějším subjektem celého dezinformačního ekosystému.

Tento vývoj ovšem, jak bylo předestřeno, nenastal pouze v případě webů, které dlouhodobě šířily proruskou propagandu a téma covidu-19 pouze přirozeně, jako významné téma s antisystémovým potenciálem, zařadily do svého repertoáru. Nastal i v případě webů, které vznikly během pandemie právě za účelem šíření dezinformací a konspiračních teorií o covidu-19. Příkladem za všechny, vedle v předchozí kapitole jmenovaných spolků, může být již zmiňovaný, do velké míry zdravotně – lifestylově orientovaný web „*Otevři svou mysl*“.²⁰²

Ten se od svého vzniku na jaře 2020 věnuje především překladu zahraničních článků a videí, které prezentují dezinformační a konspirační narativy (původně především ohledně covidu-19) a vytváří pouze minimum vlastního obsahu. V českém prostředí se jedná o relativně nový trend, v rámci klasického dělení webů se dá hovořit o, do jisté míry, nové generaci svodového webu,²⁰³ protože na jednu stranu pouze přebírá obsahy jiných webů, ale zároveň je obohacuje překladem do českého jazyka a činí je tak přístupné širokému českému publiku. Tento web se v roce 2022 nevzdal své primární orientace na šíření dezinformačních narativů související s covidem-19,²⁰⁴ jenž zůstaly dominantním obsahem webu, ale již prvního března zveřejnil první propagandistický článek o válce v Ukrajině.²⁰⁵

²⁰² *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/>

²⁰³ ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-492-7. s. 222–223.

²⁰⁴ FORMÁNEK, David. Pozorování tohoto lékaře jsou dostatečným důvodem k zastavení COVID vakcín v USA. *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 10.03.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/pozorovani-tohoto-lekare-jsou-dostatecnym-duvodem-k-zastaveni-covid-vakcin-v-usa/>

²⁰⁵ FORMÁNEK, David. James Corbett: Ukrajinská krize – co potřebujete vědět. *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 01.03.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/james-corbett-ukrajinska-krize-co-potrebuje-vedet/>

Proruské propagandě se pak věnoval po zbytek roku, včetně relativizování ruských válečných zločinů,²⁰⁶ obviňování USA z rozpoutání války²⁰⁷ či narativům o ukrajinských a amerických operacích pod falešnou vlajkou.²⁰⁸

Celý dezinformační ekosystém se dokázal na proruskou propagandu po vypuknutí války v Ukrajině plnohodnotně přeorientovat v podstatě v rámci hodin.²⁰⁹ Díky blokaci dezinformačních webů, která byla sice kontroverzní, nicméně krátkodobě se jednalo o velice účinné řešení (návštěvnost webů se průměrně až na výjimky snížila o 40–80 %),²¹⁰ lze předpokládat, že úvodní dezinformační vlna byla tímto krokem oslabena.

2.5. Stav současné obrany ČR proti ruským psychologickým operacím

Stav obranných kapacit proti ruským psychologickým operacím, včetně propagandy a dezinformací, rozebírala již autorova bakalářská práce, dokončená počátkem roku 2021. V té byl autor poměrně příkrý ke státním pracovištím, a především státním kapacitám obecně, protože priority nastolené již „*Auditem národní bezpečnosti z roku 2016*“ nebyly naplněny,²¹¹ s čestnou výjimkou založení Centra proti terorismu a hybridním hrozbám (CTHH) pod ministerstvem

²⁰⁶ FORMÁNEK, David. Corbettův report: Globalisti prozradili své plány na summitu & Co se stalo v Buči?. *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 16.04.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/corbettuv-report-globalisti-prozradili-sve-plany-na-summitu-co-se-stalo-v-buci/>

²⁰⁷ FORMÁNEK, David. Sponzorují Spojené státy revoluce?. *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 03.08.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/sponzoruji-spojene-staty-revoluce/>

²⁰⁸ FORMÁNEK, David. Corbettův report: Falešná vlajka nastražená v plynovodu Nord Stream. *Otevři svou mysl.cz* [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 30.09.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/corbettuv-report-falesna-vlajka-nastrazena-v-plynovodu-nord-stream/>

²⁰⁹ JUNA, Petr. Nechci válku, ale... Jak reagují dezinformátoři na ruskou invazi. *Seznam Zprávy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022, 24.02.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fakta-nechci-valku-ale-jak-reaguji-dezinformatori-na-ruskou-invazi-190122>

²¹⁰ ŠLERKA, Josef. Dopad blokování na konspirační a dezinformační weby. *Investigace.cz* [online]. Praha: České centrum pro investigativní žurnalistiku, 2022, 14.04.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/blokovani-konspiracni-weby/>

²¹¹ MVČR. *AUDIT NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI* [online]. Praha: MVČR, 2016 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf> s. 138–139.

vnitru. Stát tak defacto (až na výjimky) neměl kapacity ke strategické komunikaci, nebyla v zásadě ani vůle aplikovat její postupy a neexistoval jasný postup, jak reagovat na dezinformace a propagandu pronikající do českého prostředí, natož aby existovala strategie, jak s nimi bojovat. Drtivá většina aktivního boje s těmito jevy proto probíhala v rámci soukromého sektoru, mimo státní kontrolu. Jednoduše lze říci, že mimo excelentní práci zpravodajských služeb, se stát v informační válce víceméně vezl na zádech soukromého sektoru.²¹²

Od té doby uplynuly dva roky. Během nich došlo k mnoha změnám v rámci státního sektoru. V roce 2021 vznikla „*Národní strategie pro čelení hybridnímu působení*“ v dikci ministerstva obrany, která jasně pojmenovala strategické cíle ČR v budování resilience a nakreslila základní mapu k budování plnohodnotných kapacit hybridní, a tedy i informační obrany.²¹³ Dále vznikla 2. března 2022 pozice Vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací na Úřadu vlády, kterou 23. března 2022 obsadil Michal Klíma, s jasným zadáním pomoci budovat kapacity pro strategickou komunikaci a zastřešovat boj proti dezinformacím.²¹⁴ Pod ním vzniklo posléze i oddělení strategické komunikace na Úřadu vlády, které se soustředí v oblasti dezinformací na analytickou, koordinační a komunikační činnost.²¹⁵ Spíše dílčím úspěchem je zatím ojedinělá snaha zakládat a posilovat oddělení strategické komunikace i na silových ministerstvech, například Ministerstvu zahraničních věcí,²¹⁶ což je nesmírně potřeba, jak lze vidět na

²¹² ŠERÁK, Viktor. *Vliv ruských psychologických operací na velké sociální skupiny v České republice*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Marian Brzybohatý. s. 45–47.

²¹³ *NÁRODNÍ STRATEGIE PRO ČELENÍ HYBRIDNÍMU PŮSOBENÍ* [online]. Praha: MOČR, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/assets/informacni-servis/zpravodajstvi/narodni-strategie-pro-celeni-hybridnimu-pusobeni.pdf>

²¹⁴ Vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda ČR, 2023, 15.02.2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zmocnenci-vlady/vladni-zmocnenec-pro-oblast-medii-a-dezinformaci-194841/>

²¹⁵ DOHNALOVÁ, Anna a Barbora DOUBRAVOVÁ. Stát spustí oddělení pro strategickou komunikaci. Je to málo, ale pokrok, říká Presl. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2022, 30.06.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/stat-spusti-oddeleni-pro-strategickou-komunikaci-je-to-malo/r~541ba02af7f811eca3c0ac1f6b220ee8/>

²¹⁶ Oznámení o vyhlášení výběrového řízení na služební místo referenta strategické komunikace v oddělení strategické komunikace v Odboru komunikace v MZV ČR. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: MZV ČR, 2022, 11.10.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/zamestnani/aktualni_nabidky_zamestnani/oznameni_o_vyhlaseni_vyberoveho_rizeni_928.html

příkladu Velké Británie, která ze svého funkčního systému strategické komunikace čerpá dlouhá léta.²¹⁷

Dále je třeba vyzdvihnout fakt, že ČR byla schopna reagovat na zahájení ruské propagandistické kampaně, jež započala s invazí v Ukrajinu, a zařídit zablokování řady propagandistických a dezinformačních webů – tedy účinného kroku,²¹⁸ který by jen několik let dozadu nebyl představitelný.

Mezi dalšími pozitivními kroky je třeba zmínit nově objevenou ochotu státu stíhat a trestat dezinformátory, pomocí v současné době platné legislativy i za jejich projevy v kyberprostoru, což se v minulosti nedělo. Poukazuje to na fakt, že ČR má nástroje k postihování dezinformačního působení, pokud překročí určitou mez a lze označit např. za hanobení národa, rasy, etnické skupiny, či podněcování nenávisti vůči skupině osob,²¹⁹ anebo šíření poplašné zprávy.²²⁰

Bohužel, vláda nebyla dodnes schopna přijmout „Akční plán pro čelení dezinformacím,“ v jehož poslední verzi, která vedla mezi jinými důvody k odvolání pana Klímy, nebyla obsažena ani definice dezinformací. Bohužel s jeho odvoláním došlo i ke zrušení jeho pozice a podřazení agendy pod výrazně širší mandát poradce pro národní bezpečnost,²²¹ což dle názoru autora povede nejspíše k stagnaci v celé oblasti. Tento krok vzad nelze chápat jinak než jako zcela promeškanou příležitost a autor se obává, že přes dílčí pokroky bude stát i nadále spoléhat na aktivitu soukromého sektoru.

²¹⁷ PRESL, Dominik. *Teaching the State to Talk: Lessons for the Czech Republic on Using Strategic Communication as a CounterDisinformation Tool: Policy paper* [online]. Praha: AMO, 2020 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2021/01/AMO_Presl_Teaching_the_State_to_Talk.pdf

²¹⁸ ŠLERKA, Josef. Dopad blokování na konspirační a dezinformační weby. *Investigace.cz* [online]. Praha: České centrum pro investigativní žurnalistiku, 2022, 14.04.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/blokovani-konspiracni-weby/>

²¹⁹ KUNDRA, Ondřej a Ivana SVOBODOVÁ. VAŠE SLOVA MOHLA VĚST K AKCI. DESET A ŠEST MĚSÍCŮ VĚZENÍ ZA VÝZVU K ÚTOKŮM NA UKRAJINCE. *Respekt* [online]. Praha: Economia, 2022, 26.10.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/kontext/vase-slova-mohla-vest-k-akci-deset-a-vest-mesicu-vezeni-za-vyzvu-k-utokum-na-ukrajince>

²²⁰ MAGDOŇOVÁ, Jana. Peterková je pravomocně odsouzená dezinformátorka. Musí zaplatit odškodné 250 tisíc korun. *IROZHlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2023, 10.01.2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jana-peterkova-soud-dezinformace_2301101001_ako

²²¹ DOHNALOVÁ, Anna. Klíma končí jako zmocněnec pro oblast médií a dezinformací. U vlády ztratil důvěru. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2023, 15.02.2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/michal-klima-konci-ve-funkci-zmocnence-pro-oblast-medii-a-de/r~29719f02ad2711eda25a0cc47ab5f122/>

V listopadu roku 2021 pplk. Matouš ve své práci pro Generální štáb Armády ČR upozornil, že zatímco technické jádro informační války má ČR dobře podchycené mj. skrze Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB), kapacity pro zvládnutí nevojenských nástrojů hybridní kampaně jsou funkční převážně jen v teoretické rovině, včetně zvyšování mediální gramotnosti.²²² Několik od té doby proběhlých komunikačních kampaní včetně „*Deštníku proti drahotě*“²²³ poukazuje na zlepšující se trend, nicméně stále je třeba přiznat, že ČR má před sebou obrovský dluh v oblasti hybridní obrany a strategické komunikace, který musí dohnat.

Situace v oblasti mediální gramotnosti ze strany státu je toho nejjasnějším důkazem: Mediální gramotnost není součástí povinného kurikula jako samostatný předmět a byť se pedagogové na školách ze 77 % shodnou na její důležitosti, shoda na formě nebo obsahu jejího vyučování, či zda by se mělo vůbec jednat o samostatný předmět nepanuje.²²⁴

Hlavním aktérem v boji proti propagandě a dezinformacím i nadále zůstává soukromý sektor, ať již neziskový, nebo podnikatelský. Jednotlivé neziskové organizace a občanská hnutí, jako jsou Čeští elfové, think-tank Evropské hodnoty, Asociace pro mezinárodní otázky a další, jsou hlavními aktéry aktivního boje s dezinformacemi a propagandou. Je však třeba zmínit nový a nesmírně pozitivní fenomén, který vykrytalizoval během infodemie: anti-dezinformační ekosystém. Spolupráce mezi jednotlivými aktéry soukromého sektoru zde probíhala samozřejmě vždy, ale společné projekty, jako například již zmiňovaná iniciativa Nelež,²²⁵ na které se podílí společnost Semantic Visions spolu s NFNŽ a Konšpiratori.sk, se staly častějšími a kupříkladu druhá iterace projektu Atlas

²²² MATOUŠ, Petr. *Ruské hybridní aktivity v českém bezpečnostním prostředí*. Brno, 2021. Závěrečná práce v kurzu Generálního štábu. Univerzita obrany. Vedoucí práce Jan Břeň. s. 18–21

²²³ *Deštník proti drahotě: vládní program pomoci* [online]. Praha: Úřad vlády ČR [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.destnikprotidrahoty.cz/>

²²⁴ *Stav výuky mediální výchovy na středních školách* [online]. Praha: JSNS.cz, 2018 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/medialni-vzdelavani/vyzkumy/6517086_ucitele_medialni_vychovy_celkova_zprava_v24jp.pdf. s. 8–13.

²²⁵ NELEŽ: *Postav se za pravdu proti dezinformacím* [online]. 2020: NELEŽ [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.nelez.cz/>

vlivu,²²⁶ který mapuje prosazování či resistenci vůči ruskému a čínskému vlivu mezi současnými poslanci, získala mezi samotnými poslanci²²⁷ i veřejností mnohem větší míru pozornosti,²²⁸ než jaké se podobné projekty těšily v minulosti.

²²⁶ *Atlas ruské a čínské vlivu: Mapujeme, jak čeští politici napomáhají nebo bojují proti šíření ruského a čínské vlivu v Česku* [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.atlasvlivu.cz/>

²²⁷ DOHNALOVÁ, Anna a Dominika HROMKOVÁ. Babiš pomáhá ruským a čínským zájmům, tvrdí analýza. Hůře dopadl jen Vondráček a SPD. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2022, 22.11.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/jak-politici-napomahaji-sireni-ruskeho-a-cinskeho-vlivu/r~30cd9bf6672311edbc030cc47ab5f122/>

²²⁸ RAMBOUSKOVÁ, Michaela. Atlas vlivu mapuje, jak politici šíří ruský a čínský vliv. Vedou SPD a ANO. *Seznam Zprávy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022, 13.09.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-atlas-vlivu-mapuje-jak-politici-siri-rusky-a-cinsky-vliv-vedou-spd-a-ano-214098>

EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část diplomové práce se skládá ze dvou částí:

V první části autor dokládá, jak se na vybraných dezinformačních a proruských webech, dle již zmíněného seznamu publikovaného iniciativou Nelež, proměňoval v letech 2020 až 2022 počet publikovaných článků věnovaných tématům covidu-19 a Ukrajiny. Autor tím poukazuje na to, že tyto weby přijaly narativy související s covidem-19 za vlastní, záhy po zahájení invaze je však opustily ve prospěch proruských narativů souvisejících s válkou v Ukrajině. Analýza nárůstu počtu publikovaných článků byla provedena pomocí analytického nástroje Monitora.

Druhá část obsahuje kvantitativní dotazníkové šetření mezi studenty a absolventy Policejní akademie a členy Armády ČR, zkoumající nakolik tito respondenti podléhají dezinformacím a konspiračním teoriím spojeným s tématem covidu-19, z jakých webů čerpají informace a nakolik je považují za důvěryhodné. Zároveň je zkoumán vliv faktorů věku, čtenosti dezinformačních webů, důvěry v ně a pracovního zařazení na výše zkoumané. Sběr dat a jejich vyhodnocování bylo provedeno za pomoci výzkumného nástroje Survio.

3. Monitoring implementace narativů spojených s covidem-19 do obsahu dezinformačních a propagandistických webů

V rámci monitoringu jsou zkoumány weby, které iniciativa Nelež považuje za nejvýznamnější šířitele dezinformačních a propagandistických narativů v rámci dezinformačního ekosystému. Seznam byl vybrán, protože dle názoru autora práce zahrnuje všechny relevantní weby, které působí vůči českému publiku. Existují i podrobnější seznamy, nicméně často zahrnují weby, které již nefungují, případně jsou primárně zaměřeny na slovenské publikum.

3.1. Metodologie

Monitoring byl proveden v analytickém nástroji Monitora.²²⁹

Monitora je nástroj, který umožňuje sledovat počty článků obsahující klíčová, výzkumníkem zvolená slova, ve zvoleném období, na sledovaných webech (a i články či zmínky v jiných médiích). Má i další využití, například zpřístupnění těchto článků v bezpečném režimu, bez reklam, i v případě médií, která za normálních okolností vyžadují předplatné. Těchto funkcí však pro potřeby práce nebylo využito.

Nástroj je omezený v tom ohledu, že dokáže monitorovat pouze weby, které jsou primárně v českém jazyce, nemusí se však jednat nutně o weby na české doméně, díky čemuž lze využít i k monitoringu dezinformačních a propagandistických webů, které často na české doméně nejsou.

3.1.1. Použité metody zpracování dat

Monitoring bude metodou komparace sledovat, jak se vyvíjela míra publikování článků zabývajících se tématy covidu-19 a Ukrajiny, na sledovaných webech v letech 2020, 2021 a 2022. Rok 2019 a předcházející roky nejsou součástí sledovaného období, protože téma covidu-19 nebylo před rokem 2020 relevantní. Z důvodu, že by je nebylo s čím komparovat, proto v těchto letech není sledován ani publikovaný počet článků na téma Ukrajiny.

²²⁹ *Monitora* [online]. Praha: Monitora Media [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://monitora.cz>

3.1.2. Objekt monitoringu

Objektem monitoringu jsou články obsahující klíčové slovo „*covid*“ a klíčové slovo „*Ukrajina*“ na sledovaných webech a vývoj míry jejich publikace ve sledovaných letech. Na základě tohoto monitoringu lze určit, zda dezinformační ekosystém začlenil téma covidu-19 do narativů, které šířil, a kdy se začal přeorientovávat na téma proruských narativů spojených s Ukrajinou.

3.1.3. Limity monitoringu

Monitoring sleduje pouze počty publikovaných článků obsahujících klíčová slova „*covid*“ a „*Ukrajina*“, vzhledem k počtu monitorovaných článků, což jsou desítky tisíc, nelze provést relevantní kontrolu toho, zda se ve všech případech jedná o dezinformační či proruské narativy, či zda, a v jakém množství případů se jedná například o přebírání zpráv oficiálních institucí. Z podstaty samotných webů, které jsou vedené v několika různých databázích (jmenovaných v teoretické části práce) jako proruské a/nebo dezinformační a/nebo konspirační a/nebo antisystémové, lze však usuzovat, že většina publikovaných článků s sebou nese jasné narativní zabarvení, které odpovídá zaměření těchto webů.

Analytický nástroj Monitora umožňuje měřit tzv. sentiment jednotlivých článků, který vyhodnocuje jako pozitivní/neutrální/negativní. Jedná se však o složku nástroje, která je notoricky problematická, protože potencionálně může být za negativní sentiment vyhodnoceno i prohlášení „*Kategoricky odsuzujeme agresivní invazi do Ukrajiny*“, jelikož obsahuje odsouzení. Z tohoto důvodu v monitoringu nebude použit.

Druhou limitací je též omezení vyplývající ze sledování výše zmíněných klíčových slov: Je možné, že jak na téma covidu, tak téma Ukrajiny byly publikovány na sledovaných webech články, která tato klíčová slova neobsahovaly a zabývaly se pouze specifickým výsekem problematiky. Monitoring proto sleduje spíše

minimální počet článků, který weby na obě témata ve sledovaných obdobích publikovaly.

3.2. Monitoring implementace narativů

V rámci monitoringu budou nejdříve rozebrány jednotlivé roky samostatně, následně budou vzájemně komparovány.

3.2.1. Monitoring roku 2020

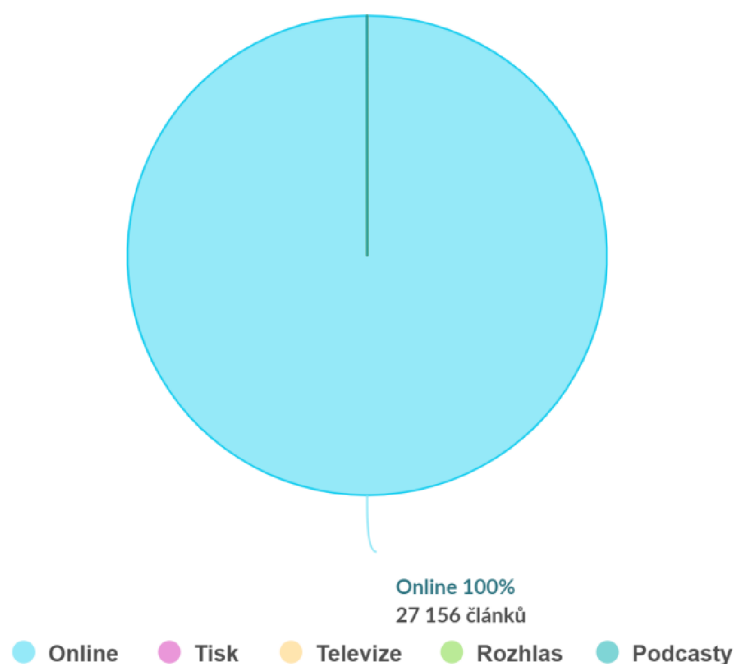
V roce 2020 je jasně vidět prudký nárůst publikovaných článků obsahujících klíčové slovo „*covid*“ na vybraných webech, zatímco v lednu nebyly tématu věnovány žádné články, již v únoru, tedy počátkem pandemie v Evropě, začíná téma trendovat a od března jsou mu věnovány tisíce článků měsíčně:

Z grafu je patrné, že zájem o narativy týkající se covidu do značné míry kopíroval první dvě vlny covidu a s nimi spojených covidových dezinformací, jak podrobně rozebírá report bezpečnostního centra Evropské hodnoty, věnující se danému tématu.²³⁰

Celkový počet publikovaných článků v roce 2020 obsahujících klíčové slovo „*covid*“ dosahuje počtu 27.156 článků:

²³⁰ KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. ROK 2020: JAK ČESKÁ VLÁDA PROHRÁLA S DVĚMA VLNAMI DEZINFORMACÍ O KORONAVIRU [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/03/covid-report50.pdf>.

Dopad takto rozsáhlé publikace lze demonstrovat na ekvivalentní hodnotě reklamy těchto článků, která byla analytickým nástrojem vyčíslena na 588,71 milionů korun.²³¹

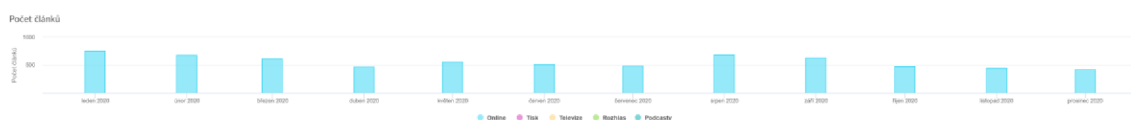
Téma se také stalo významnou náplní sociálních sítí dezinformačních webů, na kterých dosáhlo v průběhu roku 2020 celkově 2 milionů interakcí:

²³¹ Grafy AVE jsou z důvodu zachování čitelnosti oříznuty, kompletní grafy jsou k dispozici v rámci příloh.

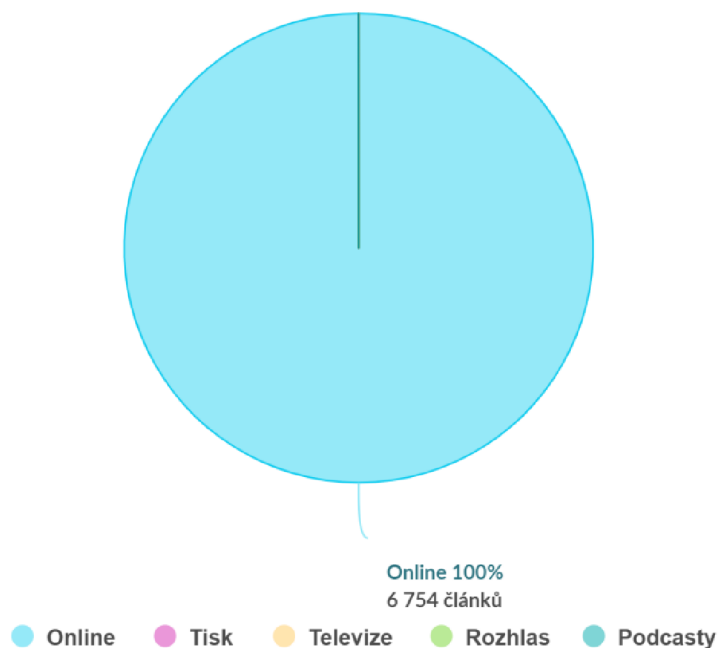
Stejně jako na předešlém grafu celkového počtu publikovaných článků, i v tomto případě lze pozorovat rostoucí počet interakcí na sociálních sítích sledovaných webů, v souladu s probíhajícími prvními dvěma vlnami covidu-19.

Počet publikovaných článků obsahujících klíčové slovo „Ukrajina“ je oproti tomu výrazně nižší, nicméně téma bylo na sledovaných webech v roce 2020 konstantně přítomno:

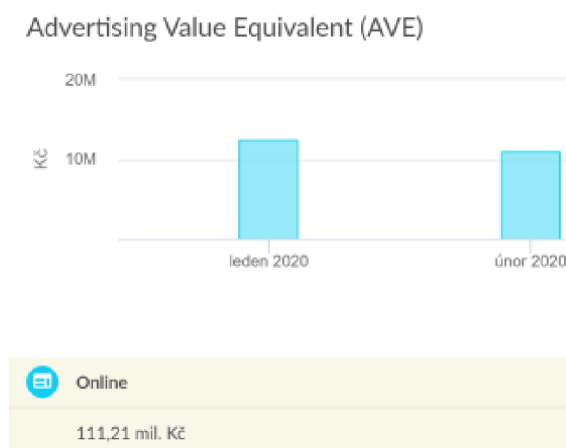

Přítomnost tématu na sledovaných webech lze zčásti vysvětlit jednak jejich obecným proruským zaměřením, dále tím, že ozbrojený konflikt mezi Ruskou federací a Ukrajinou, byť ve výrazně nižší intenzitě, na ukrajinském území trvá již od roku 2014. Též je třeba vzít v úvahu, že v roce 2020 se již objevovaly zprávy o činnosti dvou proruských polovojských hnutí, která operovala na území ČR a jejichž aktivita se soustředila z významné části právě na Ukrajinu (jak bylo rozebráno v teoretické části práce).

Celkový počet publikovaných článků v roce 2020 obsahujících klíčové slovo „Ukrajina“ dosahuje počtu 6.754 článků:

Tématu Ukrajiny se dostává v porovnání s tématem covidu výrazně nižší pozornosti, nicméně i tak se jedná o nezanedbatelnou míru publikace, která dosahuje ekvivalentní hodnoty reklamy, dle vyčíslení analytického nástroje, 111,21 milionů korun:

Tématu Ukrajina se dostávalo pozornosti též na sociálních sítích dezinformačních webů, kde bylo v porovnání tématem covidu relativně marginální, ale přesto během roku 2020 dosáhlo na 409.980 interakcí:

Monitoring z roku 2020 ukazuje především na fakt, že narativy spojené s tématem Ukrajiny byly na sledovaných webech po celou dobu přítomny, jakkoliv je zjevné, že od vypuknutí pandemie bylo na téma Ukrajiny publikováno významně méně článků než na téma covidu.

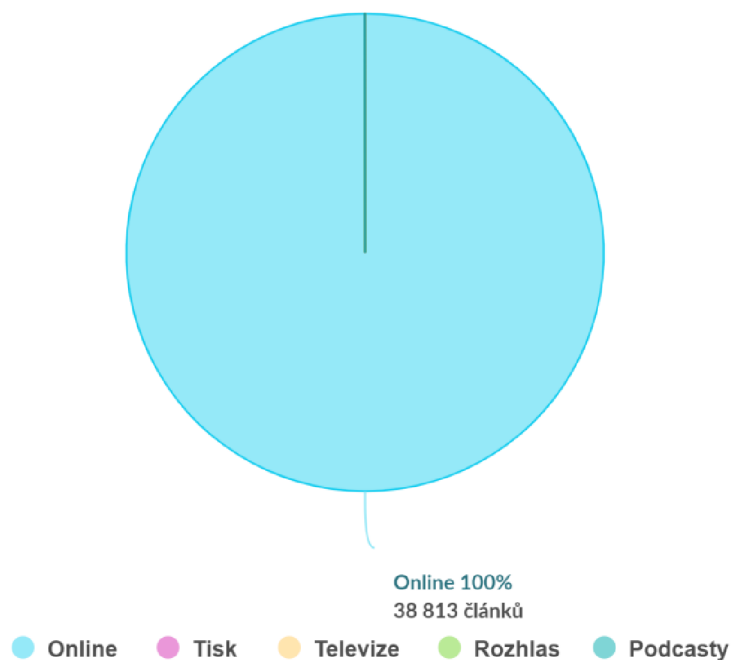
3.2.2. Monitoring roku 2021

V roce 2021 lze sledovat nárůst publikace článků věnující se tématům spojených s covidem-19 oproti roku 2020 na sledovaných webech:

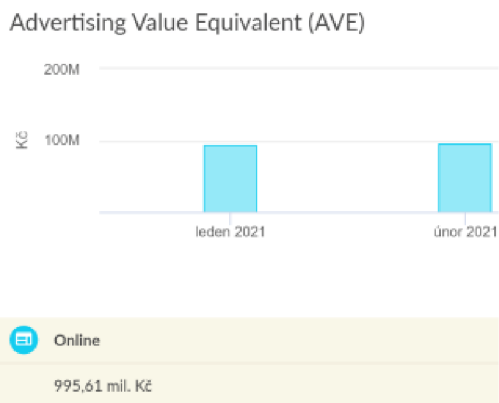

Do značné míry se publikační činnost sledovaných webů stala v roce 2021 nejen intenzivnější, ale také stabilnější, byť v teplejších měsících, které byly spojeny menší mírou bezpečnostních omezení ve společnosti a nižší mírou šíření viru covid-19, došlo v obecných termínech také ke snížení počtu publikovaných článků.

Celkový počet publikovaných článků v roce 2021 obsahujících klíčové slovo „covid“ dosahuje počtu 38.813 článků:

Spolu s vyšší mírou publikace se zvýšila i ekvivalentní hodnota reklamy těchto článků, kterou analytický nástroj vyčíslil na 996,61 milionů korun:

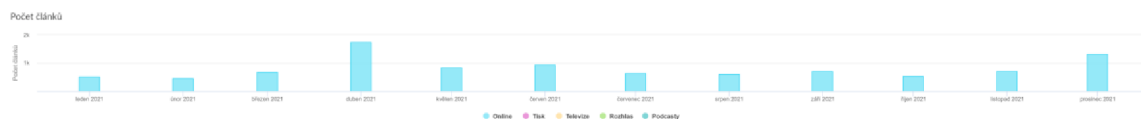

Téma se v roce 2021 stalo významnou složkou sociálních sítí sledovaných dezinformačních webů, kde dosáhlo během celého roku 3,53 milionů interakcí.

V roce 2021 lze pozorovat relativně konstantní počet interakcí na sociálních sítích sledovaných webů k tématu covidu-19, s výjimkou jednoznačného nárůstu v říjnu až listopadu 2021. Kromě potencionálních obav spojených se zimními měsíci, kdy byla pandemie covidu-19, a s ní související společenská omezení tradičně nejintenzivnější, je třeba podotknout, že v říjnu 2021 proběhly volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky²³² a vyšší intenzita interakcí, mohla být zapříčiněna celkovou aktivizací dezinformačního ekosystému.

Počet publikovaných článků obsahujících klíčové slovo „Ukrajina“ oproti roku 2020 v roce 2021 narostl a téma se stalo na sledovaných webech výraznějším, napřič tomu, že se výrazně zvedl zájem i téma covidu:

Zvýšený zájem o téma Ukrajiny lze vidět především v dubnu a prosinci roku 2021. V dubnu 2021 došlo k významné eskalaci konfliktu v oblasti Donbasu, který tehdy navštívil i ukrajinský prezident Zelenskyj,²³³ v prosinci 2021 se již otevřeně hovořilo o ruské invazi do Ukrajiny,²³⁴ zvýšený zájem proto dává naprostý smysl. Zároveň v dubnu 2021 došlo k zadržení čelních představitelů již zmiňovaných proruských polovojenských hnutí v ČR,²³⁵ což mohlo bezesporu také přispět ke zvýšenému zájmu o témata spojená s Ukrajinou.

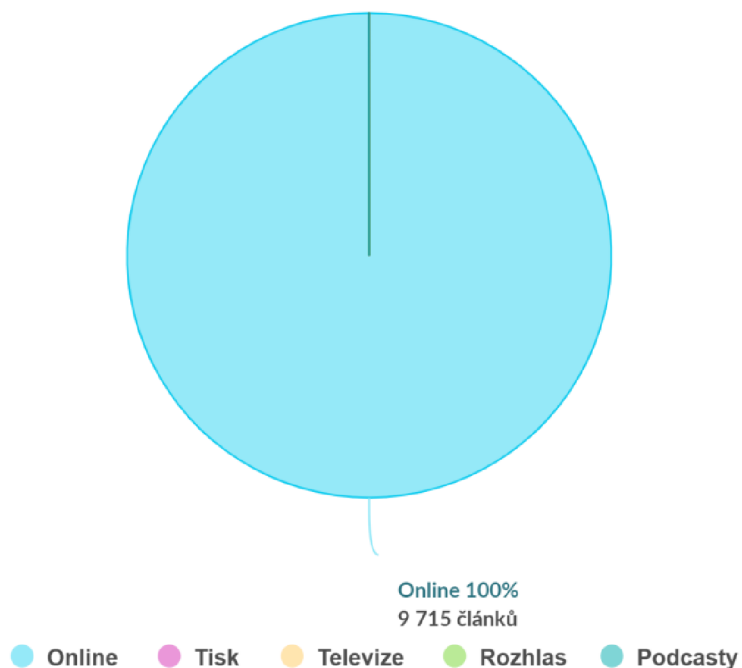
Celkový počet publikovaných článků v roce 2021 obsahujících klíčové slovo „Ukrajina“ dosahuje počtu 9.715 článků:

²³² Volby 2021. Český statistický úřad [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/volby-2021>

²³³ JUST, Jiří. Na Donbasu hoří Ukrajině půda pod nohama. Návrat odtržených částí už podle místních není možný. Lidovky.cz [online]. Praha: MAFRA, 2021, 09.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/v-donbasu-hori-ukrajine-puda-pod-nohama-ruske-tanky-oslabuji-pozici-prezidenta-zelenskeho.A210409_201132_In_zahranici_hekr

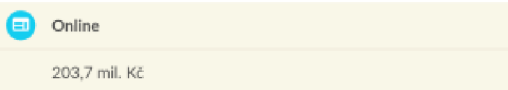
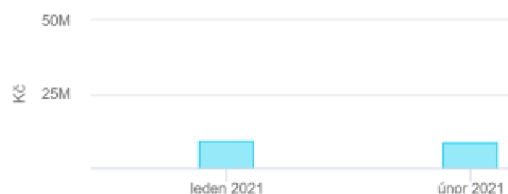
²³⁴ TRNĚNÝ, Tomáš a Adam RYŠÁNEK. Rusko posílá k Ukrajině další techniku. Tvrdě zaplatíte, varuje Západ. Seznam Zprávy [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021, 12.12.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-k-ukrajinskym-hranicim-miri-dalsi-ruska-technika-jednani-s-usa-klid-neprinesla-183214>

²³⁵ KUBANT, Vít. Bývalý voják, pravoslavný kněz i ‚náčelnice štábu‘. Koho zadržela policie kvůli vazbám na Donbas?. IRozhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 05.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/zasah-ncoz-policie-vojaci-v-zaloze-ukrajina-donbas-ivan-kratochvil_2104220500_vtk

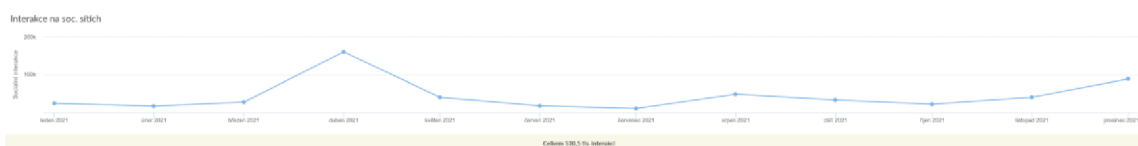

Spolu s vyšší mírou publikace došlo i ke zvýšení ekvivalentní hodnoty reklamy těchto článků, jež vyčíslil analytický nástroj na 203,7 milionů korun, což je takřka dvojnásobek oproti předchozímu roku. Téma Ukrajiny se tak rozhodně začalo dostávat do centra pozornosti sledovaných webů:

Advertising Value Equivalent (AVE)

Na sociálních sítích sledovaných webů se v roce 2021 stalo téma mírně významnějším oproti předchozímu roku a dosáhlo během celého roku 530.500 interakcí:

Z relativně nízkého nárůstu interakcí v porovnání s nárůstem publikovaných článků a jejich reklamní hodnoty lze soudit, že s výjimkou dubnové krize nebyl o téma Ukrajiny mezi diskutujícími přílišný zájem. To mohlo být jednak způsobeno silnou pozicí témat souvisejících s covidem, svoji roli však mohlo i to, že plně rozvinuté téma covidu přilákalo do dezinformačního ekosystému diskutující, kteří o proruské narativy spojené s jinými tématy jeví výrazně nižší zájem.

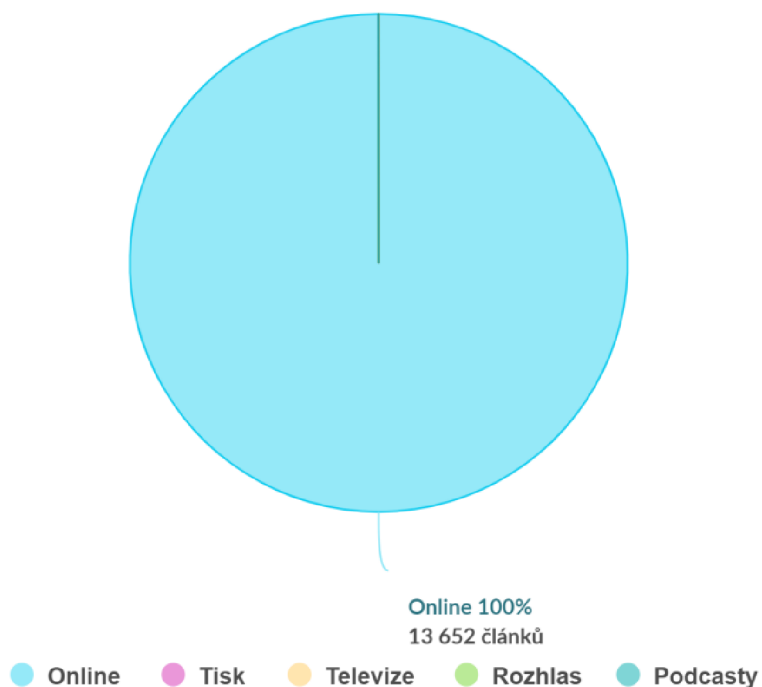
3.2.3. Monitoring roku 2022

V roce 2022 lze sledovat prudký pokles v počtu publikovaných článků tematicky spojených s covidem-19 oproti předchozím dvěma letům:

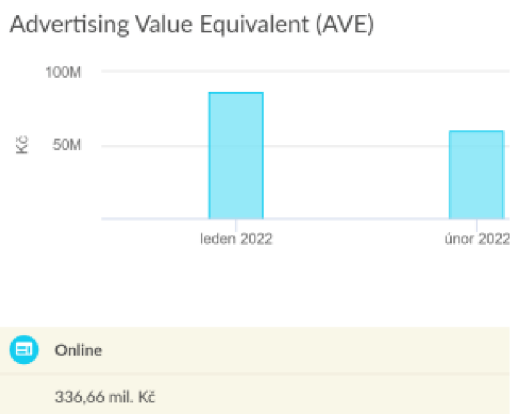

Z grafu je jasně patrné, že míra publikování článků na sledovaných webech spojených s tématem covidu-19 výrazně poklesla. Zatímco v prvních dvou měsících roku 2022 bylo publikováno dohromady cca 5000 článků spojených s tématem covidu-19, v následujících měsících bylo publikováno v průměru méně, než 1000 článků za kalendářní měsíc. Důvodem je s nejvyšší pravděpodobností únorová ruská invaze do Ukrajiny, která zcela změnila zaměření dezinformačního ekosystému.

Celkový počet publikovaných článků v roce 2022 obsahujících klíčové slovo „covid“ dosahuje počtu 13.652 článků:

Jakkoliv se může jednat v porovnání s předchozími roky o zdánlivou marginalizaci tématu, ekvivalentní hodnota reklamy těchto článků byla, dle analytického nástroje stále vyčíslena na úctyhodných 336,66 milionů korun.

Úpadek zájmu o téma lze sledovat na sociálních sítích sledovaných dezinformačních webů, kde dosáhlo během celého roku 1,25 milionu interakcí, ovšem významné části z nich právě v prvních dvou měsících roku 2022:

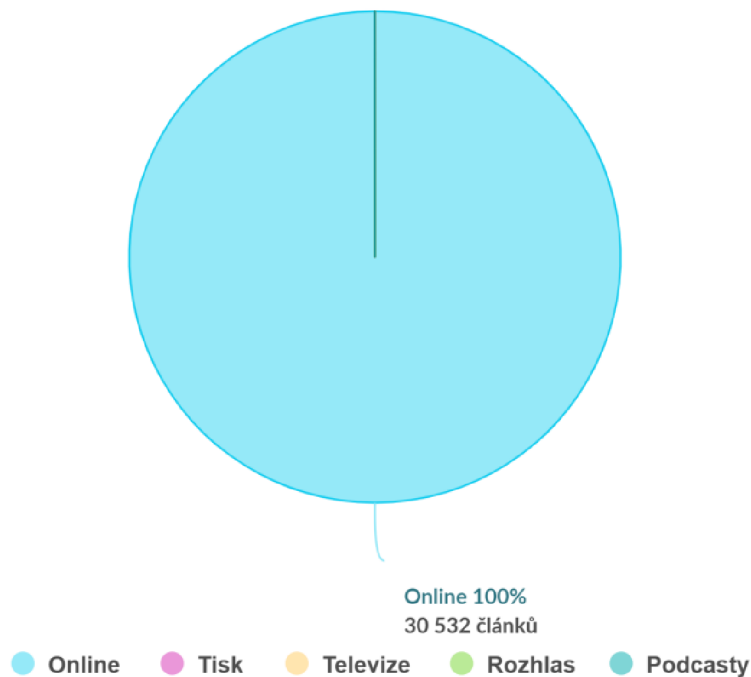
V průběhu roku lze pozorovat jednoznačný odklon pozornosti dezinformačního ekosystému od témat souvisejících s pandemií covidu-19. Téma se nestalo opětovně populárním ani s příchodem zimních měsíců. Lze předpokládat, že roli hrály v roce 2022 dva faktory. Prvním je zcela očividně ruská invaze do Ukrajiny 24.2.2022, jelikož pokles publikovaných článků i interakcí na sociálních sítích lze jasně vidět právě na přelomu měsíců února a března. Druhým faktorem, který však nelze zanedbat, je opadnutí většiny bezpečnostních opatření spojených s covidem-19, a absence dalších vln pandemie, pravděpodobně i v důsledku proočkování populace.

Naopak v roce 2022 došlo k enormnímu nárůstu publikovaných článků na téma Ukrajiny, což jednoznačně souvisí s ruskou invazí do Ukrajiny 24.2.2022:

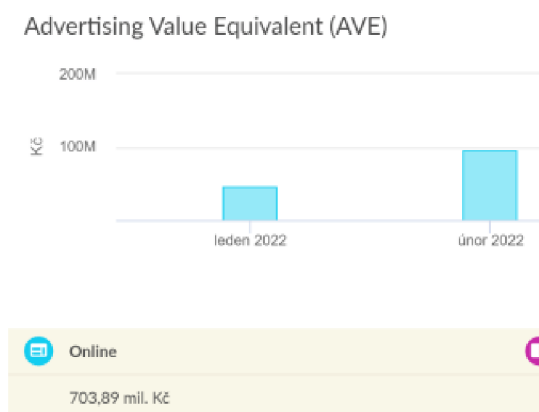
Byť došlo k blokaci některých ze sledovaných webů v návaznosti na zahájenou invazi, březen byl přesto měsícem s jednoznačně nejvyšším počtem publikovaných článků. Téma si následně udrželo nesmírnou popularitu do konce roku, byť po květnu 2022 zájem o ně mírně poklesl. Zcela očividně nahradilo téma covidu jako dominantní téma šířené sledovanými weby v roce 2022.

Celkový počet publikovaných článků v roce 2022 obsahujících klíčové slovo „Ukrajina“ dosahuje počtu 30.532 článků:

Oproti předchozím rokům 2020 a 2021 se jedná o nesmírný nárůst, nikoliv však bezprecedentní: míra publikace článků na téma covidu se objevila v podstatě z ničeho v takřka stejné intenzitě v roce 2020. V případě publikovaných článků o Ukrajině šlo meziročně o několikanásobný nárůst, oba tyto fenomény jednoznačně dokazují, že dezinformační ekosystém v ČR je vysoce adaptibilní a dokáže se rychle přeorientovat na aktuální témata celospolečenského významu.

Masivní nárůst publikace samozřejmě vedl ke stejně masivnímu nárůstu ekvivalentní hodnoty reklamy, který analytický nástroj vyčíslil za rok 2022 na 703,89 milionů korun:

Tato hodnota, ani počet publikovaných článků, nepřesáhla nejsilnější období publikovaných článků na téma covidu, tedy rok 2021. Jedním z důvodů může být nepřipojení části sledovaných webů k informování o tématu Ukrajiny, protože se jedná přeci jen v rámci dezinformačního ekosystému o výrazně proruský narativ.

Pozici tématu Ukrajiny v centru společenského dění dokládá i zájem diskutujících na sociálních sítích sledovaných webů, kde téma dosáhlo během celého roku 2,33 milionů interakcí, čímž překonalo i téma covidu v roce 2020, tedy roku počátku pandemie:

Zájem o téma na sociálních sítích v druhé polovině roku do jisté míry opadl, když se jednoznačně ukázalo, že půjde o dlouhodobý konflikt. Zároveň lze pokles interakcí nejspíše připsat jisté únavě z válečného zpravodajství a pro laika zmírněním atraktivity konfliktu, který v druhé polovině roku z velké míry přešel zpět k pohraničním oblastem. I tak je ovšem třeba uvést, že téma Ukrajiny se v roce 2022 stalo z neblahých důvodů dominantním tématem sledovaných webů.

3.2.4. Komparace monitorovaných let

V roce 2020 bylo na sledovaných webech publikováno 27.156 článků obsahujících klíčové slovo „covid“. Oproti tomu v roce 2021 to bylo 38.813 článků. Meziroční nárůst v počtu publikovaných článků tak činil 42,92 %, tedy více než dvě pětiny. Lze proto říci, že infodemie spojená s pandemií covidu-19 se v ČR plnohodnotně rozvinula až v roce 2021, byť její nástup byl již v roce 2020 prudký. S covidem související narativy ovšem prudce poklesly v roce 2021, kdy bylo publikováno sledovanými weby pouze 13.652 článků, což je meziroční pokles o 64,82 %, přičemž zhruba 36,62 % všech publikovaných článků v roce 2022 bylo publikováno v lednu a únoru, zatímco na zbylých 10 kalendářních měsících připadalo pouze 73,38 % publikovaných článků. Jednoznačným předělem je zde

zahájení ruské invaze do Ukrajiny, po které došlo k přeorientování drtivé části dezinformačního ekosystému směrem od témat souvisejících s covidem-19. To v žádném případě neznamena, že by došlo k oslabení dezinformačního ekosystému jako takového (byť dočasné zneprístupnění některých dezinformačních a propagandistických webů bezpochyby bylo projevem snahy státu jej dočasně oslabit), nýbrž ke ztrátě zájmu o dané téma a zaměření se nové téma, kterým byla válka v Ukrajině.

Počet publikovaných článků na sledovaných webech obsahujících klíčové slovo „Ukrajina“ v roce 2020 byl 6.754, zatímco v roce 2021 to bylo již 9.715 článků. Meziroční nárůst v počtu publikovaných článků tak činil 43,84 %, tedy více než dvě pětiny. Na jednu stranu to lze přičíst rozvíjející infodemii, mnohem pravděpodobnější zdůvodnění je ovšem to, že v roce 2021 již docházelo ke stupňování konfliktu na rusko-ukrajinských hranicích a pohybu ruské vojenské techniky podél hranic. S tématem Ukrajiny související narativy se plně rozvinuly v roce 2022, který byl spojen se zahájením ruské invaze do Ukrajiny. V roce 2022 bylo publikováno 30.532 článků obsahujících klíčové slovo „Ukrajina“, což představuje meziroční nárůst o 214,27 %. O důvodu není třeba spekulovat, protože je očividný: začala horká fáze války v Evropě.

Výsledkem monitoringu je několik významných poznatků: Téma související s Ukrajinou bylo na sledovaných dezinformačních a propagandistických webech přítomno po celou dobu trvání pandemie covidu-19, byť v letech 2020 a 2021 bylo oproti tématům spojeným s covidem upozaděno. V roce 2020 bylo tématu Ukrajiny věnováno o 75,12 % méně pozornosti než tématům spojeným s covidem, v roce 2021 byl poměr velmi podobný, publikovaných článků s klíčovým slovem „Ukrajina“ bylo na sledovaných webech o 74,96 % méně než publikovaných článků s klíčovým slovem „covid“. Zároveň ovšem došlo k faktickému meziročnímu nárůstu počtu publikovaných článků o 42,92 % (covid), respektive o 43,84 % (Ukrajina). Dezinformační ekosystém v rámci sledovaných témat signifikantně zintenzivnil svoji publikační činnost v roce 2021.

V roce 2022 lze vidět zcela jednoznačnou reorientaci sledovaných dezinformačních a propagandistických webů z tématu covidu, publikace článků s ním souvisejících meziročně klesá o 64,82 % a 36,62 % všech publikovaných

článků obsahujících klíčové slovo „*covid*“ je publikována v prvních dvou měsících roku 2022. Publikace dalších článků pak prudce opadá a téma se stává zcela upozaděným. Ve stejném roce naopak dochází k prudkému nárůstu publikace článků obsahujících klíčové slovo „*Ukrajina*“, meziročně o 214,27 %. Weby, které se tak poslední dva roky intenzivně věnovaly tématu covid-19, jej takřka z měsíce na měsíc z drtivé části opustily a přeorientovaly se na téma Ukrajiny. Toto zjištění je zcela v souladu s poznatky monitoringu, v rámci něž Čeští elfové popsali přerod covidových skupin na proruské skupiny šířící válečnou propagandu, i s jejich měsíčními reporty o činnosti vybraných webů v prvním kvartálu roku 2022. Tento vývoj poukazuje na to, že téma covidu-19 bylo do značné míry využito sledovanými weby v době společenské poptávky, a zatímco zájem o něj postupně opadl, tématům spojeným s Ukrajinou byla věnována pozornost dlouhodobě. Míra publikace článků ohledně Ukrajiny rostla stejným tempem, jako míra publikace článků na téma covidu, dokud je kvůli geopolitickému vývoji jednoznačně nepřekonala.

4. Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření je druhou kapitolou empirické části diplomové práce a navazuje na autorovu bakalářskou práci,²³⁶ která se zabývala tím, nakolik studenti bezpečnostně právních studií PAČR podléhají dezinformacím šířeným na internetu, zda informace ověřují, do jaké míry dezinformace považují za nebezpečné a nakolik se orientují ve spolehlivosti online médií.

4.1. Projekt výzkumu

Výzkum zjišťuje, nakolik členové bezpečnostních sborů ČR a Armády ČR podléhají dezinformačním narativům a konspiračním teoriím spojeným s pandemií covidu-19, v porovnání s populací, která není součástí těchto složek a sborů. Komparovaná skupina jsou specificky studenti Policejní akademie ČR. Ti jsou dále děleni do dvou skupin: Studenti, kteří v budoucnu chtějí sloužit a studenti, kteří sloužit neplánují.

Cílem výzkumu je v návaznosti na zjištění z výzkumu v bakalářské práci zjistit, nakolik má členství v bezpečnostních sborech ČR a Armádě ČR vliv na míru resilience vůči dezinformačním narativům a konspiračním teoriím, v porovnání s komparovanou skupinou.

4.2. Metodologie

Za účelem vyhodnocení informací byla zvolena kvantitativní metoda výzkumu: Standardizovaný dotazník s uzavřenými otázkami formou Likertovy škály s textovým vyjádřením, celkem tedy 5 možností uzavřené odpovědi u každé

²³⁶ ŠERÁK, Viktor. *Vliv ruských psychologických operací na velké sociální skupiny v České republice*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Marian Brzybohatý.

otázky. U otázek, které se týkaly znalosti a důvěry v dezinformační, ale i mainstreamové weby, byla přidána 6. možnost odpovědi: „*tento web neznám*“, aby bylo zajištěno významové odlišení odpovědi „*nevím*“ jakožto „*nejsem si jist*“ od významu „*nevím, protože jsem na tento web nikdy nenarazil*“, který tím pádem spadá pod dodatečnou odpověď „*tento web neznám*“. Z důvodu naprosté nevhodnosti nebyla Likertova škála použita také u otázek týkajících se věku respondentů, jejich vzdělání, a též jejich členství (či aspirace na něj) v bezpečnostních sborech ČR a Armádě ČR.

Dotazníková metoda byla zvolena, protože umožňuje získání dat od vysokého množství respondentů v relativně krátkém čase, při zachování kompletní anonymity respondentů, což se vzhledem ke zkoumanému tématu jeví jako žádoucí. Protože je zkoumána výhradně míra důvěry v dezinformační a proruské narativy šířené v on-line prostředí sledovaných webů (a k nim náležícím sociálním sítím), dotazníkový sběr informací on-line formou je logickým způsobem sběru dat, jelikož každý respondent jej otevřel právě na sociální síti. Tato metoda sběru dat umožnila sebrání dostatečně velkého vzorku respondentů, aby mohlo dojít k reprezentativnímu vyhodnocení výsledků v rozsahu pilotní studie.

Kvantitativní výzkum byl proveden on-line formou skrze neveřejné armádní skupiny a uzavřené skupiny studentů POLAC na sociální síti Facebook, se zvláštním důrazem na absolventské skupiny. Sběr dat probíhal od 22. ledna 2023 do 19. února 2023, tedy po dobu 28 dnů a celkově se jej zúčastnilo 131 respondentů. Zvolenou platformou pro dotazník byl dotazníkový nástroj Survio, se který je autor dobře obeznámen, a jehož funkce umožňují podrobnou kontrolu a selekci jednotlivých odpovědí.

Úvodní list dotazníku informoval respondenty, že jeho obsahem je zjišťování jejich názorů související s pandemií covidu-19, dále je informoval, že neobsahuje žádné otevřené otázky, předpokládaná doba vyplnění je maximálně 10–15 minut a že neexistují špatné odpovědi. Zároveň byli respondenti ubezpečeni, že dotazník je zcela anonymní. Samotný dotazník se skládá z 59 otázek. Všechny otázky, vyjma posledních tří, které mohly teoreticky vzbudit v některých respondentech obavu z identifikace, jelikož se týkají jejich věku, vzdělání a příslušnosti k bezpečnostním sborům ČR či Armádě ČR, byly povinné. Poslední tři otázky byly dobrovolné,

nicméně i díky tomu, že obsahovaly možnost „nepřeji si odpovědět“ byly zodpovězeny všemi respondenty. Tuto možnost odpovědi na otázku „*Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR?*“ zvolili 3 respondenti (2,4 %), na otázku „*Jaký je Váš věk?*“ 1 respondent (0,8 %) a na otázku „*Jaké je Vaše dosažené vzdělání?*“ žádný respondent. Na konci dotazníku bylo poděkování autora a e-mailová kontaktní adresa pro zájemce o výsledky šetření.

4.3. Použité metody zpracování dat

Analýza kvantitativních dat je provedena ve dvou fázích: V první fázi dochází k jednorozměrné analýze dat, pomocí které je zjištěno, v jaké míře celý vzorek respondentů podléhá dezinformačnímu, propagandistickému a konspiračnímu působení, a v jaké míře navštěvuje sledované dezinformační weby.

V druhé fázi je provedena vícerozměrná analýza, jejímž cílem je testování níže uvedených hypotéz.

Použitá metoda zpracování dat vychází z aritmetického průměru.

4.4. Objekt výzkumu

Respondenty výzkumu byli absolventi a studenti PAČR sdružující se v uzavřených studentských skupinách na sociální síti Facebook a v neveřejné armádní skupině na Messengeru, skládající se především z absolventů PAČR.

Celkem šest respondentů bylo z dotazníkového šetření vyřazeno, protože během manuální kontroly jednotlivých odpovědí bylo zjištěno, že uvedli na všechny otázky stejnou odpověď (tj. odpovídali v rámci jednoho sloupce), případně jejich odpovědi měly jasně danou grafickou strukturu (tj. odpovídali ve vzorci zig-zag v rámci celého dotazníku).

4.5. Pilotáž

Pilotáž výzkumu byly provedena dne 20. února 2023 na vzorku 8 respondentů, kteří nebyli studenty PAČR, ani nebyli součástí bezpečnostních sborů ČR či Armády ČR. Cílem pilotáže bylo ověřit srozumitelnost otázek. Na základě zpětné vazby získané od respondentů došlo k úpravám čtyř otázek: jedna otázka byla zkrácena, aby byla v dotazníku lépe čitelná, dvě kontrolní otázky byly přeformulovány, aby byly v souladu s negativním vyzněním ostatních otázek obsahujících dezinformační narativy na stejné straně dotazníku a v případě jedné otázky byl vysvětlen v závorce anglický termín WHO (Světová zdravotnická organizace), protože dva respondenti ho nerozpoznali. Odpovědi respondentů v rámci pilotáže nejsou součástí zkoumaného vzorku.

4.6. Výzkumné hypotézy

Za účelem výzkumu jsou formulovány následující hypotézy:

H1: Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, podléhají dezinformačním narativům více nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží a ani to neplánují.

H2: Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, podléhají dezinformačním narativům více nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv.

H3: Starší respondenti více podléhají dezinformačním narativům nežli mladší respondenti.

H4: Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, čtou dezinformační weby častěji nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv.

H5: Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, mají vyšší důvěru v dezinformační weby nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv.

4.7. Limity práce

Dotazníkové šetření on-line formou s sebou nese negativní jev samo-výběru, tedy jevu, kdy se výzkumu účastní pouze respondenti, kteří o účast mají sami zájem a naopak někteří, potenciálně zajímaví respondenti, mohou dotazník nedokončit z obav následků jejich odpovědí, či protože jim přijde příliš dlouhý a nezábavný. Autor práce se pokusil negativní jev alespoň částečně ošetřit formou dopředu deklarované kompletní anonymity respondentů a začlením odpovědi „*nepřeji si odpovět*“ v případě tří otázek, které potenciálně mohou poskytnout indicie k identifikaci respondenta (jakkoliv není nikoho dle samotného dotazníku možné identifikovat). Zároveň autor dopředu poskytl informaci o počtu listů a předpokládané době trvání vyplnění otazníku, aby respondenti dopředu věděli, jak bude dotazník dlouhý.

Je třeba zdůraznit, že závěry, ke kterým práce dochází, lze aplikovat pouze na absolventy PAČR a její studenty sdružující se v uzavřených skupinách na sociální síti Facebook.

5. Vyhodnocení dotazníkového šetření

V rámci vyhodnocení je nejdříve popsán samotný dotazník, následně je provedena jednorozměrná analýza a popsány z ní získané závěry. V poslední části jsou ověřeny vícerozměrnou analýzou jednotlivé hypotézy a popsány závěry získané jejich ověřením.

5.1. Popis dotazníku

Dotazník je rozdělen na sedm stránek. První čtyři stránky se zabývají dezinformačními, propagandistickými a konspiračními narativy, které se šířily ve spojitosti s tématem covidu-19 v dezinformačním ekosystému. Každý z těchto listů obsahuje 8 otázek a jsou rozděleny na kategorie: dezinformací ohledně obecných společenských témat spojených s pandemií covidu-19; dezinformací ohledně bezpečnostních opatření spojených s pandemií covidu-19; dezinformací ohledně vakcinace proti viru covid-19; konspiračních teorií spojených s pandemií covidu-19 (které byly respondentům prezentovány jako otázky týkající se pozadí pandemie covidu-19). V rámci každého z těchto listů jsou uvedeny i kontrolní otázky dotazující se na informace, které nemají dezinformační charakter a jsou šířeny spolehlivými zpravodajskými weby.²³⁷

Následující dva listy se zabývají otázkou, z jakých webů respondenti čerpají informace, zjišťují, zda mezi ně patří i dezinformační weby a nakolik těmto webům důvěřují.

Sedmá, poslední stránka dotazníku zjišťuje, zda jsou respondenti členy bezpečnostních sborů ČR či Armády ČR, jaký je jejich věk a dosažené vzdělání.

²³⁷ Spolehlivost zpravodajských webů je stejně jako v předchozí bakalářské práci určována dle ratingu zpravodajských webů: NFNZ. Rating médií: Rating zpravodajských webů. *NFNZ: Nadační fond nezávislé žurnalistiky* [online]. Praha: NFNZ [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/rating-medii/zpravodajske/>

Tento list byl nepovinný a na každou z otázek bylo možno odpovědět „nepřeji si odpovědět“.

Kompletní výsledky dotazníku jsou v přílohách práce.

5.1.1. Otázky týkající se obecných společenských témat spojených s pandemií covidu-19

Otázky 2, 3, 5, 7 a 8 následující tabulky jsou dezinformačními narativy, zatímco otázky 1, 4 a 6 jsou obecnějšími prohlášeními, se kterými se lze běžně setkat na mainstreamových webech.

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Bezpečnostní opatření spojená s pandemií COVID-19 měla negativní dopad na společnost	42 (33,6%)	58 (46,4%)	3 (2,4%)	21 (16,8%)	1 (0,8%)
Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie	1 (0,8%)	6 (4,8%)	70 (56,0%)	20 (16,0%)	28 (22,4%)
Zákaz a neuzivání alternativních léčebných prostředků, jako Ivermektin byla chyba	7 (5,6%)	27 (21,6%)	46 (36,8%)	26 (20,8%)	19 (15,2%)
Státní představitelé svým častým měněním opatření poškozovali podnikatele a zaměstnance	46 (36,8%)	62 (49,6%)	3 (2,4%)	14 (11,2%)	0
COVID-19 byl vyvinut v laboratoři	23 (18,4%)	45 (36,0%)	42 (33,6%)	11 (8,8%)	4 (3,2%)
Nekonzistentní přístup státu k pandemii COVID-19 (povolení všech opatření v létě, zavírání podniků v zimě) byl škodlivý	40 (32,0%)	60 (48,0%)	4 (3,2%)	21 (16,8%)	0
COVID-19 není pro zdravého člověka nebezpečnější, než běžná chřipka	11 (8,8%)	28 (22,4%)	15 (12,0%)	42 (33,6%)	29 (23,2%)
Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem	25 (20,0%)	56 (44,8%)	22 (17,6%)	16 (12,8%)	6 (4,8%)

Průměrná důvěra v dezinformační narativy týkající se obecných společenských témat spojených s pandemií covidu-19 je 36,6 %, z toho rozhodně souhlasí 10,7 % respondentů. Nejvyšší podíl souhlasných odpovědí z těchto narativů má prohlášení: „Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem“, se kterým souhlasí 64,8 % respondentů, rozhodně pak 20 % respondentů. Možnost „nevím“ uvedlo 17,6 % respondentů, nesouhlasných odpovědí tak bylo pouze 17,6 %. Hned po něm následuje narativ „COVID-19 byl vyvinut v laboratoři“, se kterým souhlasí 54,4 %, rozhodně pak 18,4 % respondentů, zároveň 33,6 % respondentů uvedlo možnost „nevím“,

nesouhlasných odpovědí bylo pouze 12 % a jen 3,2 % nesouhlasilo rozhodně, díky čemuž se jedná o narativ, kterému nepodlehlo nejméně respondentů.

Průměrná důvěra ve výroky vyskytující se na mainstreamových zpravodajských webech je 82,1 % a míra souhlasu s jednotlivými výroky byla relativně podobná, byť s výrokiem „*Státní představitelé svým častým měněním opatření poškozovali podnikatele a zaměstnance*“ souhlasilo o 6,4 % více respondentů než s druhými dvěma výroky. Odpověď *nevím* byla v případě těchto výroků zastoupena pouze v 2,7 % případů, což poukazuje na to, že respondenti měli jasně vyhraněný názor na předkládané výroky.

Odpověď „*nevím*“ byla napříč výroky zastoupena v 20,5 % odpovědí, v případě dezinformačních narativů v otázkách 2, 3, 5, 7 a 8 se jednalo o 31,2 % odpovědí a specificky na otázku „*Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie*“ odpovědělo „*nevím*“ 56 % respondentů. Je třeba dodat, že tento narativ v souhlasných odpovědích naopak zcela propadl a souhlasilo s ním pouze 5,6 % respondentů.

5.1.2. Otázky týkající se bezpečnostních opatření spojených s pandemií covidu-19

Otázky 1, 2, 4, 5 a 8 následující tabulky jsou dezinformačními narativy, zatímco otázky 3, 6 a 7 jsou obecnějšími prohlášeními, se kterými se lze běžně setkat na mainstreamových webech.

Odpověď	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
PCR testy jsou nespolehlivé	3 (2,4%)	23 (18,4%)	21 (16,8%)	59 (47,2%)	19 (15,2%)
Roušky a respirátory nezabraňují šíření COVID-19	7 (5,6%)	27 (21,6%)	7 (5,6%)	62 (49,6%)	22 (17,6%)
Dodržování karantény a omezení kontaktů vedlo k zvýšení počtu sebevražd ve společnosti	10 (8,0%)	36 (28,8%)	49 (39,2%)	26 (20,8%)	5 (4,0%)
Roušky se staly symbolem podvolení a snahou o manipulaci společnosti.	6 (4,8%)	13 (10,4%)	12 (9,6%)	41 (32,8%)	53 (42,4%)
Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví	22 (17,6%)	34 (27,2%)	26 (20,8%)	31 (24,8%)	12 (9,6%)
Stát nedokázal vydat konzistentní a spolehlivý plán opatření proti šíření COVID-19	31 (24,8%)	71 (56,8%)	7 (5,6%)	14 (11,2%)	2 (1,6%)
Vysoká míra protilátek by se měla uznávat jako důkaz bezinfekčnosti	36 (28,8%)	48 (38,4%)	19 (15,2%)	18 (14,4%)	4 (3,2%)
Vlády plánovaly/plánují čipovat občany	1 (0,8%)	4 (3,2%)	19 (15,2%)	9 (7,2%)	93 (74,4%)

Průměrná důvěra v dezinformační narativy týkající se bezpečnostních opatření spojených s pandemií covidu-19 je 22,4 %, z toho rozhodně souhlasí 6,2 % respondentů. Nejvyšší podíl souhlasných odpovědí z těchto narativů má prohlášení: „*Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví*“, se kterým souhlasí 44,8 % respondentů, rozhodně pak 17,6 % respondentů a možnost „*nevím*“ zvolilo 20,8 % respondentů, čímž se jedná o dezinformační narativ, kterému nepodlehlo nejméně respondentů, a to pouze 34,4 %.

Průměrná důvěra ve výroky vyskytující se na mainstreamových zpravodajských webech je 62 %. Oproti předchozímu sledovanému tématu se může zdát, že se jedná o alarmující pokles, nicméně otázka číslo 7 obsahuje názorovou komponentu a otázka číslo 3 je daty podložené prohlášení, se kterým respondenti zkrátka nemuseli být seznámeni, čemuž ostatně odpovídá i zvolení odpovědi „*nevím*“ v 39,2 % případů. Po jejím vyloučení je míra souhlasu s mainstreamovými výroky 74,4 % odpovědí.

Odpověď „*nevím*“ byla napříč výroky zastoupena při vyloučení otázky číslo 3 v 12,7 % odpovědí, v případě dezinformačních narativů v otázkách 1, 2, 4, 5 a 8 se jednalo o 13,6 % odpovědí a specificky na otázku „*Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví*“ odpovědělo „*nevím*“ již zmiňovaných 20,8 % respondentů. Za pozornost nicméně stojí fakt, že na otázku „*Vlády plánovaly/plánují čipovat občany*“ odpovědělo „*nevím*“ 15,2 % respondentů.

V míře souhlasu nicméně narativ zcela propadl a souhlas s ním vyjádřila pouze 4 % respondentů.

5.1.3. Otázky týkající se vakcinace proti viru covid-19

Otázky 1, 4, 6, 7 a 8 následující tabulky jsou dezinformačními narativy, zatímco otázky 2, 3 a 5 jsou obecnějšími prohlášeními, se kterými se lze běžně setkat na mainstreamových webech.

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Vakcinace na COVID-19 byla využita WHO (Světová zdravotnická organizace) k posílení své moci ve světě	5 (4,0%)	13 (10,4%)	17 (13,6%)	44 (35,2%)	46 (36,8%)
Osoby, které se odmítly očkovat, byly omezovány na účasti v oblastech společenského života	46 (36,8%)	53 (42,4%)	6 (4,8%)	14 (11,2%)	6 (4,8%)
Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19	11 (8,8%)	30 (24,0%)	47 (37,6%)	23 (18,4%)	14 (11,2%)
Vakcinace proti COVID-19 může vést ke snížení plodnosti.	0	8 (6,4%)	59 (47,2%)	27 (21,6%)	31 (24,8%)
Ve společnosti byl/je tlak na očkování, i v případě osob, které o ně nestojí	40 (32,0%)	66 (52,8%)	5 (4,0%)	12 (9,6%)	2 (1,6%)
V řadě případů byla vakcinace důvodem úmrtí vakcinované osoby	4 (3,2%)	9 (7,2%)	40 (32,0%)	35 (28,0%)	37 (29,6%)
Hlavním cílem západních farmaceutických firem vyvíjejících vakcíny bylo vydělat co nejvíce peněz, i když tím poškodily pacienty.	13 (10,4%)	24 (19,2%)	34 (27,2%)	32 (25,6%)	22 (17,6%)
Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla/je vhodná k očkování	6 (4,8%)	19 (15,2%)	50 (40,0%)	25 (20,0%)	25 (20,0%)

Průměrná důvěra v dezinformační narativy týkající se vakcinace proti viru covid-19 je 16,2 %, z toho rozhodně souhlasí 4,5 % respondentů. Nejvyšší podíl souhlasných odpovědí z těchto narativů má prohlášení „*Hlavním cílem západních farmaceutických firem vyvíjejících vakcíny bylo vydělat co nejvíce peněz, i když tím poškodily pacienty*“, se kterým souhlasí 29,6 % respondentů, rozhodně pak 10,4 % respondentů a možnost „*nevím*“ zvolilo 27,2 % respondentů.

Průměrná důvěra ve výroky vyskytující se na mainstreamových zpravodajských webech je 65,6 %. V tomto případě se skutečně jedná o značný pokles důvěry, jelikož žádný z prezentovaných výroků neobsahuje názorovou komponentu ani potřebu zvláštní znalosti. Výrok, se kterým respondenti nesouhlasí nejvíce je „*Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19*“, kde

vyjádřilo souhlas pouze 32,8 % respondentů a 37,6 % jich zvolilo odpověď „nevím“. Při jeho vyloučení je míra souhlasu s mainstreamovými výroky 82 %.

Odpověď „nevím“ byla napříč výroky zastoupena v 25,8 % odpovědí, v případě dezinformačních narativů v otázkách 1, 4, 6, 7 a 8 se jednalo o 32 % odpovědí a specificky na otázku „*Vakcinace proti COVID-19 může vést ke snížení plodnosti*“ odpovědělo „nevím“ 56 % respondentů. V míře souhlasu nicméně narativ zcela propadl, souhlas s ním vyjádřilo pouze 6,4 % respondentů. Výrazně byla zastoupena odpověď „nevím“ také v případě otázky „*Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla vhodná k očkování*“, kterou uvedlo 40 % respondentů a 20 % respondentů s tímto narativem vyjádřilo souhlas.

5.1.4. Otázky týkající se konspiračních teorií spojených s pandemií covidu-19

Otázky 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 8 následující tabulky odpovídají konspiračním teoriím šířením v souvislosti s pandemií covidu-19. Obecná prohlášení šířená mainstreamovými weby nebyla v této subkapitole obsažena, protože by byla velmi snadno rozpoznatelná mezi konspiračními teoriemi.

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
COVID-19 byl původně vyvíjen jako americká biologická zbraň.	2 (1,6%)	6 (4,8%)	55 (44,0%)	21 (16,8%)	41 (32,8%)
Počátek pandemie nastal na „Světových armádních hrách“ v říjnu 2019, kam koronavirus dovezli američtí vojáci.	0	6 (4,8%)	62 (49,6%)	21 (16,8%)	36 (28,8%)
Smrtnost a počet úmrtí na COVID-19 byly silně nadhodnoceny. Stát a média vyvolávaly paniku	14 (11,2%)	32 (25,6%)	21 (16,8%)	36 (28,8%)	22 (17,6%)
Pandemie COVID-19 byla využita k zamaskování nové migrační vlny do Evropy.	0	16 (12,8%)	17 (13,6%)	47 (37,6%)	45 (36,0%)
Rusko zvládlo pandemii lépe než EU, protože dokázalo na rozdíl od ní vyvinout vakcínu (Sputnik)	0	6 (4,8%)	38 (30,4%)	42 (33,6%)	39 (31,2%)
Část PCR a Antigen testů byla záměrně kontaminována, aby nakazila testované osoby.	1 (0,8%)	0	19 (15,2%)	27 (21,6%)	78 (62,4%)
Pandemie COVID-19 byla naplánovaná globálními elitami.	1 (0,8%)	14 (11,2%)	21 (16,8%)	36 (28,8%)	53 (42,4%)
Masivní testování vedlo ke spuštění dalších vln pandemie COVID-19.	4 (3,2%)	15 (12,0%)	16 (12,8%)	37 (29,6%)	53 (42,4%)

Průměrná důvěra v konspiračních teorie spojené s pandemií covidu-19 je 11,7 %, z toho rozhodně souhlasí 2,2 % respondentů. Nejvyšší podíl souhlasných odpovědí z těchto narativů má prohlášení „*Smrtnost a počet úmrtí na COVID-19 byly silně nadhodnoceny. Stát a média vyvolávaly paniku*“, se kterým souhlasí 36,8 % respondentů, rozhodně pak 11,2 % respondentů a možnost „*nevím*“ zvolilo 16,8 % respondentů. Tento narativ do jisté míry obsahuje názorovou komponentu (o tom, že média vyvolávala paniku), nicméně prohlášení o silném nadhodnocení smrtnosti je počtu úmrtí je jednoznačně konspirační. Při jeho vynechání je průměrná důvěra v konspirační teorie spojené s pandemií covidu-19 toliko 8,1 %, rozhodně pak souhlasí 0,9 % respondentů. Nejvyššího podílu souhlasných odpovědí pak dosahuje prohlášení „*Masivní testování vedlo ke spuštění dalších vln pandemie COVID-19*“, se kterým souhlasí 15,2 % respondentů, z toho 3,2 % rozhodně a 12,8 % respondentů zvolilo odpověď „*nevím*“.

Odpověď „*nevím*“ byla napříč výroky zastoupena v 24,9 % odpovědí, specificky na otázky „*COVID-19 byl původně vyvíjen jako americká biologická zbraň*“ a „*Počátek pandemie nastal na „Světových armádních hrách“ v říjnu 2019, kam koronavirus dovezli američtí vojáci*“ odpovědělo „*nevím*“ 44 %, respektive 49,6 % respondentů. Je třeba podotknout, že oba tyto narativy zcela propadly v rámci vyjádřeného souhlasu, jelikož s nimi souhlasilo pouze 6,4 %, respektive 4,8 % respondentů.

5.1.5. Závěry z poznatků jednorozměrné analýzy

Průměrná důvěra v prezentované dezinformační narativy napříč všemi kategoriemi mezi respondenty je 21,7 %, z toho rozhodně s nimi souhlasí 5,9 % respondentů. Zdaleka největší míra důvěry panuje u obecných dezinformačních narativů, kde činí 36,6 %, z toho rozhodně souhlasí 10,7 % respondentů. Naopak nejnižší míře důvěry se těší dle očekávání konspirační teorie, se kterými souhlasí pouze 11,7 % respondentů, z toho rozhodně souhlasí 2,2 %.

Vzhledem ke specifičnosti konspiračních teorií je vhodné zmínit, že při jejich vyloučení se míra v méně extrémní dezinformační narativy zvyšuje na 25 %, z toho rozhodně souhlasí 7,1 % respondentů.

Nadpoloviční většina všech respondentů souhlasila se dvěma dezinformačními narativy, kterými byly „*Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem*“, se kterým souhlasí 64,8 % respondentů a „*COVID-19 byl vyvinut v laboratoři*“, se kterým souhlasí 54,4 % respondentů. Je to pochopitelné, protože oba narativy byly natolik rozšířené, že se v rovině spekulací dostaly v omezené míře i do mainstreamových médií. Nicméně spolehlivá statistická data jasně dokládají, že onemocnění virem covidu-19 v nejintenzivněji postižených letech 2020 a 2021, bylo nejčastější příčinou úmrtí hospitalizovaných pacientů a v roce 2021 i obyvatel ČR obecně.²³⁸ Stejně tak nebyla doposud publikována žádná ověřená studie, která by jednoznačně určila, že covid-19 je laboratorního původu. Naopak většina expertů se shoduje na jeho přírodním původu.²³⁹ Narativ je nicméně rozšířen právě i díky senzacechtivým titulům neseriózních,²⁴⁰ avšak mainstreamových médií. Tyto teorie však byly vědeckou komunitou buď odmítnuty, nebo nepotvrzeny.²⁴¹

Vyloženě proruské dezinformační narativy propadly, celkově jim důvěřovalo pouze 10,1 % respondentů, přičemž zdaleka největší důvěře se těšil proruský narativ „*Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla vhodná k očkování*“, kde 20 % respondentů vyjádřilo souhlas a 40 % respondentů zvolilo možnost „*nevím*“.

²³⁸ CIESLAR, Jan. Covid-19 v roce 2021 usmrtil 25,5 tisíce obyvatel Česka. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2022, 29.06.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/covid-19-v-roce-2021-usmrtil-255-tisice-obyvatel-ceska>

²³⁹ ANDERSEN, Kristian et al. The proximal origin of SARS-CoV-2. *Nature Medicine* [online]. New York: Springer Nature Limited, 2020, 17.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/s41591-020-0820-9>

²⁴⁰ KOTYZOVÁ, Kateřina. Přelomové zjištění. Vědci našli důkaz, který objasňuje původ covidu. *TN.cz* [online]. Praha: The Associated Press, 2022, 24.10.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/474450-znepokojive-zjisteni-vedci-nasli-prelomovy-dukaz-ktery-objasnuje-puvod-covidu-19>

²⁴¹ KARLÍK, Tomáš. Covid má laboratorní původ, naznačuje nový výzkum. Studie, která to má dokazovat, je ale sporná. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2022, 21.10.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3538028-covid-ma-laboratorni-puvod-naznacuje-novy-vyzkum-studie-ktera-ma-dokazovat-je-ale>

Průměrná důvěra v prezentované výroky na mainstreamových webech je 69,9 %. Při vyloučení otázky 2-3 „*Dodržování karantény a omezení kontaktů vedlo k zvýšení počtu sebevražd ve společnosti*“, která je pravdivým tvrzením,²⁴² avšak 39,2 % respondentů na něj odpovědělo „*nevím*“, protože se jedná o otázku, která vyžaduje znalostní komponentu, pak průměrná důvěra ve výroky mainstreamových webů stoupá na 74 %. Překvapivě jediným mainstreamovým výrokem (po vyloučení 2-3), se kterým nesouhlasila více než většina respondentů, byl výrok „*Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19*“, kde vyjádřilo souhlas pouze 32,8 % respondentů. Jedná se přitom o prokazatelně pravdivý výrok.²⁴³ Důvodem může být například relativně nízká četnost těchto vedlejších projevů vůči celé populaci, která je však na vakcinaci obecně velmi častá: nejzávažnější příznaky se projevují u více než 10 % pacientů, méně závažné častěji.²⁴⁴ I přesto, vůči celé populaci se jedná o relativně nízký výskyt, který mohl vést k nedůvěře v tuto odpověď.

Četnost volby odpovědi „*nevím*“ do značné míry souvisela s obecností otázky, nicméně celkově byla zvolena ve 21 % případů. Respondenti měli názorově nejvíce jasno v tématech týkajících se bezpečnostních opatření spojených s pandemií covidu-19, kde možnost „*nevím*“ zvolilo pouze 12,7 % respondentů (při vyloučení otázky 2-3). Fakt, že více než pětina respondentů si nebyla jista odpovědí napříč dezinformačními narativy, ovšem poukazuje na nebezpečné působení dezinformačního ekosystému, který se snaží vyvolat v populaci pocit, že nelze ničemu věřit. Více než polovina respondentů zároveň odpověděla „*nevím*“ na otázku, „*Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie*“, i přesto, že se pravidelně šířily v mainstreamových médiích zprávy o rozsahu pandemie a s ní spojených úmrtích v RF.²⁴⁵

²⁴² OSTATNÍK, Stanislav. Během pandemie covid-19 vzrostlo riziko sebevražd o třetinu. *Agel Poliklinika* [online]. Ostrava: AGEL, 2021, 09.09.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://poliklinika.agel.cz/o-nas/novinky/210909-riziko-sebevrazd.html>

²⁴³ BRUNCLÍKOVÁ, Klára. Nežádoucí účinky vakcín proti covid-19: SÚKL bude pravidelně zveřejňovat počty nahlášených podezření. *SÚKL: Státní ústav pro kontrolu léčiv* [online]. Praha: SÚKL, 2022, 04.04.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.sukl.cz/sukl/nezadouci-ucinky-vakcin-proti-covid-19-sukl-bude-pravidelne>

²⁴⁴ *tamtéž*

²⁴⁵ ČTK. Rusko hlásí rekordní počty úmrtí na koronavirus, i tak ale rozvolňuje. *Seznam Zprávy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021, 16.07.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

Průměrná čtenost dezinformačních a propagandistických webů je minimální, pouze 7,1 %, z čehož drtivá většina připadá na Parlamentní listy, které čte alespoň občas 32 % respondentů. Při jejich vynechání se čtenost zbývajících webů snižuje na 2,9 % a weby Sputniknews a Nová republika nečte žádný respondent. Čtenost Parlamentních listů není žádným překvapením: přestože se jedná podle rozsudku soudu o dezinformační web,²⁴⁶ je zároveň již dlouhá léta dezinformačním webem s největší penetrací do většinové společnosti.²⁴⁷

Překvapením je velmi nízká čtenost těchto webů mezi respondenty po vynechání Parlamentních listů, protože díky infodemii lze naopak očekávat nárůst v jejich čtenosti. Přesto tyto weby v celkovém souhrnu ani nezná 47,9 % respondentů, při vynechání Parlamentních listů, se kterými jsou obeznámeni všichni respondenti až na 7,2 %, je míra neznalosti dokonce 54,7 %. Přitom se, dle již zmiňovaného monitoringu Českých elfů, se jedná o jedny z nejvýznamnějších českých dezinformačních webů.

Celková důvěra v dezinformační weby je 5 %, ovšem respondenti reálně vyjádřili důvěru pouze dvěma webům: Parlamentním listům ve výši 29,6 % respondentů a AC24 ve výši 7,2 % respondentů, zatímco ostatní weby zcela propadly. Jak je uvedeno výše, Parlamentní listy jsou nejvlivnějším dezinformačním webem, výše důvěry proto není překvapující. AC24 je nebezpečný web, protože přebírá mnoho článků přímo ze Sputniknews,²⁴⁸ důvěra v něj je však relativně marginální. Odpověď „nevím“ zvolilo 19 % respondentů, tedy takřka pětina.

Mainstreamovým zpravodajským webům důvěřuje 61,6 % respondentů, při vynechání paradoxně nejdůvěryhodnějšího webu, Českých novin, oficiálního

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/rusko-hlasi-rekordni-pocty-umrti-na-koronavirus-i-tak-ale-rozvolnuje-169980>

²⁴⁶ REDAKCE. Praktiky Parlamentních listů podle rozsudku soudu: Démonizace, manipulace a apel na strach. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2019, 20.12.2019 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/3010385-praktiky-parlamentech-listu-podle-rozsudku-soudu-demonizace-manipulace-a-apel-na-strach>

²⁴⁷ MEDIAHUB. Dezinformátoři.cz: Nejvlivnější český dezinformační web jsou Parlamentní listy. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2018, 08.01.2018 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/dezinformatori-cz-nejvlivnejsi-cesky-dezinformacni-web-jsou-parlamentni-listy.A160728_902581_mediahub_imp

²⁴⁸ ELFWEBMASTER. Jak dezinfoweb AC24 přebírá obsah se Sputniku. *Čeští elfové* [online]. Praha: Čeští elfové, 2021, 22.02.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/jak-dezinfoweb-ac24-prebira-obsah-se-sputinku/>

webu ČTK, který však 46,4 % respondentů nezná, se míra důvěry zvyšuje na 72,8 %, což je v zásadě pozitivní zpráva: poukazuje to na fakt, že mainstreamové weby mají obecně důvěru respondentů, ale nikoliv slepou.

5.2. Ověřování výzkumných hypotéz

Výzkumné hypotézy jsou nejdříve ověřeny každá zvlášť. Následně jsou na základě ověření hypotéz interpretovány poznatky a závěry z jejich ověření.

5.2.1. Ověření hypotézy 1

H1: Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, podléhají dezinformačním narativům více nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží a ani to neplánují.

Respondenty, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR*“ odpověď „*Ano*“. Velikost zkoumaného vzorku je 78 respondentů.

Respondenty, kteří v bezpečnostních sborech neslouží a ani to neplánují, se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR*“ odpověď „*Ne a neplánuji sloužit*“. Velikost zkoumaného vzorku je 23 respondentů.

Průměrně souhlasí s dezinformačními narativy 21 % respondentů sloužících v některém bezpečnostním sboru ČR či Armádě ČR, a 6 % jich souhlasí rozhodně. Oproti tomu respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží a ani to neplánují, souhlasí s dezinformačními narativy signifikantně méně v 18,3 % případů a jenom 4 % jich souhlasí rozhodně. Je zjevné, že míra ovlivnění dezinformacemi je u respondentů sloužících v některém bezpečnostním sboru ČR či Armádě ČR signifikantně vyšší než u respondentů, kteří v bezpečnostních

sborech neslouží a ani to neplánují: Sloužící respondenti podléhají dezinformačnímu působení o 14,8 % více oproti nesloužícím respondentům. Vyšší je i míra rozhodnosti souhlasu s těmito narativy, specificky o 50 % oproti nesloužícím respondentům.

Tato hypotéza je potvrzena. Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, signifikantně více podléhají dezinformačním narativům nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží a ani to neplánují.

5.2.2. Ověření hypotézy 2

H2: Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, podléhají dezinformačním narativům více nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv.

Respondenty, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR*“ odpověď „*Ano*“. Velikost zkoumaného vzorku je 78 respondentů.

Respondenty, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv, se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR*“ odpověď „*Ne, ale plánuji sloužit*“ nebo „*Ne a neplánuji sloužit*“. Velikost zkoumaného vzorku je 44 respondentů.

Průměrně souhlasí s dezinformačními narativy 21 % respondentů sloužících v některém bezpečnostním sboru ČR či Armádě ČR, a 6 % jich souhlasí rozhodně. Oproti tomu respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv, souhlasí s dezinformačními narativy signifikantně méně v 17 % případů a jenom 3,9 % jich souhlasí rozhodně. Je zjevné, že míra ovlivnění dezinformacemi je u respondentů sloužících v některém bezpečnostním sboru ČR či Armádě ČR signifikantně vyšší než u nesloužících respondentů:

Sloužící respondenti podléhají dezinformačnímu působení o 23,5 % více oproti nesloužícím respondentům. Vyšší je i míra rozhodnosti souhlasu s těmito narativy, specificky o 53.8 % oproti nesloužícím respondentům.

Tato hypotéza je potvrzena. Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, signifikantně více podléhají dezinformačním narativům nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv.

5.2.3. Ověření hypotézy 3

H3: Starší respondenti více podléhají dezinformačním narativům nežli mladší respondenti.

Staršími respondenty se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Jaký je Váš věk*“ odpověď „30-39“ nebo „40+“ let vůči respondentům, kteří zvolili odpověď „18-29“ let. Staršími respondenty se dále rozumí ti respondenti, kteří zvolili odpověď „40+“ let vůči respondentům, kteří zvolili odpověď „18-29“ nebo „30-39“ let. Velikost kombinovaného zkoumaného vzorku respondentů 30+ let je 76 respondentů. Velikost zkoumaného vzorku respondentů „40+“ let je 30 respondentů.

Mladšími respondenty se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Jaký je Váš věk*“ odpověď „18-29“ let. Mladšími respondenty se dále rozumí ti respondenti, kteří zvolili odpověď „18-29“ nebo „30-39“ let vůči respondentům, kteří zvolili odpověď „40+“ let. Velikost zkoumaného vzorku respondentů „18-29“ let je 48 respondentů. Velikost kombinovaného zkoumaného vzorku respondentů do 39 let je 94 respondentů.

Průměrně souhlasí s dezinformačními narativy 23,4 % respondentů starších 29 let a 6,7 % jich souhlasí rozhodně. Oproti tomu respondenti ve věku 18–29 let souhlasí s dezinformačními narativy signifikantně méně v 16,7 % případů a jenom 4,2 % jich souhlasí rozhodně. Je zjevné, že míra ovlivnění dezinformacemi je u starších respondentů signifikantně vyšší než u mladších respondentů: Starší

respondenti podléhají dezinformačnímu působení o 40,1 % více oproti mladším respondentům. Vyšší je i míra rozhodnosti souhlasu s těmito narativy, specificky o 59,5 % oproti mladším respondentům.

Průměrně souhlasí s dezinformačními narativy 26,8 % respondentů starších 39 let a 8,7 % jich souhlasí rozhodně. Oproti tomu respondenti ve věku 18–39 let souhlasí s dezinformačními narativy signifikantně méně v 18,4 % případů a jenom 4,4 % jich souhlasí rozhodně. Je zjevné, že míra ovlivnění dezinformacemi je u nejstarších respondentů signifikantně vyšší než u mladších respondentů: Nejstarší respondenti podléhají dezinformačnímu působení o 45,7 % více oproti mladším respondentům. Vyšší je i míra rozhodnosti souhlasu s těmito narativy, specificky o 97,7 % oproti mladším respondentům.

Tato hypotéza je potvrzena. Starší respondenti, signifikantně více podléhají dezinformačním narativům nežli mladší respondenti, a se stoupajícím věkem se důvěra v dezinformační narativy, společně s mírou rozhodnosti souhlasu, signifikantně zvyšuje.

5.2.4. Ověření hypotézy 4

H4: Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, čtou dezinformační weby častěji nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv.

Respondenty, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR*“ odpověď „*Ano*“. Velikost zkoumaného vzorku je 78 respondentů.

Respondenty, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv, se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR*“ odpověď „*Ne, ale plánuji sloužit*“ nebo „*Ne a neplánuji sloužit*“. Velikost zkoumaného vzorku je 44 respondentů.

Průměrně čte dezinformační weby 7 % respondentů sloužících v některém bezpečnostním sboru ČR či Armádě ČR a 1,3 % jich čte dezinformační weby každý týden. Oproti tomu respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv, čtou dezinformační weby signifikantně více v 7,7 % případů, ale jenom 0,7 % jich čte dezinformační weby pravidelně. Je zjevné, že čtenost dezinformačních webů je u respondentů sloužících v některém bezpečnostním sboru ČR či Armádě ČR signifikantně nižší než u nesloužících respondentů: sloužící respondenti čtou dezinformační weby o 9 % méně oproti nesloužícím respondentům. Vyšší je ovšem míra pravidelnosti čtení těchto webů u sloužících respondentů, kdy alespoň jednou týdně je čte o 85,7 % více sloužících oproti nesloužícím respondentům.

Tato hypotéza je vyvrácena, respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, nečtou dezinformační weby častěji nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv. Lze ovšem formulovat následující závěr:

Respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv, čtou dezinformační weby signifikantně častěji nežli respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, byť se signifikantně nižší pravidelností.

5.2.5. Ověření hypotézy 5

H5: Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, mají vyšší důvěru v dezinformační weby nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv.

Respondenty, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR*“ odpověď „*Ano*“. Velikost zkoumaného vzorku je 78 respondentů.

Respondenty, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv, se rozumí respondenti, kteří na sedmé straně dotazníkového šetření vybrali na otázku „*Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR*“ odpověď „*Ne, ale plánuji sloužit*“ nebo „*Ne a neplánuji sloužit*“. Velikost zkoumaného vzorku je 44 respondentů.

Průměrně důvěřuje dezinformačním webům 5 % respondentů sloužících v některém bezpečnostním sboru ČR či Armádě ČR a 0,6 % jich důvěřuje rozhodně. Oproti tomu respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv, důvěřují webům signifikantně více v 6 % případů, ale jenom 0,3 % jich důvěřuje rozhodně. Je zjevné, že důvěra v dezinformační weby je u respondentů sloužících v některém bezpečnostním sboru ČR či Armádě ČR signifikantně nižší než u nesloužících respondentů: sloužící respondenti důvěřují alespoň některým dezinformačním webům o 16,6 % méně oproti nesloužícím respondentům. Vyšší je ovšem míra důvěry v tyto weby u sloužících respondentů, kdy některým rozhodně důvěřuje o 100 % více sloužících oproti nesloužícím respondentům.

Tato hypotéza je vyvrácena, respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, nedůvěřují dezinformačním webům častěji nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv. Lze ovšem formulovat následující závěr:

Respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv, mají signifikantně vyšší důvěru v dezinformační weby nežli respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, byť se signifikantně nižší mírou rozhodnosti.

5.2.6. Závěry z poznatku ověřování hypotéz

V souladu se zjištěními z předchozí bakalářské práce autora, kde došlo k překvapivému výsledku, že členství v bezpečnostních sborech ČR zvyšuje míru

podléhání dezinformačním narativům,²⁴⁹ byl tento výsledek na první pohled potvrzen i v rámci diplomové práce. Respondenti, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR, jsou signifikantně více ovlivnitelní dezinformačními narativy nežli respondenti, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, a to jak v případě, že byli porovnáváni pouze s respondenty, kteří sloužit neplánují (o 14,8 %), tak v případě, že byli porovnáváni s respondenty, u kterých byl tento faktor zanedbán (o 23,5 %).

Výzkum se zároveň snažil najít odpověď na otázku, proč tomu tak je. Předchozí výzkum ukázal, že nejvýznamnějším faktorem ovlivňujícím míru souhlasu s dezinformačními narativy, je alespoň příležitostné čtení dezinformačních webů. V rámci dotazníkového šetření se však ukázalo, že sloužící respondenti tyto weby čtou oproti stanovené hypotéze (H4) o 9 % méně nežli nesloužící respondenti, byť 7 % sloužících respondentů, kteří uvedli, že dezinformační weby čtou, je čte signifikantně pravidelněji a to o 85,7 %. Je třeba uvést že deklarovaná čtenost dezinformačních webů byla ovšem obecně minimální, při zanedbání Parlamentních listů, které jsou nejčastěji čteným dezinformačním webem, pouze 2,9 % respondentů deklarovalo, že tyto weby čte.

Významným faktorem ovlivňujícím míru souhlasu v minulé práci byla také důvěra v dezinformační weby, kterou zkoumala v současné práci hypotéza H5. I v tomto případě se nicméně projevil opačný trend, než bylo předpokládáno a v rámci dotazníkového šetření se ukázalo, že sloužící respondenti důvěřují alespoň některým dezinformačním webům o 16,6 % méně oproti nesloužícím respondentům, byť opět s vyšší intenzitou: 5 % sloužících čtenářů důvěřuje těmto narativům o 100 % rozhodněji, nežli 6 % nesloužících čtenářů mezi respondenty. Je zde třeba podotknout, že z 7 prezentovaných webů se ovšem nějaké míře důvěry těší pouze 2 a to obchodnické weby Parlamentní listy (29,6 %) a AC24 (7,2 %). Žádný z kazatelských webů se důvěře mezi respondenty netěší.

Již v minulé práci se velmi významným faktorem ovlivňujícím míru důvěry v dezinformační narativy ukázal faktor věku. Hypotéza H3 tento faktor zkoumala i

²⁴⁹ ŠERÁK, Viktor. *Vliv ruských psychologických operací na velké sociální skupiny v České republice*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Marian Brzybohatý.

v současné práci a opětovně ho potvrdila: jednalo se ve skutečnosti o nejvýznamnější faktor ovlivňující míru důvěry v dezinformační weby v rámci celého dotazníkového šetření. Respondenti ve věku přesahujícím 29 let (nejnižší zkoumaná kategorie) podléhají dezinformačním narativům o 40,1 % více nežli nejmladší respondenti. Pro ověření, a díky relativně vysokému zastoupení respondentů v nejvyšší věkové kategorii 40+ let, byla zkoumána i jejich míra podléhání dezinformačním narativům oproti spojeným kategoriím 18-29 a 30-39 let. I zde se potvrdilo, že respondenti starší 40 let podléhají signifikantně více dezinformačním narativům a to o 45,7 %. Tento nárůst mezi oběma výzkumy potvrzuje, že nejstarší respondenti jsou proti dezinformačním narativům zcela nejzranitelnější.

Podrobnější analýza ukázala, že faktor věku byl intervenující proměnnou, která zasahuje do porovnávaných skupin sloužících respondentů vůči nesloužícím respondentům: respondenti ve věku 18–29 let (tedy nejmladší sledovaná věková skupina), tvoří 69,6 % respondentů, kteří neslouží a sloužit neplánují a podíl této skupiny se dále zvyšuje na 76,7 % respondentů, pokud je faktor aspirace na službu zanedbán. Oproti tomu respondenti, kteří slouží, mají zastoupení ve věkové skupině 18–29 let pouze 15,4 % a většina z nich je ve věku 30–39 let (52,6 %). Vliv této disproporcionality se projeví při porovnání výsledků H1 a H2, kdy lze předpokládat, že respondenti, kteří slouží v bezpečnostních sborech ČR nebo Armádě ČR, podléhají o 8,9 % více dezinformačním narativům oproti respondentům, u kterých není brán ohled na jejich aspiraci sloužit, v porovnání s respondenty, kteří sloužit neplánují, právě z důvodu obecně nižšího věku prvně jmenované skupiny. Respondenti, kteří neslouží, bez ohledu na to, zda sloužit plánují, jsou tvořeni vzorkem 43 respondentů oproti vzorku 23 respondentů, kteří neslouží a sloužit neplánují. Z těchto 20 příbyvších respondentů ve vzorku jsou však pouze 3 respondenti starší 29 let, zbylých 17 respondentů je právě ve věkové kategorii 18–29 let, což vysvětluje výše uvedený prudký nárůst komparativní míry podléhání sloužících respondentů vůči respondentům, u kterých byla aspirace sloužit zanedbána vůči těm, kteří neslouží a sloužit neplánují.

Jakkoliv je tedy faktor služby v bezpečnostních sborech ČR či Armádě ČR na první pohled signifikantním faktorem, který zvyšuje míru podléhání dezinformačním

narativům v porovnání s nesloužícími respondenty, kvůli intervenujícímu faktoru věku, který je zcela nejvýznamnějším sledovaným faktorem, nelze ze sebraného vzorku spolehlivě určit, nakolik služba v bezpečnostních sborech ČR či Armádě ČR doopravdy ovlivňuje míru podléhání dezinformačním narativům.

V rámci výzkumu v absolventských a studentských skupinách PAČR nebude pravděpodobně možné tento faktor do budoucna eliminovat do té míry, aby byl vyhodnocován reprezentativní vzorek respondentů. Logickým krokem se proto do budoucna jeví provedení výzkumu na jedné straně na příslušnících bezpečnostních sborů ČR, na druhé straně na běžné populaci, což při správném ošetření dotazníkového šetření povede k eliminaci vlivu této intervenující proměnné. Tento postup se zdá být vhodnou náplní případné další práce autora.

Jednou z výzkumných otázek měla být i hypotéza, že vzdělanější respondenti budou méně podléhat dezinformačním narativům nežli méně vzdělaní respondenti. Tato hypotéza nakonec nebyla do vyhodnocování výzkumu začleněna, jelikož počet shromážděných respondentů, kteří nemají dokončené vysokoškolské vzdělání, případně ho ani nezačali (či ho neúspěšně ukončili) je pouze 18, tedy vzorek příliš nízký, než aby na jeho základě šlo učinit relevantní závěry.

6. Diskuse

Cílem práce bylo zmapovat změny v oblasti informační války v prostoru České republiky v souvislosti s pandemií covidu-19. Tento cíl byl v práci dosažen. Teoretická část byla rozdělena do dvou velkých kapitol. První kapitola se věnuje vymezení teoretického rámce zkoumané problematiky a definuje základní pojmy, se kterými je dále v textu pracováno, s jasným zaměřením na obecné reálie českého prostředí. Druhá kapitola navazuje na bakalářskou práci autora a mapuje v teoretické rovině proměny informačního, především pak dezinformačního a propagandistického prostředí v České republice během zkoumaného období pandemie covidu-19 v letech 2020 až 2022.

V rámci této kapitoly je zmapováno formulování dezinformačního ekosystému, jehož podobu značně ovlivnila právě probíhající infodemie spojená s pandemií, proměna v orientaci tohoto ekosystému a jeho kvalitách. Jedním z průvodních jevů, které před nástupem pandemie covidu-19 nešlo předvídat, byla náhlá relevance zdravotně orientovaných dezinformačních a alternativních informačních kanálů, které byly před vypuknutím pandemie v rámci celého dezinformačního prostředí více méně nepodstatné, ale zdravotní povaha pandemie je učinila podpůrnou součástí tohoto ekosystému, jak dokládají zprávy zdravotnických organizací.

Zmapován byl podrobně i vývoj publikační činnosti dezinformačních kanálů v on-line prostředí a integrace narativů spojených s covidem-19 do publikační činnosti těchto kanálů, kde se takřka okamžitě spojily s proruskými a protizápadními narativy. Na mnoha dezinformačních kanálech se po mnoho měsíců témata spojená s covidem-19 stala zcela dominantními.

Konečně, zmapován by také následný odklon od tématu covidu-19, v roce 2022 po zahájení ruské invaze do Ukrajiny. Analýzy Českých elfů a dalších občanských sdružení a iniciativ jasně dokládají, že reakce dezinformačního ekosystému na zahájení invaze byla okamžitá. Na proruské narativy se přeorientovaly i kanály, které se primárně zaměřovaly na téma covidu-19. Co více, terminologie využívána

v rámci covidových narativů byla okamžitě recyklována v proruských narativech, například covidový fašismus nahradil ukrajinský fašismus („ukrofašismus“).

V poslední části kapitoly byl zhodnocen současný stav obrany ČR proti hybridnímu působení. Tato kapitola byla již v bakalářské práci autora značně kritická vůči veřejnému sektoru v České republice, a byť bylo dosaženo určitých pokroků v rámci hybridní obrany a strategické komunikace, nelze bohužel říci, že by došlo k razantnímu zlepšení. Velká část doporučení Auditů národní bezpečnosti vydaného v roce 2016 stále není naplněna, odbory strategické komunikace reálně fungují pouze na třech silových ministerstvech (obranu, vnitra a zahraničních věcí) a pozice vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací na Úřadu vlády byla bez náhrady zrušena v situaci, kdy stále není přijata Národní strategie pro čelení hybridnímu působení. To vše s pochybným zdůvodněním, že práce zmocněnce byla naplněna. Autor práce považuje za zcela zjevné, že k naplnění této práce nedošlo, neboť obrana proti hybridnímu působení a dezinformacím je kontinuální práce, která ze své definice nikdy být dokončena nemůže. Podřazení celé agendy pod poradce pro národní bezpečnost bezpochyby povede k zásadnímu utlumení jakékoliv činnosti v této oblasti a je dle názoru autora, i členů bezpečnostní komunity, se kterými měl autor možnost na toto téma hovořit, jednoznačným krokem zpět v rámci celé oblasti hybridní obrany ČR.

Stát nebyl bohužel připraven strategicky komunikovat opatření spojená s pandemií covidu-19, přenechal zpočátku veškerou iniciativu antisystémovým, proruským a dezinformačním aktérům. Pokud by se dnes situace opakovala, má naprosté minimum kapacit k tomu, aby nedošlo ke stejnému vývoji. Stát se i nadále spoléhá v oblasti hybridní obrany především na soukromý sektor a občanskou společnost, která je naštěstí v ČR velmi aktivní a během období pandemie covidu-19 úzce spolupracovala. Jako vyloženě pozitivní lze hodnotit i zvýšený zájem mainstreamových médií

Empirická část se skládá z monitoringu nejvýznamnějších dezinformačních webů a dotazníkového šetření. V rámci monitoringu byly potvrzeny poznatky z teoretické části: Dezinformační ekosystém se v roce 2020 velmi rychle adaptoval na společenskou poptávku po tématu covidu-19 a byl zmapován kompletní vývoj tématu mezi lety 2020 až 2022.

Možná překvapivým výsledkem monitoringu bylo, že téma covidu-19 dosáhlo vrcholu své popularity až v roce 2021, napříč nejchaotičtějšími a nejtvrďšími opatřeními, která se odehrála již v roce 2020. Je třeba podotknout, že vláda nezaujala konzistentní, srozumitelný a dobře komunikovaný přístup k pandemii po celou dobu jejího trvání, navíc v roce 2021 se plnohodnotně rozvinuly narativy spojené s diskriminací neočkovaných. Vzhledem k tomu, že dezinformační narativy spojené s vakcinací (respektive odporem k ní), byly v dezinformačním ekosystému nesmírně populární, lze předpokládat, že to k vrcholu pandemické infodemie v roce 2021 značně přispělo.

Zajímavým objevem monitoringu byla také kontinuální přítomnost narativů spojených s Ukrajinou v dezinformačním ekosystému. Ten dokázal po celou dobu reagovat na zahraniční dění a potažmo i domácí narativy spojené s útlumem polovojských hnutí a zadržením jejich čelních představitelů. Za pozornost stojí i fakt, že míra publikace článků s tématem Ukrajiny rostla v roce 2021 úměrně s mírou růstu publikace článků o covidu-19, avšak na sociálních sítích se nesečkala v roce 2021 s odpovídajícím nárůstem zájmu čtenářů. Dezinformační ekosystém měl tedy větší zájem o dané téma než jeho konzumenti.

Zvrat v popularitě témat Ukrajiny a covidu v roce 2022 byl zcela nepřekvapivý. Lze pouze spekulovat, nakolik by se narativy spojené s Ukrajinou rozvinuly, kdyby nedošlo k blokaci významných dezinformačních webů po začátku invaze, nicméně téma mohutně trendovalo i napříč blokací. Dle názoru autora práce se přesto jednalo o správný krok, byť nebyl dobře legislativně ošetřen. Fakt, že ČR nedokáže zákonně reagovat na vzniklou hybridní kampaň, je důkazem potřeby komplexnější legislativní úpravy a rozšíření možných nástrojů, které může stát využívat. Takový případný krok se bezpochyby setká s odmítavým postojem části veřejnosti, která ho bude interpretovat jako snahu o omezení svobody slova, proto je třeba nejdříve budovat kapacity strategické komunikace a naučit se tyto kroky citlivě, avšak zcela jasně a politicky neutrálně komunikovat.

Dotazníkové šetření zdánlivě potvrdilo závěr z bakalářské práce autora, že členství v bezpečnostních sborech a Armádě ČR má negativní vliv, co se týká míry důvěry respondentů v dezinformační narativy. Nicméně se ukázalo, že žádný z predikovaných faktorů, tedy vyšší míra čtení dezinformačních webů, či vyšší

důvěra v ně, není příčinou. Navíc se ukázalo, že obeznámenost s dezinformačními weby mezi respondenty je obecně velmi nízká. Zcela pozitivním výsledkem je ovšem zjištění, že důvěra v otevřeně proruské dezinformační a propagandistické weby mezi respondenty je nulová.

Jako dominantní faktor ovlivňující míru důvěry v dezinformační narativy se ukázal věk respondentů. To odpovídá prezentovaným faktům z teoretické části, bohužel se však v rámci zkoumaného vzorku nepodařilo získat takové složení respondentů, aby mohl být tento faktor eliminován jako intervenující proměnná. V případném dalším šetření je proto zjevně třeba oslovit respondenty, kteří nejsou a v minulosti ani nebyli studenty Policejní akademie v Praze, aby mohlo dojít ke srovnání vzorků respondentů stejné věkové kategorie v bezpečnostních sborech, i ve většinové společnosti.

Napříč tomu, že práce dosáhla svého primárního cíle, tedy zmapování změn v oblasti informační války v prostoru České republiky v souvislosti s pandemií covidu-19, je zde rozhodně prostor pro komplexnější analýzu. Do výzkumu by v budoucnu bylo možné zařadit data z analytického nástroje Predata, který umožňuje sledovat zájem čtenářů o konkrétní dezinformační témata spojená se sledovanými narativy. To by umožnilo přesně určit, o které podtéma související s covidem či Ukrajinou panoval největší zájem mezi čtenáři, a jak se sledované weby na tuto poptávku adaptovaly, případně, zda usilovně propagovaly některé z témat i přes relativně nižší zájem čtenářů. Využití těchto dat v současné práci by však vedlo k značnému rozšíření jejího obsahu, což při jejím již tak nadstandardním rozsahu nebylo vhodné. Jedná se však o jednu z metod, která by rozhodně měla být použita v případném dalším šetření.

Závěrem je třeba uvést, že aby se ČR do budoucna dokázala vypořádat s hybridním působením a dezinformačními kampaněmi účinněji, mělo by dojít, dle názoru autora práce, k naplnění následujících kroků:

1. Vypracování a uveřejnění nového Auditů národní bezpečnosti s ohledem na proměny bezpečnostní situace v uplynulých letech.
2. Revize a přijetí Národní strategie proti hybridnímu působení.

3. Založení oddělení strategické komunikace na všech ministerstvech ČR a jejich důsledná koordinace na úrovni Úřadu vlády.
4. Obnovení funkce vládního zmocněnce pro oblast dezinformací, ovšem tentokrát bez kontroverzní agendy médií, která ve spojení s agendou dezinformací budí oprávněné obavy části společnosti o stav svobody slova.
5. Inspirovat se funkčními systémy strategické komunikace a hybridní obrany v zahraničí, například ve Velké Británii, jak bylo zmíněno v teoretické části práce.
6. Zavedení povinné výuky mediální gramotnosti na základních školách adekvátně proškolenými pedagogy.

7. Závěr

Téma, které práce zkoumala, je natolik obsáhlé, že si ho dovolím označit za nevyčerpatelné. Pandemie covidu-19 byla naprosto nečekanou a v moderní historii doposud ojedinělou událostí, která ovlivnila nejen Českou republiku, nejen Evropu, ale celý svět. Stala se katalyzátorem pro dezinformační scénu a vedla k definování nového pojmu, infodemie.

Nicméně dosavadní ojedinělost pandemie neznamena, že se podobný scénář, byť ne nutně v oblasti zdravotnictví, nemůže zopakovat. Navíc, jakkoliv dnes, v roce 2023, pandemie covidu-19 s nejvyšší pravděpodobností skončila, vzniklý dezinformační ekosystém přetrvává. I do budoucna je proto velmi žádoucí, aby bylo téma dále analyzováno a nálezy výzkumu použity k posílení resilience ve společnosti, ať už skrze sdílení poznatků v rámci nestátního sektoru, nebo, ještě lépe, formou zavedení daty vedených systémových kroků ve státní správě.

Mnoho v práci zmiňovaných dezinformačních narativů není přímo napojeno na proruské aktéry ve společnosti, ale byly jimi využity. Právě proto je nelze marginalizovat a považovat za s proruským působením nesouvisející, nýbrž je třeba je podrobně zkoumat a hledat případné vazby mezi jejich šířiteli a aktéry proruského působení, kteří jsou dnes již neoddelitelně integrováni do dezinformačního ekosystému.

Závěr práce bych však rád ukončil pozitivním zamyšlením: V roce 2021 došlo ještě k jedné, v dějinách ČR zcela nečekané a ojedinělé události: Totiž k nastolení diplomatické parity mezi ČR a RF. Výsledkem byl odjezd více než sta ruských občanů z ČR. Mnoho z nich bylo napojeno na ruské zpravodajské služby. Tím byla nesmírně oslabena ruská zpravodajská síť ve střední Evropě a po invazi RF do Ukrajiny se situace ruských diplomatů v Evropě ještě výrazně zhoršila. Pro ČR je to příležitost, jak uzavřít jednu kapitolu šíření ruského vlivu v české společnosti. Je však důležité, aby současně státní představitelé přestali zanedbávat problematiku proruského a dezinformačního působení v on-line prostoru a začali boji s dezinformacemi věnovat pozornost, kterou si zaslouží.

8. Seznam použité literatury

8.1. Monografie a tištěné zdroje

ALVAROVÁ, Alexandra. Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-492-7

BAGGE, Daniel. Umasking Maskirovka: Russia's Cyber Influence Operations. New York: Defense Press, 2019. ISBN 978-0-578-45142-8.

BARTLES, Charles. Getting Gerasimov Right. Military Review: THE PROFESSIONAL JOURNAL OF THE U.S. ARMY. Fort Leavenworth: U.S. Army, 2016, 2016(1), 30–38. ISSN 0026-4148.

BITTMAN, Ladislav. Mezinárodní dezinformace: černá propaganda, aktivní opatření a tajné akce. Praha: Mladá fronta, 2000. Archiv (Mladá fronta). ISBN 80-204-0843-6.

BROWN, James. Techniques of Persuasion: From Propaganda to Brainwashing. London: Harmondsworth, 1963. ISBN 978-0140206043.

CLAUSEWITZ, Carl von. On war. Princeton, New Jersey, 1989 Princeton University Press. ISBN 978-0-691-04854-6 s.23 vlastní překlad autora práce

COHEN, Raphael et al. Combating Foreign Disinformation on Social Media: Study Overview and Conclusions. Santa Monica: RAND Corporation, 2021. ISBN 978-1-9774-0718-4.

ČERNOVSKÝ, Vít. Informační válka [online]. Praha, 2007 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/36468/>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Richard Papík

ELLUL, Jacques. Propaganda: The Formation of Men's Attitudes. New York: Random House, 1973. ISBN 0-394-71874-7.

FEDOROV, Yury. Hybrid War a lá Russe. 2016. Ukraine: Center for Army, Conversion and Disarmament Studies, 2016. ISBN 978-966-159-066-8.

FTOREK, Jozef. Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0605-9.

GALEOTTI, Mark. Hybrid War or Gibrinaya Voina?: Getting Russia's non-linear military challenge right. Morrisville (North Carolina): Lulu Press, 2016. ISBN 978-1-365-54980-9.

Hybridní válka jako nový fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy. Aktualizované a rozšířené druhé vydání. Praha: pro Informační centrum o NATO vydalo Jagello 2000, 2016. ISBN 978-80-904850-4-4.

KREKÓ, Péter, Lóránt GYÖRI a Edit ZGUT. Nenávistné pozdravy z Ruska: činnost proruských extremistických skupin ve střední a východní Evropě. 2017. Praha: Political Capital Kft., 2017. ISBN 978-963-9607-13-2.

KURFÜRST, Jaroslav a Jan PAĎOUREK. Za zrcadlem: Hybridní válka jako staronový fenomén mezinárodních vztahů. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3237-9.

LE BON, Gustave. Psychologie davu. Praha: Kra, 1994. ISBN 80-901-5278-3.

MATOUŠ, Petr. Ruské hybridní aktivity v českém bezpečnostním prostředí. Brno, 2021. Závěrečná práce v kurzu Generálního štábu. Univerzita obrany. Vedoucí práce Jan Břeň.

NUTIL, Petr. Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0716-2.

PACEPA, Ion Mihai a Ronald J. RYCHLAK. Dezinformace: tajná strategie Ruska, jak zničit Západ. Brno: BizBooks, 2016. ISBN 978-80-265-0527-3.

PROKOPOVÁ, Kateřina. Propaganda a persvaze. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4345-4.

ŘEHKA, Karel. Informační válka. Praha: Academia, 2017. XXI. století. ISBN 978-80-200-2770-2.

SPROULE, Michael. Propaganda and Democracy: The American Experience of Media and Mass Persuasion. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. ISBN 9780521022002

SUNZI. Umění války: The art of war. Brno: B4U, 2008. ISBN 978-80-903850-6-1.

ŠERÁK, Viktor. Vliv ruských psychologických operací na velké sociální skupiny v České republice. Praha, 2021. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Marian Brzybohatý.

8.2. Elektronické zdroje – dokumenty

BIS. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2001 [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2001 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocni-zpravy/vyrocni-zprava-2001.pdf>

BIS. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2018 [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2019 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocni-zpravy/2018-vz-cz.pdf.pdf>

BIS. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2020 [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocni-zpravy/2020-vz-cz-2.pdf>

BIS. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2021 [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocni-zpravy/2021-vz-cz-2.pdf>

DEZINFORMACE JAKO BYZNYS [online]. Praha: PSSI, 2020 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: https://www.pssi.cz/download/docs/8207_751-dezinformace-jako-byznys.pdf

ELFWEBMASTER. Analýza: Přerod covid-skupin na proruské [online]. 27.02.2022. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/analiza-prerod-covid-skupin-na-proruske/>

ELFWEBMASTER. Měsíční report – březen 2022 [online]. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/mesicni-report-brezen-2022/>

ELFWEBMASTER. Měsíční report – leden 2022 [online]. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/mesicni-report-leden-2022/>

ELFWEBMASTER. Měsíční report – prosinec+leden 2023 [online]. Praha: Čeští elfové, 2023 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/mesicni-report-01-2023/>

ELFWEBMASTER. Měsíční report – únor 2022 [online]. Praha: Čeští elfové, 2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/mesicni-report-unor-2022/>

JANDA, Jakub. AUDIT VZTAHŮ ČESKÉ REPUBLIKY K RUSKU A ČÍNĚ: 50 OPATŘENÍ PRO OCHRANU ČESKÉ SUVERENITY [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/10/Audit-vztahu-Ceske-republiky-k-Rusku-a-Cine.pdf>

KORMAŇÁK, Michal. VNÍMÁNÍ DEZINFORMACÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ A NA SLOVENSKU: VÝSLEDKY VÝZKUMU VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ [online]. 07.2022. Praha: Ipsos, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://cedmohub.eu/wp-content/uploads/2022/05/CEDMO-IPSOS_Prezentace_dezinformace_20220711.pdf

KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. ROK 2020: JAK ČESKÁ VLÁDA PROHRÁLA S DVĚMA VLNAMÍ DEZINFORMACÍ O KORONAVIRU [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/03/covid-report50.pdf>

KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. VÝROČNÍ ZPRÁVA O STAVU ČESKÉ DEZINFORMAČNÍ SCÉNY ZA ROK 2020 [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/11/Vyrocní_zprava_o_stavu_ceske_dezinformacni_sceny_za_rok_2020.pdf

MORAVEC, Václav et al. Koronavirus v českých sociálních médiích: Přehledová analýza [online]. Praha: Infomore.cz, 2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.infomore.cz/res/file/analyzy/20201208-koronavirus-socialni-media/20201208-koronavirus-socialni-media.pdf>

MVČR. AUDIT NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI [online]. Praha: MVČR, 2016 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

NÁRODNÍ STRATEGIE PRO ČELENÍ HYBRIDNÍMU PŮSOBENÍ [online]. Praha: MOČR, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/assets/informacni-servis/zpravodajstvi/narodni-strategie-pro-celeni-hybridnimu-pusobeni.pdf>

NARULA, Sunil. Psychological Operations (PSYOPs): A Conceptual Overview. Strategic Analysis [online]. Institute for Defence Studies and Analyses, 21. březen 2004n. l., 2004(28), 177–192 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/sa/v28i1/0000458.pdf>

PAN AMERICAN HEALTH ORGANIZATION. Understanding the infodemic and misinformation in the fight against COVID-19 [online]. 30.04.2020. Washington D.C.: PAHO, 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://iris.paho.org/handle/10665.2/52052>

PASTÍR, Matěj a Veronika KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ. PŘEHLED DEZINFORMAČNÍCH A PRO-KREMELSKÝCH VYJÁDŘENÍ O KAUZE VRBĚTICE Z ÚST ČESKÝCH POSLANCŮ [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/10/REPORT_CZ_VRBETICE_POSLANCI.pdf

PRESL, Dominik. Teaching the State to Talk: Lessons for the Czech Republic on Using Strategic Communication as a CounterDisinformation Tool: Policy paper [online]. Praha: AMO, 2020 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2021/01/AMO_Presl_Teaching_the_State_to_Talk.pdf

Stav výuky mediální výchovy na středních školách [online]. Praha: JSNS.cz, 2018 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/medialni-vzdelavani/vyzkumy/6517086_ucitele_medialni_vychovy_celkova_zprava_v24jp.pdf

SYROVÁTKA, Jonáš. INFODEMIE: KORONAVIRUS A KONSPIRACE V ČESKÉ REPUBLICE [online]. 07.2020. Praha: PSSI, 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.pssi.cz/download//docs/8143_783-infodemie-koronavirus-a-konspirace-v-cr.pdf

THE LANCET. The COVID-19 infodemic. The Lancet [online]. London: Elsevier, 2020, 17.06.2020, 20(8), 875 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: doi: [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(20\)30565-X](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(20)30565-X)

8.3. Webové stránky a elektronické zdroje

ADAMCOVÁ, Pavla a Adéla OTČENÁŠKOVÁ. Na seznamu rebelů přibývají stovky hospod. Chápu je, ale nepřidám se, říká Pohlreich. Aktuálně.cz [online]. Praha: Economia, 2020, 17.12.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/hospody-koronavirus/r~cea2d460406d11eb8972ac1f6b220ee8/>

ANDERSEN, Kristian et al. The proximal origin of SARS-CoV-2. Nature Medicine [online]. New York: Springer Nature Limited, 2020, 17.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/s41591-020-0820-9>

Atlas ruské a čínského vlivu: Mapujeme, jak čeští politici napomáhají nebo bojují proti šíření ruského a čínského vlivu v Česku [online]. Praha: Evropské hodnoty, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.atlasvlivu.cz/>

BARROS, George a Kateryna STEPANENKO. Interactive Map: Russia's Invasion of Ukraine. Interactive Map: Russia's Invasion of Ukraine [online]. Washington D.C.: Institute for the Study of War and AEI's Critical Threats Project, 2023, 05.02.2023 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://storymaps.arcgis.com/stories/36a7f6a6f5a9448496de641cf64bd375>

BARTOŇKOVÁ, Vendula, Jana MAGDOŇOVÁ a Kristina ROHÁČKOVÁ. Do výbuchu ve Vrběticích byli podle zjištění BIS zapojeni příslušníci ruské tajné služby, oznámil Babiš. IRozhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 17.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-jan-hamacek-mimoradna-tiskova-konference-ministerstvo-zahranici-2104171945-kro>

BERGER, Vojtěch. Na kauze sochy Koněva se nejvíc přiživily dezinformační weby, dokazují data. Hlídací Pes.org: žurnalistika ve veřejném zájmu [online]. Praha: HlidaciPes.org, 2019, 18.10.2019 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/jak-sel-cas-s-marsalem-konevem-na-kauze-kolem-sochy-se-nejvic-prizivily-dezinformacni-weby/>

BRAND, Michal. KORONAVIRUS – TVRDÁ DATA O NEEXISTUJÍCÍ PÁNDEM. Pravý prostor [online]. Praha: PRAVÝ PROSTOR, 2020, 20.10.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://pravyprostor.net/?p=112525>

BRAND, Michal. Na stopě: Co má společného Covid-19 s „e-cigaretózou“? Jak hodit průšvih na Čínu. Byla na počátku laboratoř Fort Detrick? Platit odškodnění by měl někdo jiný. Včasná zpráva tajné služby. Kolik je v USA nemocných?. ProtiProud: Kontrarevoluční magazín Petra Hájka [online]. Praha: PROTIPROUD, 2020, 26.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.protiproud.info/politika/5069-na-stope-co-ma-spolecneho-covid19-s-ecigaretouzou-jak-hodit-prusvih-na-cinu-byla-na-pocatku-laborator-fort-detrick-platit-odskodneni-by-mel-nekdo-jiny-vcasna-zprava-tajne-sluzby-kolik-je-v-usa-nemocnych.htm>

BRANDTNER, Petr. Zbytečná EU! Zavřít hranice! Jiří Kobza navrhuje tvrdá opatření v boji s virem. Parlamentní listy.cz [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 11.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zbytecna-EU-Zavrit-hranice-Jiri-Kobza-navrhuje-tvrda-opatreni-v-boji-s-virem-616584>

BRAWO Life: It's up to you [online]. Bali: BRAWO Life [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://brawolife.cz/>

BROŽOVSKÁ, Natálie. Jan Hrušínský má vztek. Čínský virus mi ničí divadlo! Nepomáhá nic. Parlamentní listy.cz [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 26.09.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Jan-Hrusinsky-ma-vztek-Cinsky-virus-mi-nici-divadlo-Nepomaha-nic-638425>

BRUNCLÍKOVÁ, Klára. Nežádoucí účinky vakcín proti covid-19: SÚKL bude pravidelně zveřejňovat počty nahlášených podezření. SÚKL: Státní ústav pro kontrolu léčiv [online]. Praha: SÚKL, 2022, 04.04.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.sukl.cz/sukl/nezadouci-ucinky-vakcin-proti-covid-19-sukl-bude-pravidelne>

BUTTER, Michael. Jak rozpoznat konspirační teorii?. Evropská komise [online]. Brusel: Evropská komise [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/coronavirus-response/fighting-disinformation/identifying-conspiracy-theories_cs

CEMPER, Jan. Dezinformační projekt Otevři svou mysl na vzestupu. Manipulátoři: Na faktech záleží [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2020, 24.09.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/dezinformacni-projekt-otevri-svou-mysl-na-vzestupu/>

CEMPER, Jan. Ještě jednou k údajné registraci vakcíny Sputnik V v Evropské unii. Manipulátoři: Na faktech záleží [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 15.02.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/jeste-jednou-k-udajne-registraci-vakciny-sputnik-v-v-evropske-unii/>

CEMPER, Jan. Monitoring dezinformační scény: Michal Shark Hašek. Manipulátoři: Na faktech záleží [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2020, 02.10.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/monitoring-dezinformacni-sceny-michal-shark-hasek/>

CIESLAR, Jan. Covid-19 v roce 2021 usmrtil 25,5 tisíce obyvatel Česka. Český statistický úřad [online]. Praha: Český statistický úřad, 2022, 29.06.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/covid-19-v-roce-2021-usmrtil-255-tisice-obyvatel-ceska>

ČEŠTÍ ELFOVÉ. ANALÝZA DEZINFORMACE: Sputnik “unikátní technologii dvouvektorového lidského adenoviru a 4,5 dolaru za dávku”. Manipulátoři: Na faktech záleží [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 21.03.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/analyza-dezinformace-sputnik-unikatni-technologie-dvouvektoroveho-lidskeho-adenoviru-a-45-dolaru-za-davku/>

ČEŠTÍ ELFOVÉ. ANALÝZA ŘETĚZOVÉHO E-MAILU: “Odhlasovaný zákon o povinné vakcinaci v ČR musí být co nejdříve zrušen”. Manipulátoři: Na faktech záleží [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 31.01.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/analyza-retezoveho-e-mailu-odhlasovany-zakon-o-povinne-vakcinaci-v-cr-musi-byt-co-nejdrive-zrusen/>

ČEŠTÍ ELFOVÉ. ANALÝZA ŘETĚZOVÉHO E-MAILU: “Výrobci koronavirů jsou francouzští vědci z Pasteurova institut”. Manipulátoři: Na faktech záleží [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 07.03.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/analyza-retezoveho-e-mailu-vyrobci-koronaviru-jsou-francouzsti-vedci-z-pasteurova-institut/>

ČEŠTÍ ELFOVÉ. ANALÝZA ŘETĚZOVÉHO E-MAILU: “Západ zcela ztratil šanci konkurovat bezpečné Ruské dvouvektorové vakcíně”. Manipulátoři: Na faktech záleží [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 09.02.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/analyza-retezoveho-e-mailu-zapad-zcela-ztratil-sanci-konkurovat-bezpecne-ruske-dvouvektorove-vakcine/>

ČEŠTÍ ELFOVÉ. Profesor Beran a jeho zavádějící informace o očkování. Manipulátoři.cz: Na faktech záleží [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2021, 10.07.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/profesor-beran-a-jeho-zavadejici-informace-o-ockovani/>

ČTK. Česko vyhostilo dva ruské diplomaty kvůli kauze ricin. Rusko je rozčarované. Aktuálně.cz [online]. Praha: Economia, 2020, 05.06.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/kauza-s-ricinem-byla-smyslana-falesne-informace-zaslal-tajny/r~a1da4c4ca72011ea9d74ac1f6b220ee8/>

ČTK. Lisková musí Richterové zaplatit 50 000 za šíření dezinformací o jejím výroku na sítích, rozhodl soud. IRozhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2023, 12.01.2023 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/nela-liskova-pokuta-za-sireni-lzi_2301121905_mfk

ČTK. Rusko hlásí rekordní počty úmrtí na koronavirus, i tak ale rozvolňuje. Seznam Zprávy [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021, 16.07.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/rusko-hlasi-rekordni-pocty-umrti-na-koronavirus-i-tak-ale-rozvolnuje-169980>

ČTK. Rusko požaduje stažení NATO z východní a střední Evropy. Včetně Česka. Deník.cz [online]. Praha: Vltava Labe Media, 2022, 17.02.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/staty-mimo-eu/rusko-nato-cesko-usa-20220217.html>

ČTK. Rusko zahájilo trestní stíhání kvůli Koněvovi. Nepřípustné, ohradilo se MZV. Deník.cz [online]. Praha: VLATAVA LABE MEDIA, 2020, 10.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ze-sveta/rusko-socha-konev-trestni-stihani-praha-6-kolar-hrob.html>

ČTK. Slovensko končí s používáním ruské vakcíny proti covidu Sputnik V. Zájem o ni byl malý. IRozhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 31.08.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/sputnik-v-slovensko-koronavirus-vakcina_2108310616_pj

Deštník proti drahotě: vládní program pomoci [online]. Praha: Úřad vlády ČR [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.destnikprotidrahote.cz/>

DOHNALOVÁ, Anna a Barbora DOUBRAVOVÁ. Stát spustí oddělení pro strategickou komunikaci. Je to málo, ale pokrok, říká Presl. Aktuálně.cz [online]. Praha: Economia, 2022, 30.06.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/stat-spusti-oddeleni-pro-strategickou-komunikaci-je-to-malo/r~541ba02af7f811eca3c0ac1f6b220ee8/>

DOHNALOVÁ, Anna a Dominika HROMKOVÁ. Babiš pomáhá ruským a čínským zájmům, tvrdí analýza. Hůře dopadl jen Vondráček a SPD. Aktuálně.cz [online]. Praha: Economia, 2022, 22.11.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/jak-politici-napomahaji-sireni-ruskeho-a-cinskeho-vlivu/r~30cd9bf6672311edbc030cc47ab5f122/>

DOHNALOVÁ, Anna. Klíma končí jako zmocněnec pro oblast médií a dezinformací. U vlády ztratil důvěru. Aktuálně.cz [online]. Praha: Economia, 2023, 15.02.2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/michal-klima-konci-ve-funkci-zmocnence-pro-oblast-medii-a-de/r~29719f02ad2711eda25a0cc47ab5f122/>

EEAS. Action Plan against Disinformation. European Union External Action Service [online]. Brussels: EEAS, 2018, 05.12.2018 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/node/54866_en

EFNEROVÁ, Vanda. Lže Babiš? Landa má prosbu k občanům. Jsou data o covidu skutečná?. Parlamentní listy.cz [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 14.11.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Lze-Babis-Landa-ma-prosbu-k-obcanum-Jsou-data-o-covidu-skutecna-644020>

ELFWEBMASTER. Facebook: rané narativy k Vrběticím. Čeští elfové [online]. Praha: Čeští elfové, 2021, 23.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/facebook-ranne-narativy-k-vrbeticim/>

ELFWEBMASTER. Jak dezinfoweb AC24 přebírá obsah se Sputniku. Čeští elfové [online]. Praha: Čeští elfové, 2021, 22.02.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/jak-dezinfoweb-ac24-prebira-obsah-se-sputniku/>

ELFWEBMASTER. Měsíční přehled dezinfoscény. Čeští elfové [online]. Praha: Čeští elfové [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/category/monitoring/mesicni-prehled/>

Emails. Eldariel: Chain emails database [online]. Praha: Čeští elfové [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://eldariel.cesti-elfove.cz/filter?tags=3%2C5&characters=&start=&end=&submit=filter>

Emails. Eldariel: Chain emails database [online]. Praha: Čeští elfové [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://eldariel.cesti-elfove.cz/filter?tags=3&characters=&start=&end=&submit=filter>

FIT VIA VI: Vůle tvoří cestu [online]. Praha: Zlatý špendlík [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.zlatyspendlik.cz/>

FORMÁNEK, David. Bývalý prezident Microsoftu v Kanadě Frank Clegg – Riziko 5G a bezdrátové technologie. Otevři svou mysl.cz [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2020, 05.06.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/byvaly-prezident-microsoftu-v-kanade-frank-clegg-riziko-5g-a-bezdratove-technologie/>

FORMÁNEK, David. Corbettův report: Falešná vlajka nastražená v plynovodu Nord Stream. Otevři svou mysl.cz [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 30.09.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/corbettuv-report-falesna-vlajka-nastrazena-v-plynovodu-nord-stream/>

FORMÁNEK, David. Corbettův report: Globalisti prozradili své plány na summitu & Co se stalo v Buči?. Otevři svou mysl.cz [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 16.04.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/corbettuv-report-globalisti-prozradili-sve-plany-na-summitu-co-se-stalo-v-buci/>

FORMÁNEK, David. James Corbett: Ukrajinská krize – co potřebujete vědět. Otevři svou mysl.cz [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 01.03.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/james-corbett-ukrajinska-krize-co-potrebuje-vedet/>

FORMÁNEK, David. NOVÝ Rozhovor s MUDr. SOŇOU PEKOVOU, Ph.D. o covid-19, vládních lžích, propagandě. Otevři svou mysl.cz [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2021, 16.12.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/novy-rozhovor-s-mudr-sonou-pekovou-ph-d-o-covid-19-vladnich-lzich-propagande/>

FORMÁNEK, David. PLANDEMIE 1: Skrytá agenda za Covid-19 [DOKUMENT – 1. ČÁST]. Otevři svou mysl.cz [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2020, 06.05.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/plandemic-skryta-agenda-za-covid-19-cast-1/>

FORMÁNEK, David. Pozorování tohoto lékaře jsou dostatečným důvodem k zastavení COVID vakcín v USA. Otevři svou mysl.cz [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 10.03.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/pozorovani-tohoto-lekare-jsou-dostatecnym-duvodem-k-zastaveni-covid-vakcin-v-usa/>

FORMÁNEK, David. Sponzorují Spojené státy revoluce?. Otevři svou mysl.cz [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2022, 03.08.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/sponzoruji-spojene-staty-revoluce/>

GABZDYL, Josef. Vrchní soud potvrdil zrušení samozvaného doněckého konzulátu v Ostravě. IDnes.cz [online]. Praha: MAFRA, 2018, 26.04.2018 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostava/zpravy/vrchni-soud-donecka-republika-konzulat-nela-liskova.A180426_110601_ostava-zpravy_jog

GROZEV, Christo a Yordan TSALOV. Senior GRU Leader Directly Involved With Czech Arms Depot Explosion. Bellingcat [online]. Amsterdam: Bellingcat, 2021, 20.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.bellingcat.com/news/2021/04/20/senior-gru-leader-directly-involved-with-czech-arms-depot-explosion/>

HAMPLOVÁ, Ludmila. Třetina onkologických pacientů se léčí „alternativně“, většina z nich to neřekne svému lékaři. Zdravotnický deník [online]. Praha: Media Network, 2019, 14.04.2019 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.zdravotnickydenik.cz/2019/04/tretina-onkologickych-pacientu-se-leci-alternativne-vetsina-nich-nerekne-svemu-lekari/>

Hnutí PES: právo-ekonomika-svoboda [online]. Praha: HnutíPES.cz, 2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://hnutipes.cz/>

IBEHEJ, Jaroslav. Žádost o pomoc při pátrání po 2 osobách. Policie České republiky [online]. Praha: Policie ČR, 2021, 17.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zadost-o-pomoc-pri-patrani-po-2-osobach.aspx>

JAGELLO 2000. ČESKÁ REPUBLIKA A NATO: Co znamená pro ČR členství v Severoatlantické alianci?. Natoaktual.cz: Portál informačního centra o NATO v

Praze [online]. Ostrava: Jagello 200 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.natoaktual.cz/zpravy/lcr-a-nato>

JANDA, Patrik Erhard. NEOČKOVANÍ CZ, SK pro MÍR ! NE VÁLCE !. Facebook [online]. Menlo Park, California: Meta, 24.07.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.facebook.com/groups/131915778646395/?hoisted_section_header_type=recently_seen&multi_permalinks=253264809844824

JEŽKOVÁ, Adéla. Amatérismus, nesrozumitelnost. Leták o očkování Čechy nepřesvědčil. IDnes.cz [online]. Praha: MAFRA, 2020, 15.12.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vyzkum-pruzkum-letak-ministerstvo-zdravotnictvi-covid-19-koronavirus.A201215_122219_domaci_ajez

JOUROVÁ, Věra. Speech of Vice President Věra Jourová on countering disinformation amid COVID-19 “From pandemic to infodemic”. European Commission [online]. Brussels: European Commission, 2020, 04.06.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_20_1000

JUNA, Petr. Nechci válku, ale... Jak reagují dezinformátoři na ruskou invazi. Seznam Zprávy [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022, 24.02.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fakta-nechci-valku-ale-jak-reaguji-dezinformatori-na-ruskou-invazi-190122>

JUST, Jiří. Na Donbasu hoří Ukrajině půda pod nohama. Návrat odtržených částí už podle místních není možný. Lidovky.cz [online]. Praha: MAFRA, 2021, 09.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/v-donbasu-hori-ukrajine-puda-pod-nohama-ruske-tanky-oslabuji-pozici-prezidenta-zelenskeho.A210409_201132_In_zahranici_hekr

KABÁTOVÁ, Šárka. Landova tajná mise v Kábulu? Spíš naletěl ‚ministři vesmíru‘, říká expert Lidovky.cz [online]. Praha: MAFRA, 2015, 21.12.2015 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/landova-tajna-mise-v-afghanistanu-spis-chodi-na-caj-a-klabosi-rika-expert.A151220_183422_In_domov_sk

KAPUCIÁNOVÁ, Aneta. E-mailové spamy nejvíce šíří senioři. Seznam.cz [online]. Praha, 14.02 2018n. I. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://blog.seznam.cz/2018/02/e-mailove-spamy-nejvice-siri-seniori/>

KARLÍK, Tomáš. Covid má laboratorní původ, naznačuje nový výzkum. Studie, která to má dokazovat, je ale sporná. Česká televize [online]. Praha: Česká televize, 2022, 21.10.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3538028-covid-ma-laboratorni-puvod-naznacuje-novy-vyzkum-studie-ktera-ma-dokazovat-je-ale>

KOLMAN, Michal. Jindřich Rajchl v Praze – diskuse. FIT VIA VI [online]. Praha: Zlatý špendlík, 2022, 29.07.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.zlatyspendlik.cz/jindrichrajchl_praha_diskuse/

KOLMAN, Michal. Mír je nejvyšší hodnota . . . FIT VIA VI [online]. Praha: Zlatý špendlík, 2022, 22.07.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.zlatyspendlik.cz/mir_nejhodnota_vytaskova/

KOTYZOVÁ, Kateřina. Přelomové zjištění. Vědci našli důkaz, který objasňuje původ covidu. TN.cz [online]. Praha: The Associated Press, 2022, 24.10.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/474450-znepokojive-zjisteni-vedci-nasli-prelomovy-dukaz-ktery-objasnuje-puvod-covidu-19>

KRÁTKÁ ŠPALKOVÁ, Veronika. Pandemický zákon je schválen, covidová pravidla se uvolňují, dezinformátoři musí začít vydělávat jinde. Aktuálně.cz [online]. Praha: Economia, 2022, 26.02.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/veronika-kratka-spalkova.php?itemid=42069>

KŘÍŽ, Jonáš. Čínský virus? Očkování je kšeft! Pamatujete na ptačí chřipku? Znamý léčitel i o tom, proč jsou lidé tak nemocní. Parlamentní listy.cz [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 09.02.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Cinsky-virus-Ockovani-je-kseft-Pamatujete-na-ptaci-chripku-Znamy-lecitel-i-o-tom-proc-jsou-lide-tak-nemocni-612766>

KUBANT, Vít. Bývalý voják, pravoslavný kněz i ‚náčelnice štábu‘. Koho zadržela policie kvůli vazbám na Donbas?. IRozhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 05.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zasah-ncoz-policie-vojaci-v-zaloze-ukrajina-donbas-ivan-kratochvil_2104220500_vtk

KUBÁTOVÁ, Eliška. Netransparentnost, chybějící data i rozdílná kvalita. Ruská vakcína Sputnik V čelí nejednomu skandálu. IRozhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 13.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/sputnik-rusko-vakcina-koronavirus-moskva-slovensko-madarsko-cesko-ockovani-covid_2104130633_eku

KULHÁNKOVÁ, Jana. Seznam dezinformačních webů. Iniciativa Sníh [online]. Praha: Iniciativa Sníh, 2021, 02.01.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.iniciativa-snih.cz/seznam-dezinformacnich-webu/>

KUNDRA, Ondřej a Ivana SVOBODOVÁ. VAŠE SLOVA MOHLA VÉST K AKCI. DESET A ŠEST MĚSÍCŮ VĚZENÍ ZA VÝZVU K ÚTOKŮM NA UKRAJINCE. Respekt [online]. Praha: Economia, 2022, 26.10.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/kontext/vase-slova-mohla-vest-k-akci-deset-a-sest-mesicu-vezeni-za-vyzvu-k-utokum-na-ukrajince>

KUNDRA, Ondřej a Jaroslav SPURNÝ. ZA VÝBUchem MUNIČNÍHO SKLADU VE VRBĚTICÍCH STOJÍ RUŠTÍ AGENTI, KTEŘÍ SE POKUSILI ZABÍT SKRIPALA. Respekt [online]. Praha: Economia, 2021, 17.04.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/agenda/za-vybuchem-municniho-skladu-ve-vrbeticich-stoji-rusti-agenti-kteri-se-pokusili-zabit-skripala>

KUNDRA, Ondřej. MUŽ S RICINEM. Respekt [online]. Praha: Economia, 2020, 26.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/18/muz-s-ricinem>

MÁČA, Roman. Teroristické útoky, guerillová válka, spolupráce s ruskými tajnými službami... Kdo jsou čeští ‚domobranci‘?. Manipulátoři.cz: Na faktech záleží [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2020, 31.01.2020 [cit. 2023-03-11].

Dostupné z: <https://manipulatori.cz/teroristicke-utoky-guerillova-valka-spoluprace-s-ruskymi-tajnymi-sluzbami-kdo-jsou-cesti-domobranci/>

MAČÍ, Josef. Dopouštíte se apartheidu, píší právníci školám. Spory už musí řešit policie. Seznam Zprávy [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021, 08.12.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/koronavirus-testy-dopoustite-se-apartheidu-pisi-pravnici-skolam-spory-uz-musi-resit-policie-182794>

MAGDOŇOVÁ, Jana. Peterková je pravomocně odsouzená dezinformátorka. Musí zaplatit odškodné 250 tisíc korun. IRozhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2023, 10.01.2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jana-peterkova-soud-dezinformace_2301101001_ako

MACHALICKÁ, Jana. Běh světa řídí vysoké nadstátní kruhy, tzv. ilumináti, tvrdil před lety Karel Gott. Lidovky.cz [online]. Praha: MAFRA, 2017, 10.11.2017 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/lide/beh-sveta-ridi-tyto-vysoke-nadstatni-kruhy.A171109_153735_In_domov_ele

MALECKÝ, Robert. Ministerstvo vnitra varuje před Sputnikem. Boj za Kreml s českou stopou. Hlídací pes.org: žurnalistika ve veřejném zájmu [online]. Praha: HlídacíPes.org, 2022, 24.02.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/ministerstvo-vnitra-varuje-pred-sputnikem-boj-za-kreml-s-ceskou-stopou/>

MEDIAHUB. Dezinformátoři.cz: Nejvlivnější český dezinformační web jsou Parlamentní listy. IDNES.cz [online]. Praha: MAFRA, 2018, 08.01.2018 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/dezinformatori-cz-nejvlivnejsi-cesky-dezinformacni-web-jsou-parlamentni-listy.A160728_902581_mediahub_imp

Monitora [online]. Praha: Monitora Media [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://monitora.cz>

MVČR. Co jsou hybridní hrozby. Centrum proti hybridním hrozbám [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/co-jsou-hybridni-hrozby.aspx>

MVČR. Definice dezinformací a propagandy. Centrum proti hybridním hrozbám [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

MVČR. Jak česká kvazi-mediální scéna přebírá kremelské oficiální propagandistické i dezinformační narativy – případ webu AC24. Centrum proti hybridním hrozbám [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/jak-ceska-kvazi-medialni-scena-prebira-kremelske-oficialni-propagandisticke-i-dezinformacni-narativy-pripad-webu-ac24.aspx>

NAZAR, Shahin a Toine PIETERS. Plandemic Revisited: A Product of Planned Disinformation Amplifying the COVID-19 “infodemic”. Frontiers: Frontiers in Public Health [online]. Lausanne: Frontiers Media S.A., 2021, 14.06.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpubh.2021.649930/full>

NELEŽ. Postav se za pravdu proti dezinformacím [online]. 2020: NELEŽ [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.nelez.cz/>

NFNZ. Přehled konspiračních webů. Nfnz.cz: Nadační fond nezávislé žurnalistiky [online]. Praha [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/domaci-konspiracni-servery/>

NFNZ. Rating médií: Rating zpravodajských webů. NFNZ: Nadační fond nezávislé žurnalistiky [online]. Praha: NFNZ [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/rating-medii/zpravodajske/>

NIELSEN, Tomáš. S Rádiem Z o covidu, podzimu i billboardech na podporu nákupu zbraní pro Ukrajinu. ProLibertate [online]. Praha: Institut práva a občanských svobod, 2022, 20.06.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z:

<https://www.prolibertate.cz/2022/06/s-radio-zet-o-covidu-podzimu-i-billboardech-na-podporu-nakupu-zbrani-pro-ukrajinu/>

NIELSEN, Tomáš. Vláda potají chystá změnu Ústavy. Chce posílit svoje vojenské pravomoci na úkor Parlamentu i občanů. ProLibertate [online]. Praha: Institut práva a občanských svobod, 2022, 29.04.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.prolibertate.cz/2022/04/vlada-potaji-chysta-zmenu-ustavy-chce-posilit-svoje-vojenske-pravomoci-na-ukor-parlamentu-i-obcanu/>

OHARKOVÁ, Šárka. Jak je to s vyvážováním cizí státní vlajky?. Hnutí PES: právo-ekonomika-svoboda [online]. Praha: HnutíPES.cz, 2022, 29.03.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://hnutipes.cz/2022/03/29/jak-je-to-s-vyvvesovanim-cizi-statni-vlajky/>

OSTATNÍK, Stanislav. Během pandemie covid-19 vzrostlo riziko sebevražd o třetinu. Agel Poliklinika [online]. Ostrava: AGEL, 2021, 09.09.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://poliklinika.agel.cz/o-nas/novinky/210909-riziko-sebevrazd.html>

Otevři svou mysl.cz [online]. Praha: OTEVRISVOUMYSL.CZ, 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://otevrisvoumysl.cz/>

Oznámení o vyhlášení výběrového řízení na služební místo referenta strategické komunikace v oddělení strategické komunikace v Odboru komunikace v MZV ČR. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Praha: MZV ČR, 2022, 11.10.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/zamestnani/aktualni_nabidky_zamestnani/oznameni_o_vyhlaseni_vyberoveho_rizeni_928.html

PALATA, Luboš. Kauza sochy maršála Koněva: Moskva ukazuje před Rusy svaly. Deník.cz [online]. Praha: VLATAVA LABE MEDIA, 2020, 30.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/konev-rusko-moskva-putin-20200429.html

PAVLÍČEK, Michal. Lidé si spojují 5G s koronavirem. V Británii zapálili několik 5G vysílačů. Mobilenet.cz [online]. Praha: 24net s.r.o., 2020, 06.04.2020 [cit. 2023-

03-12]. Dostupné z: <https://mobilenet.cz/clanky/lide-si-spojuji-5g-s-koronavirem-v-britanii-zapalili-nekolik-5g-vysilacu-40447>

PIKA, Tomáš. Analytik Presl: Pokud vypukne boj na Ukrajině, čeká nás dezinformační kampaň, jakou jsme nezažili. IRozhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2022, 23.02.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-dezinformace-koronavirus-ukrajina-krize-rusko-kyberneticka-bezpecnost_2202230030_pik

POLANSKÝ, Jaroslav. Tereza Spencerová: Válka, která by už zasáhla i Evropu. Virus? To teprve uvidíte, co přijde. Parlamentní listy.cz [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 30.01.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/politologove/Tereza-Spencerova-Valka-ktera-by-uz-zasahla-i-Evropu-Virus-To-teprve-uvide-co-prijde-611818>

ProLibertate [online]. Praha: Institut práva a občanských svobod [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.prolibertate.cz/>

RAMBOUSKOVÁ, Michaela. Atlas vlivu mapuje, jak politici šíří ruský a čínský vliv. Vedou SPD a ANO. Seznam Zprávy [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022, 13.09.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-atlas-vlivu-mapuje-jak-politici-siri-rusky-a-cinsky-vliv-vedou-spd-a-ano-214098>

REDAKCE. Konec tyranie rudých svetrů! “Omlouvám se, ale běžte do prdele!” Bílá, Ledecký, Basiková. Slavné osobnosti se staví do čela odporu proti největšímu podvodu se zdravím všech dob. Argumenty a Fakta: Tohle je válka a my jsme její vojáci [online]. Praha: ARFA.cz, 2020, 19.09.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.arfa.cz/tag/konec-tyranii-rudych-svetru/#.Y-5c0HbMIUE>

REDAKCE. Po devíti ruských letadlech. Letectvo USA vyslalo do Itálie plní špitál. SputnikNews [online]. Praha: Rusko dnes, 2020, 23.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: [https:// cz.sputniknews.com/svet/2020032311698025-po-deviti-ruskych-letadlech-letectvo-usa-vyslalo-do-italie-polni-spital/](https://cz.sputniknews.com/svet/2020032311698025-po-deviti-ruskych-letadlech-letectvo-usa-vyslalo-do-italie-polni-spital/)

REDAKCE. Praktiky Parlamentních listů podle rozsudku soudu: Démonizace, manipulace a apel na strach. Česká televize [online]. Praha: Česká televize, 2019,

20.12.2019 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/3010385-praktiky-parlamentech-listu-podle-rozsudku-soudu-demonizace-manipulace-a-apel-na-strach>

REDAKCE. Případ Pizzagate: konspirační teorie o zneužívání dětí skončila střelbou. Lidovky.cz [online]. Praha: MAFRA, 2016, 06.12.2016 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/pripad-pizzagate-konspiracni-teorie-o-zneuzivani-deti-skoncila-strelbou.A161204_122644_In_zahranici_ele

REDAKCE. Unikl covid z laboratoře? Myš, která nakazila laborantku, teorii nahrává. Seznam Zprávy [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021, 12.12.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/koronavirus-unikl-covid-z-laboratore-mys-ktera-nakazila-laborantku-teorii-nahrava-183213>

REDAKCE. Unikl nebezpečný virus z laboratoře ve městě Wu-chan?. České Zprávy [online]. Praha: CeskeZpravy, 2020, 29.01.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://ceskezpravy.eu/2020/01/zpravy-k-zamysleni/unikl-nebezpecny-virus-z-laboratore-ve-meste-wu-chan/>

ROKYTKA TOP NEWS. Potvrzeno českou odborníci: Gen buněčného parazita Covid-19 byl uměle zmanipulován na biologickou zbraň!. Top Global News: maják do jiné budoucnosti [online]. Praha: TOP, 2020, 27.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.tydenikobcanskepravo.cz/2020/03/potvrzeno-ceskou-odbornci-gen-bunecneho.html>

ROTH, Andrew. Dagestan doctors speak out over 'tragically high' death toll. The Guardian [online]. London: Guardian Newspapers Limited, 2020, 21.05.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/may/21/dagestan-doctors-speak-out-over-tragically-high-death-toll>

SEĎOVÁ, Stáňa. Peková: Druhá vlna nebude, za půl roku covid zmizí. Novinky.cz [online]. Praha: Borgis, 2020, 03.06.2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/koronavirus-pekova-druha-vlna-nebude-za-pul-roku-covid-zmizi-40326320>

SNOPOVÁ, Aneta. Po stopách dezinformátora. Reportéři ČT odhalili utajeného provozovatele Aeronetu. Česká televize [online]. Praha: Česká televize, 2020, 02.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3056786-po-stopach-dezinformatora-reporteri-ct-odhalili-utajeneho-provozovatele-aeronetu>

SVOBODA, Vítek. ‚Nemáme jinou možnost.‘ Přetížené hygieny dál řeší šikanu od Zlatého špendlíku. Posílají odkazy na web. IROzhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 16.11.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zlaty-spendlik-hygienicke-stanice-e-mail-y-odkazy_2111161939_vis

ŠLERKA, Josef. Dopad blokování na konspirační a dezinformační weby. Investigace.cz [online]. Praha: České centrum pro investigativní žurnalistiku, 2022, 14.04.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

<https://www.investigace.cz/blokovani-konspiracni-weby/>

ŠLERKA, Josef. Ohňostroj lží v zemích střední a východní Evropy. Investigace.cz [online]. Praha: České centrum pro investigativní žurnalistiku, 2022, 20.12.2022 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

<https://www.investigace.cz/ohnostroj-lzi-v-evrope/>

ŠLERKA, Josef. Podoby pandemie na českém Facebooku. Investigace.cz [online]. Praha: České centrum pro investigativní žurnalistiku, 2021, 13.05.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

<https://www.investigace.cz/podoby-pandemie-na-ceskem-facebooku/>

ŠTĚPÁN, Jan. V čem jsou Rusové dobří. Primář za vakcínu Sputnik nastavil vlastní kůži. Parlamentní listy.cz [online]. Praha: OUR MEDIA, 2020, 09.02.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/V-čem-jsou-Rusove-dobri-Primar-za-vakcinu-Sputnik-nastavil-vlastni-kuzi-653294>

TRNĚNÝ, Tomáš a Adam RYŠÁNEK. Rusko posílá k Ukrajině další techniku. Tvrdě zaplatíte, varuje Západ. Seznam Zprávy [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021, 12.12.2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-k-ukrajinskym-hranicim-miri-dalsi-ruska-technika-jednani-s-usa-klid-neprinesla-183214>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. Czech Lives Matter: Strážníci v pražském metru klečeli na krku cestujícího, který si odmítal nasadit roušku! Fašizace v české společnosti je tady, na Aeronetu jsme před tímto vývojem varovali už na jaře! Covidové Gestapo srazilo muže k zemi, klečeli mu na krku, nemohl dýchat a nařikal! Nemáš roušku, dobytku, pořvávali na muže ostatní cestující!... AENews [online]. New York City: American European News, 2020, 15.09.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://aeronet.news/czech-lives-matter-straznici-v-prazskem-metru-kleceli-na-krku-cestujiciho-ktery-si-odmital-nasadit-rousku-fasizace-v-ceske-spolecnosti-je-tady-na-aeronetu-jsme-pred-timto-vyvojem-varovali/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. Dánsko uzákonilo nucené očkování až do roku 2021 v reakci na Coronavirus, farmaceutické firmy to označují za nejlepší zprávu pro lidstvo za posledních 100 let a triumf ochrany veřejného zdraví! Policista bude držet pacienta a lékař mu bude násilím pomocí injekce podávat vakcínu! Stejný model chtějí farmaceutické společnosti prosadit ve všech zemích Evropy a v USA!... AENews [online]. New York City: American European News, 2020, 14.04.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://aeronet.news/dansko-uzakonilo-nucene-ockovani-az-do-roku-2021-v-reakci-na-coronavirus-farmaceuticke-firmy-to-oznacuji-za-nejlepsi-zpravu-pro-lidstvo-za-poslednich-100-let-a-triumf-ochrany-verejneho-zdravi/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. VIDEO: Šokující záběry z Řecka zachycují tisíce migrantů, jak přelézají žiletkový plot a hrnou se z Turecka do Evropské unie! Řecká policie je bezmocná, jediný řecký policista na videu se marně snaží zastavit skupinu migrantů, kteří vyslyšeli výzvu tureckého prezidenta, aby se vydali na cestu do Evropské unie kvůli válce, která vypukla na severu Sýrie!... AENews [online]. New York City: American European News, 2020, 03.03.2020 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://aeronet.news/video-sokujici-zabery-z-recka-zachycuji-tisice-migrantu-jak-prelezaji-ziletkovy-plot-a-hrou-se-z-turecka-do-evropske-unie-recka-policie-je-bezmocna-jediny-recky-policista-na-videu-se-marne/>

Vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací. Vláda České republiky [online]. Praha: Vláda ČR, 2023, 15.02.2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/ppov/zmocnenci_vlady/vladni-zmocnenec-pro-oblast-medii-a-dezinformaci-194841/

Volby 2021. Český statistický úřad [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/volby-2021>

WIRNITZER, Jan. Zlobu musela zklidnit policie. Dav pod sochou Koněva volal „Ne fašismu“ i „Nic než národ“. Deník N: rozumět lépe světu [online]. Praha: N media, 2019, 02.09.2019 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://denikn.cz/190708/zlobu-musela-zklidnit-policie-dav-pod-sochou-koneva-volal-ne-fasismu-i-nic-nez-narod/>

Západ zcela ztratil šanci konkurovat bezpečné Ruské dvouvektorové vakcíně... Orbán se nechal slyšet, že nakoupí vakcíny bez ohledu na Brusel . Eldariel: Chain emails database [online]. Praha: Čeští elfové, 2021, 11.01.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://eldariel.cesti-elfove.cz/emails/7894>

Zoznam stránok so sporným obsahom. Konspiratori.sk [online]. Bratislava: o.z. Košpirátori.sk [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.konspiratori.sk/zoznam-stranok>

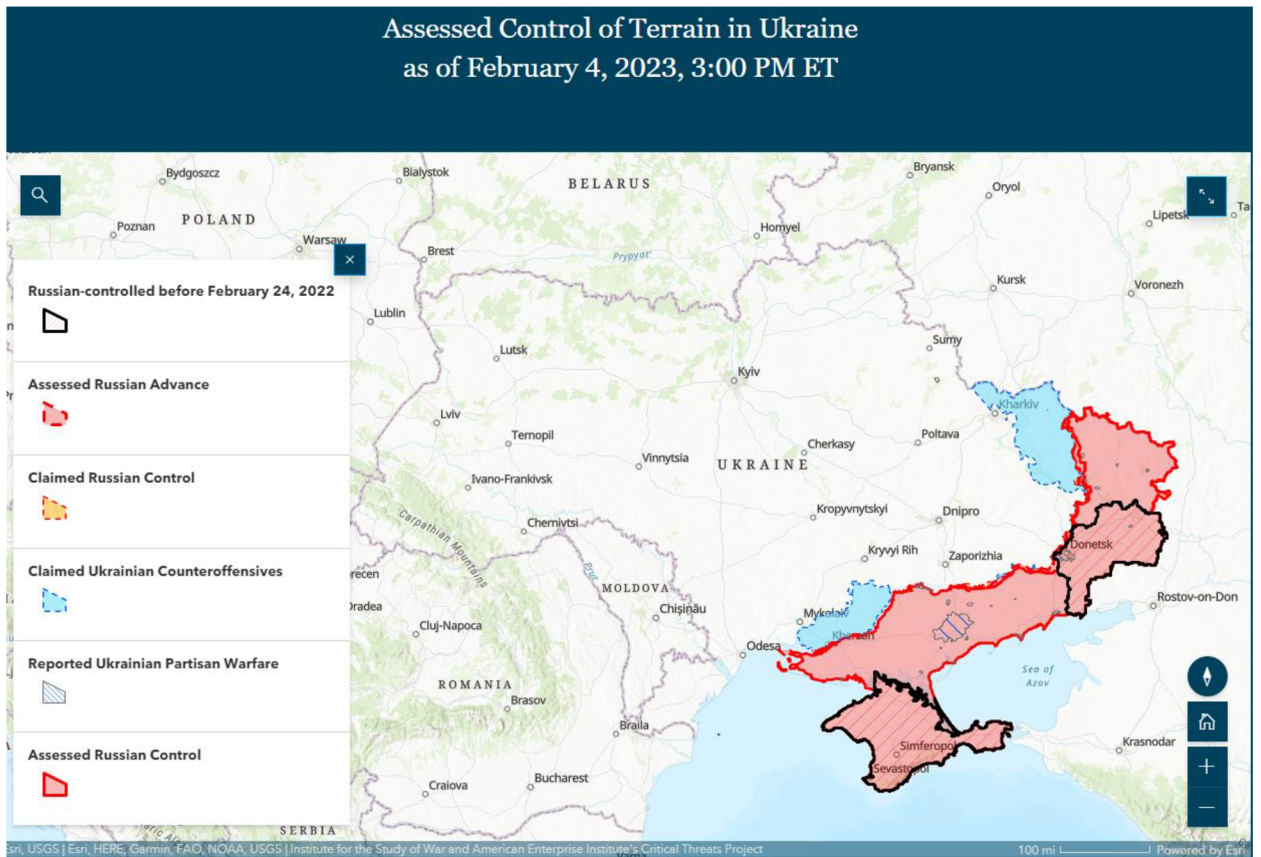
ŽABKA, Jan. Od zakleknutí Babišovou vládou k prokremelské dezinformátorce. Pekovou pomohl stvořit mainstream. Hlídací Pes.org: žurnalistika ve veřejném zájmu [online]. Praha: HlidaciPes.org, 2022, 29.04.2022 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/od-zakleknuti-babisovou-vladou-k-prokremelske-dezinformatorce-pekovou-pomohl-stvorit-mainstream/>

9. Seznam příloh

1. Mapa Ruskem zabraných území v Ukrajině ke dni 04.02.2023
2. Graf ukazující provázanost typů dezinformačního působení dle Cohena
3. Kompletní seznam dezinformačních a propagandistických webů dle iniciativy NELEŽ
4. Graf společnosti Infomore mapující vývoje zájmu o téma covidu-19 v čase
5. Výsledky analytického nástroje Monitora pro rok 2020
6. Výsledky analytického nástroje Monitora pro rok 2021
7. Výsledky analytického nástroje Monitora pro rok 2022
8. Kompletní výsledky dotazníku
9. Datové tabulky respondentů, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR
10. Datové tabulky respondentů, kteří v bezpečnostních sborech neslouží a ani to neplánují.
11. Datové tabulky respondentů, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv
12. Datové tabulky respondentů ve věku 40+ let
13. Datové tabulky respondentů ve věku 30–39 let
14. Datové tabulky respondentů ve věku 18–29 let

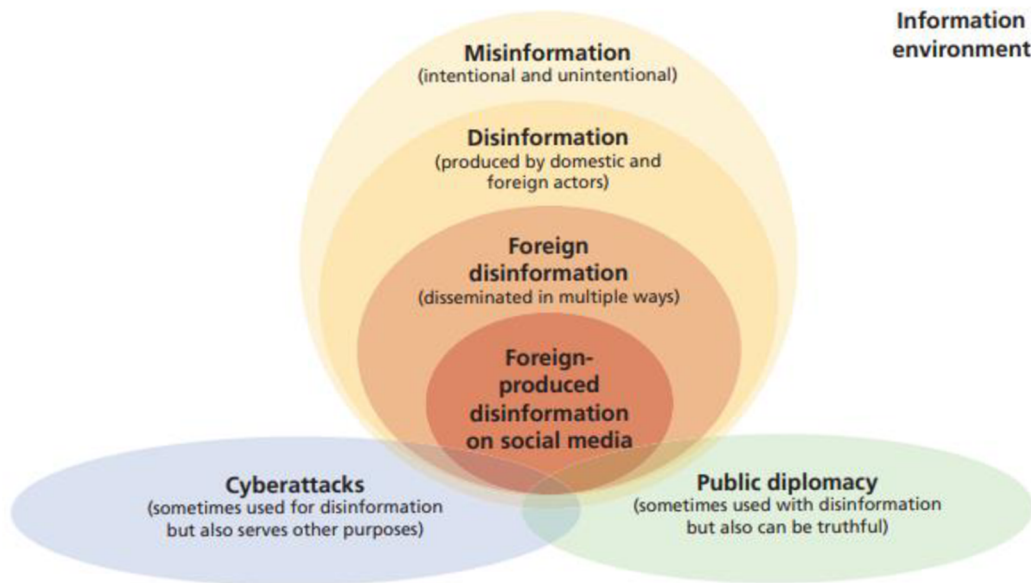
10. Přílohy práce

Příloha 1: Mapa Ruskem zabraných území v Ukrajině ke dni 04.02.2023:

Příloha 2: Graf ukazující provázanost typů dezinformačního působení dle Cohena:

Figure S.1
Defining the Terms and Scoping the Project

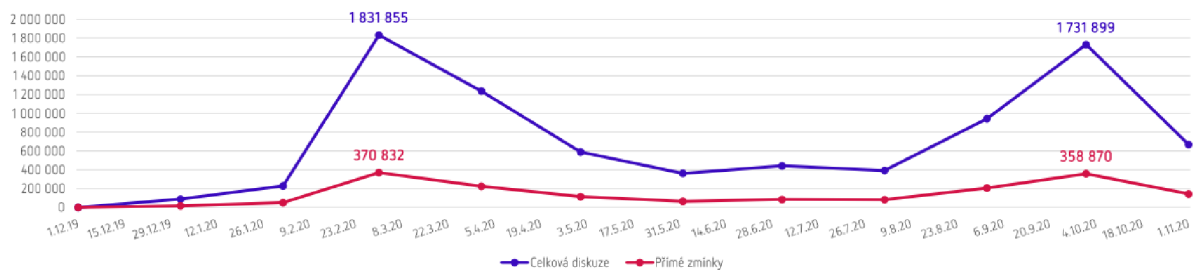

Příloha 3: Kompletní seznam dezinformačních a propagandistických webů dle iniciativy NELEŽ:

novarepublika.cz	e-republika.cz
cz.sputniknews.com	eurabia.cz
ceskoaktualne.cz	narodninoviny.cz
aeronet.cz	nejvic-info.cz
zvedavec.org	otevrisvoumysl.cz
bezpolitickekorektnosti.cz	pokec24.cz
parlamentnilisty.cz	raptor-tv.cz
protiproud.cz	vipnoviny.cz
svobodnenoviny.eu	veksvetla.cz
tadesco.cz	necenzurovanapravda.cz
tydenikobcanskepravo.cz	necenzurujeme.cz
pravdive.eu	jihoceskenovinky.cz
pravyprostor.cz	jihomoravskenovinky.cz
prvnizpravy.cz	karlovarskenovinky.cz
outsidermedia.cz	kralovehradeckenovinky.cz
nwoo.org	moravskoslezskenovinky.cz
ac24.cz	olomouckenovinky.cz
cz24.news	novinkyvysocina.cz
rukojmi.cz	pardubickenovinky.cz
ceskezpravy.eu	plzenskenovinky.cz
protiproud.info	prazskenovinky.cz
aeronet.news	stredoceskenovinky.cz
regionalninovinky.cz	usteckenovinky.cz
ceskavec.com	zlinskenovinky.cz
dt24.cz	

Příloha 4: Graf společnosti Infomore mapující vývoje zájmu o téma covidu-19 v čase:

Vývoj událostí

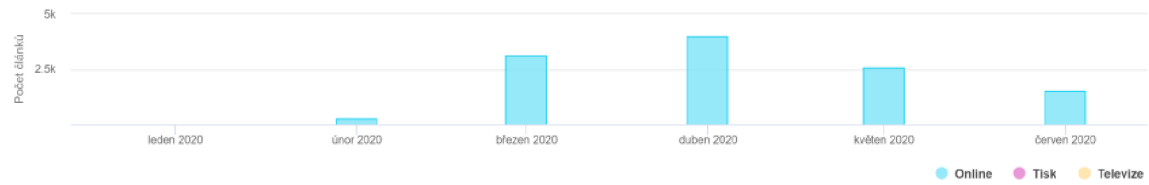

- V grafu vidíme vývoj diskuzí ve sledovaném období. Červená linie značí přímé zmínění sledovaných slov (koronavirus, COVID-19 atd.), modrá pak všechny diskuze, které se s těmito zmínkami pojí.
- Můžeme vidět, že na konci roku 2019 jsme se pohybovali jen blízko nuly, pak ale rychle skáčeme do statistických hodnot. Jednotlivé body, v důležitých místech se zvýrazněnými přesnými hodnotami, označují hranice, kterých diskuze dosáhly v daném měsíci (od prosince 2019 do listopadu 2020), tedy počet komentářů za měsíc.
- Ve vývoji můžeme vidět dva „peaky“. Jeden v březnu a druhý v říjnu. Že vám to něco říká? Máte pravdu. **Vývoj diskuzí přesně kopíruje všem známé vlny koronaviru.** Kromě vrcholů v březnu a říjnu tak můžeme vidět i letní útlum a současný předvánoční pokles.
- **Zajímavé je, že počty nemocných a další důležité statistiky nemoci se v jednotlivých vlnách lišily (druhá vlna je podstatně horší). Diskuze ale mají téměř stejnou sílu.** Dokonce druhá debatní vlna je lehce slabší, i když vlna nemoci je výrazně silnější. Zdá se tedy, že si lidé na koronavirus prostě už trochu zvykli. Současně ale nyní zájem stále neklesl na takovou hodnotu jako v létě. To může znamenat, že sice jsme na nemoc zvyklí, ale jsme také poučeně obezřetnější a o situaci se přece jenom více zajímáme.

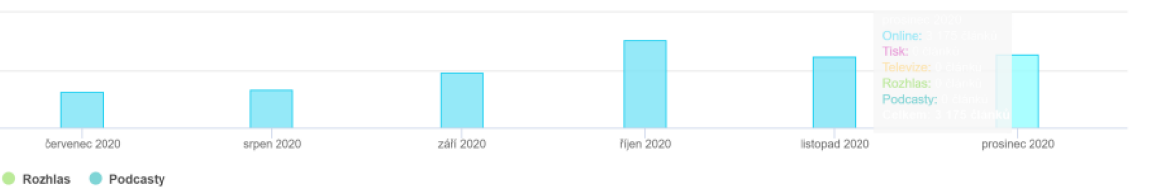
Příloha 5: Výsledky analytického nástroje Monitora pro rok 2020:

Výsledky pro klíčové slovo „covid“:

Počet článků

Online	Tisk	Televize
27 156 článků	0 článků	0 článků

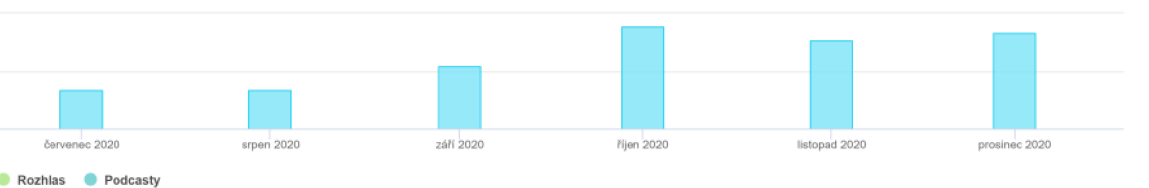

Rozhlas	Podcasty	Celkem
0 článků	0 článků	27 156 článků

Advertising Value Equivalent (AVE)

Online	Tisk	Televize
588,71 mil. Kč	0 Kč	0 Kč

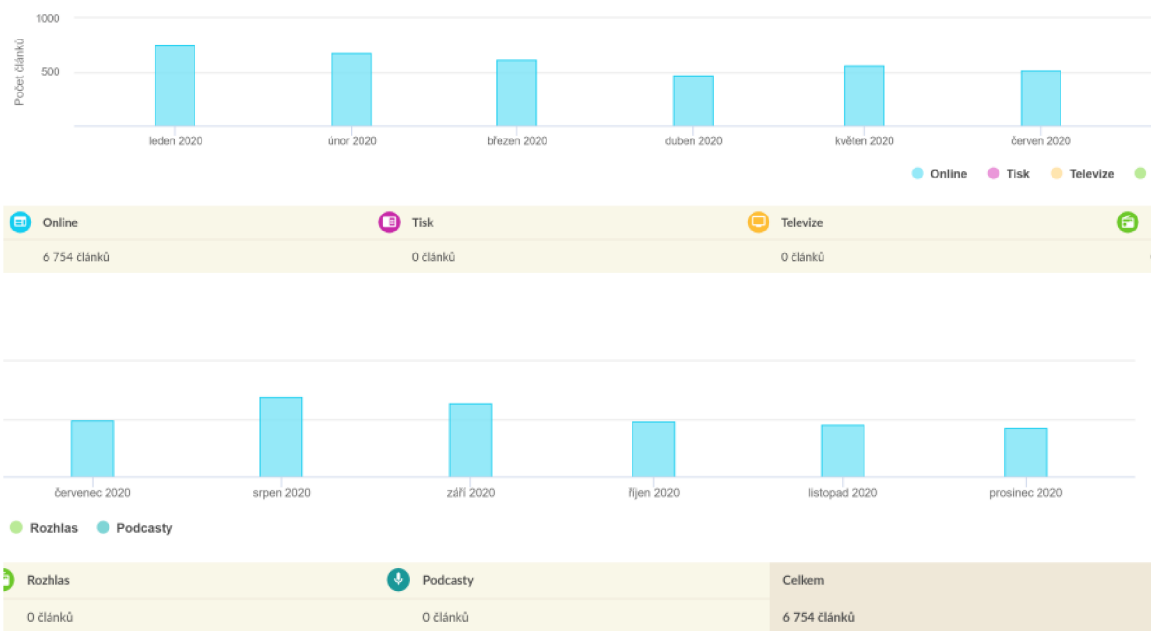
Rozhlas	Podcasty	Celkem
0 Kč	0 Kč	588,71 mil. Kč

Interakce na soc. sítích

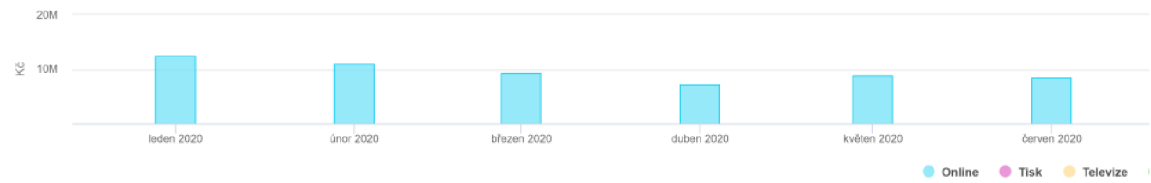

Výsledky pro klíčové slovo „Ukrajina“:

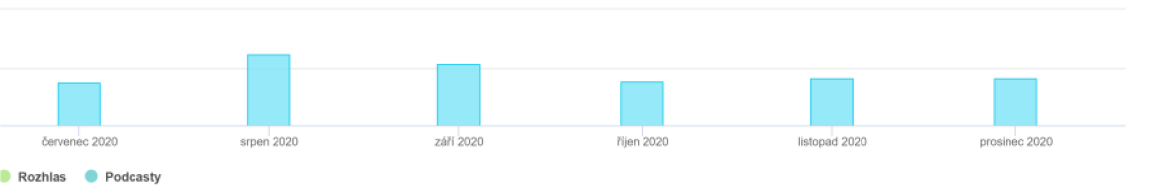
Počet článků

Advertising Value Equivalent (AVE)

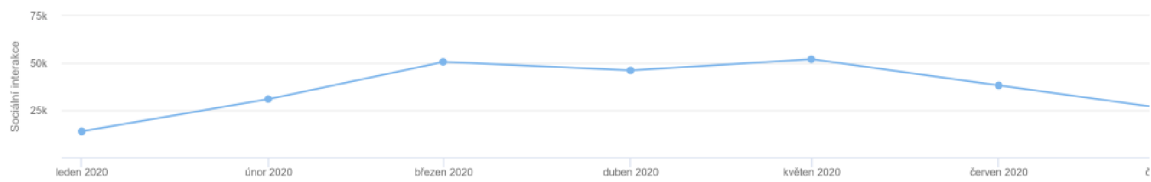
Online	Tisk	Televize
111,21 mil. Kč	0 Kč	0 Kč

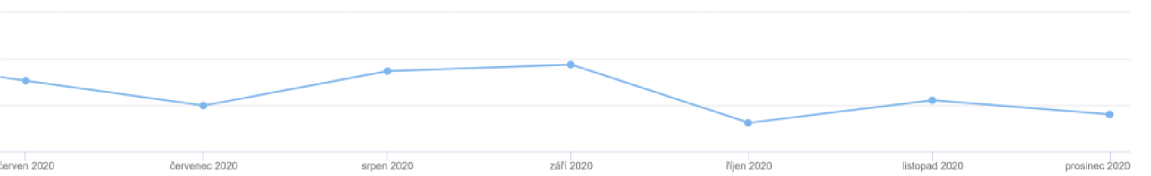
Rozhlas Podcasty

Rozhlas	Podcasty	Celkem
0 Kč	0 Kč	111,21 mil. Kč

Interakce na soc. sítích

Celkem 409,98 tis. interakcí

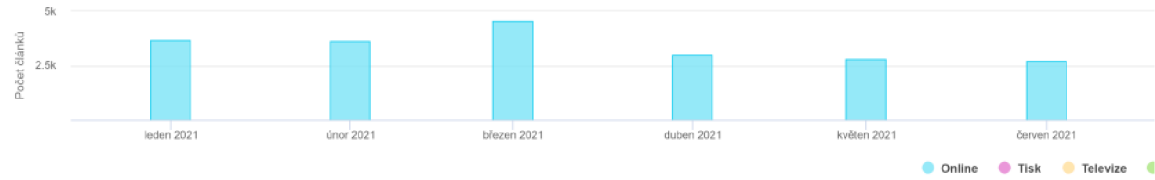

Celkem 409,98 tis. interakcí

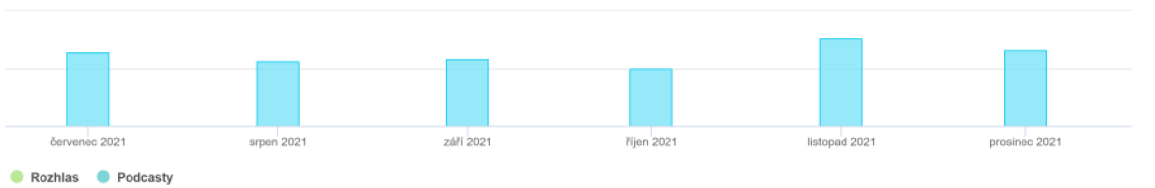
Příloha 6: Výsledky analytického nástroje Monitora pro rok 2021:

Výsledky pro klíčové slovo „covid“:

Počet článků

Online	Tisk	Televize
38 813 článků	0 článků	0 článků

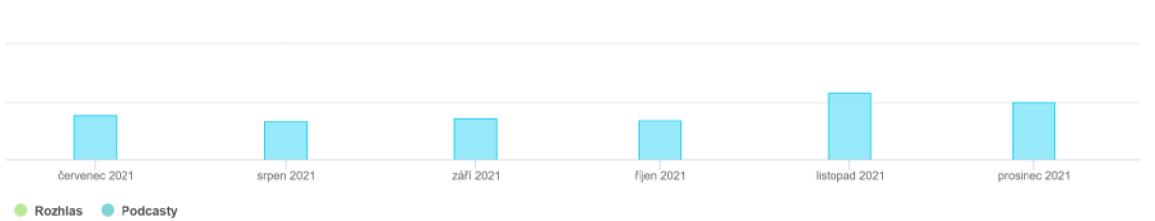

Rozhlas	Podcasty	Celkem
0 článků	0 článků	38 813 článků

Advertising Value Equivalent (AVE)

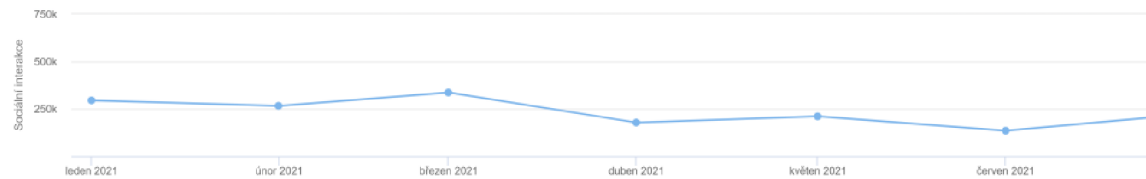

Online	Tisk	Televize
995,61 mil. Kč	0 Kč	0 Kč

Rozhlas	Podcasty	Celkem
0 Kč	0 Kč	995,61 mil. Kč

Interakce na soc. sítích

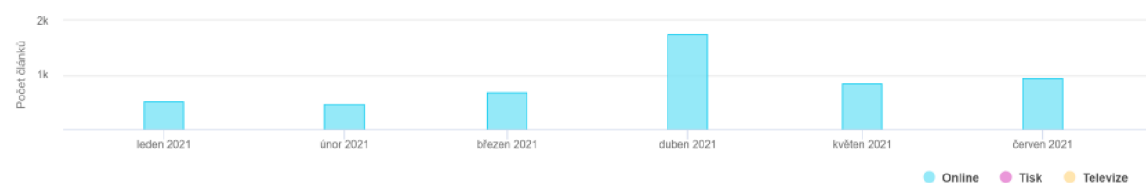
Celkem 3,53 mil. Interakcí

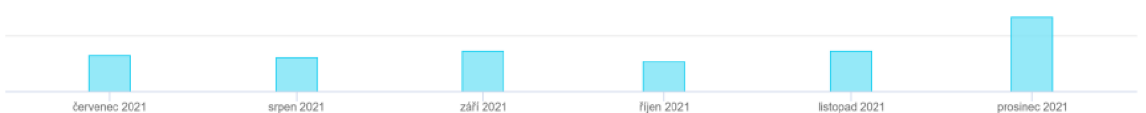
Celkem 3,53 mil. Interakcí

Výsledky pro klíčové slovo „Ukrajina“:

Počet článků

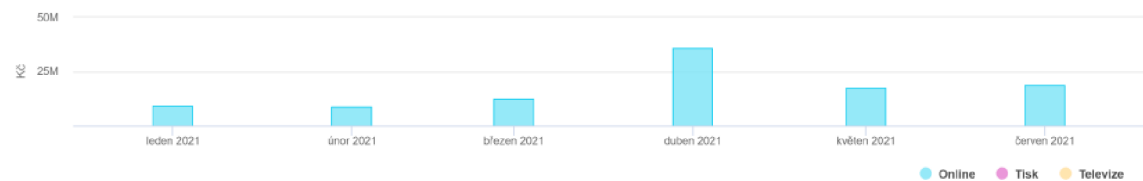
Online	Tisk	Televize
9 715 článků	0 článků	0 článků

ze Rozhlas Podcasty

Rozhlas	Podcasty	Celkem
0 článků	0 článků	9 715 článků

Advertising Value Equivalent (AVE)

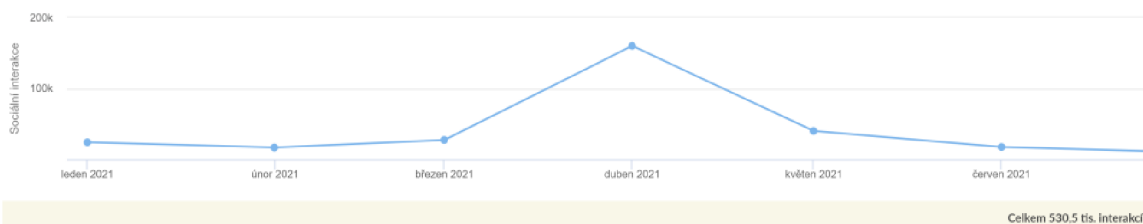

Online 203,7 mil. Kč	Tisk 0 Kč	Televize 0 Kč
--------------------------------	---------------------	-------------------------

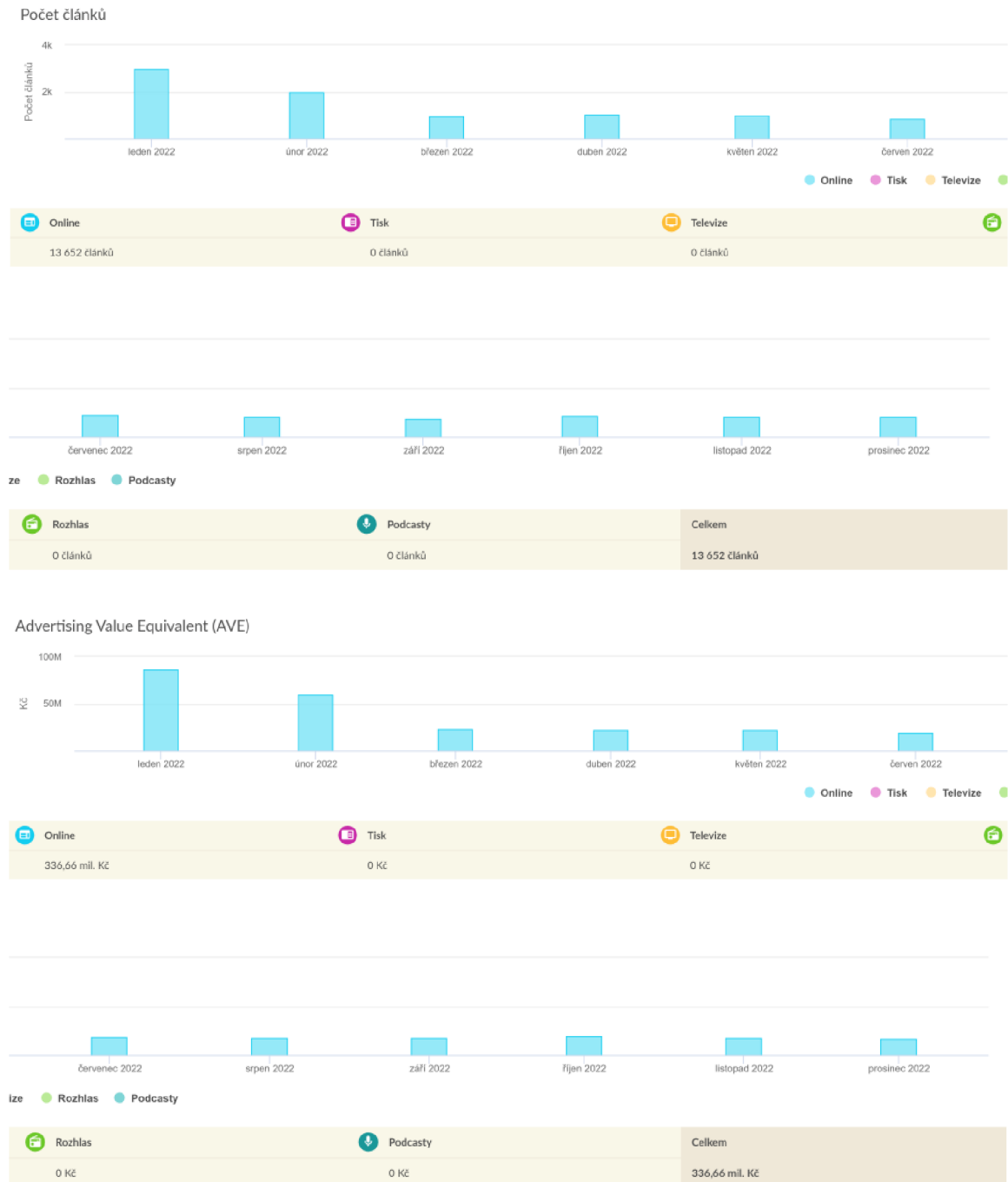
Rozhlas 0 Kč	Podcasty 0 Kč	Celkem 203,7 mil. Kč
------------------------	-------------------------	--------------------------------

Interakce na soc. sítích

Příloha 6: Výsledky analytického nástroje Monitora pro rok 2022:

Výsledky pro klíčové slovo „covid“:

Interakce na soc. sítích

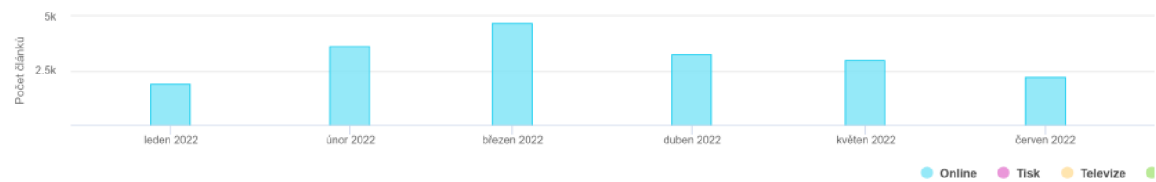
Celkem 1,25 mil. Interakcí

Celkem 1,25 mil. Interakcí

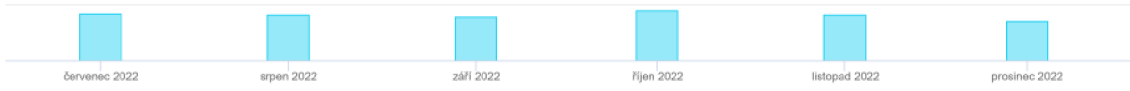
Výsledky pro klíčové slovo „Ukrajina“:

Počet článků

● Online ● Tisk ● Televize ●

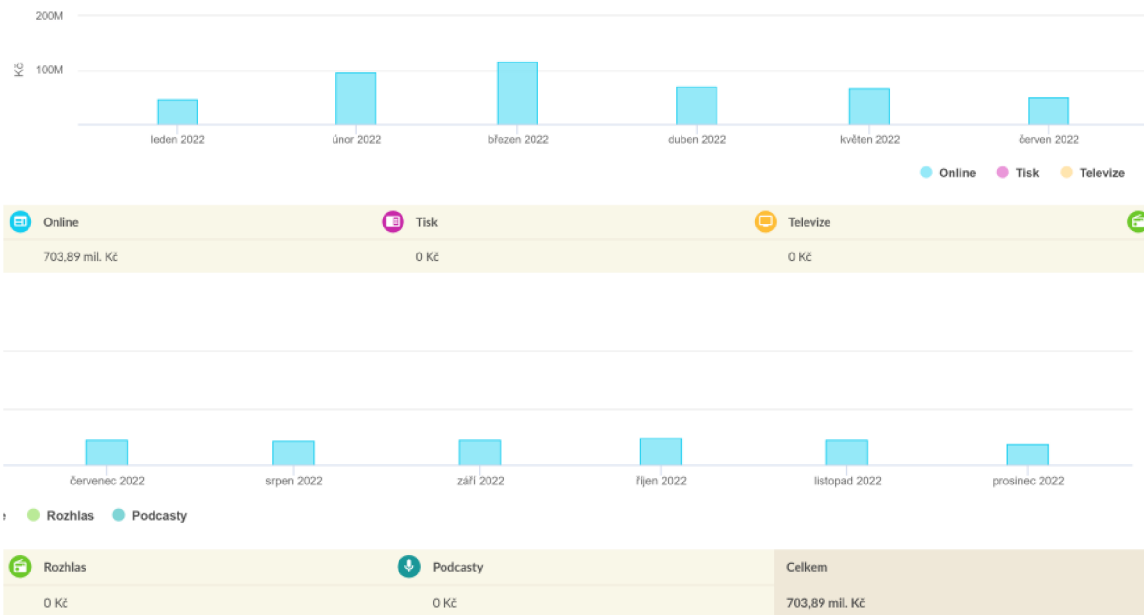
Online	Tisk	Televize
30 532 článků	0 článků	0 článků

● Rozhlas ● Podcasty

Rozhlas	Podcasty	Celkem
0 článků	0 článků	30 532 článků

Advertising Value Equivalent (AVE)

Interakce na soc. sítích

Příloha 8: Kompletní výsledky dotazníku:

1. Tyto otázky se týkají obecných témat spojených s pandemií COVID-19

	ROZHODNĚ SOUHLASÍM	SPIŠE SOUHLASÍM	NEVÍM	SPIŠE NESOUHLASÍM	ROZHODNĚ NESOUHLASÍM
Bezpečnostní opatření spojená s pandemií COVID-19 měla negativní dopad na společnost	42	58	3	21	1
Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie	1	6	70	20	28
Zákaz a neužívání alternativních léčebných prostředků, jako Ivermektin byla chyba	7	27	46	26	19
Státní představitelé svým častým měněním opatření poškozovali podnikatele a zaměstnance	46	62	3	14	0
COVID-19 byl vyvinut v laboratoři	23	45	42	11	4
Nekonzistentní přístup státu k pandemii COVID-19 (povolení všech opatření v létě, zavírání podniků v zimě) byl škodlivý	40	60	4	21	0
COVID-19 není pro zdravého člověka nebezpečnější, než běžná chřipka	11	28	15	42	29
Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem	25	56	22	16	6

2. Tyto otázky se týkají bezpečnostních opatření spojených s pandemií COVID-19

	ROZHODNĚ SOUHLASÍM	SPIŠE SOUHLASÍM	NEVÍM	SPIŠE NESOUHLASÍM	ROZHODNĚ NESOUHLASÍM
PCR testy jsou nespolehlivé	3	23	21	59	19
Roušky a respirátory nezabraňují šíření COVID-19	7	27	7	62	22
Dodržování karantény a omezení kontaktů vedlo k zvýšení počtu sebevražd ve společnosti	10	36	49	26	5
Roušky se staly symbolem podvolení a snahou o manipulaci společnosti.	6	13	12	41	53
Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví	22	34	26	31	12
Stát nedokázal vydat konzistentní a spolehlivý plán opatření proti šíření COVIDu-19	31	71	7	14	2
Vysoká míra protilátek by se měla uznávat jako důkaz bezinfekčnosti	36	48	19	18	4
Vlády plánovaly/plánují čipovat občany	1	4	19	9	93

3. Tyto otázky se týkají tématu vakcinace proti COVID-19

	ROZHODNĚ SOUHLASÍM	SPIŠE SOUHLASÍM	NEVÍM	SPIŠE NESOUHLASÍM	ROZHODNĚ NESOUHLASÍM
Vakcinace na COVID-19 byla využita WHO (Světová zdravotnická organizace) k posílení své moci ve světě	5	13	17	44	46
Osoby, které se odmítly očkovat, byly omezovány na účasti v oblastech společenského života	46	53	6	14	6
Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19	11	30	47	23	14
Vakcinace proti COVID-19 může vést ke snížení plodnosti.	0	8	59	27	31
Ve společnosti byl/je tlak na očkování, i v případě osob, které o ně nestojí	40	66	5	12	2
V řadě případů byla vakcinace důvodem úmrtí vakcinované osoby	4	9	40	35	37
Hlavním cílem západních farmaceutických firem vyvíjejících vakcíny bylo vydělat co nejvíce peněz, i když tím poškodily pacienty.	13	24	34	32	22
Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla/je vhodná k očkování	6	19	50	25	25

4. Tyto otázky se týkají pozadí pandemie COVID-19:

	ROZHODNĚ SOUHLASÍM	SPÍŠE SOUHLASÍM	NEVÍM	SPÍŠE NESOUHLASÍM	ROZHODNĚ NESOUHLASÍM
COVID-19 byl původně vyvíjen jako americká biologická zbraň.	2	6	55	21	41
Počátek pandemie nastal na „Světových armádních hrách“ v říjnu 2019, kam koronavirus dovezli američtí vojáci.	0	6	62	21	36
Smrtnost a počet úmrtí na COVID-19 byly silně nadhodnoceny. Stát a média vyvolávaly paniku	14	32	21	36	22
Pandemie COVID-19 byla využita k zamaskování nové migrační vlny do Evropy.	0	16	17	47	45
Rusko zvládlo pandemii lépe než EU, protože dokázalo na rozdíl od ní vyvinout vakcínu (Sputnik)	0	6	38	42	39
Část PCR a Antigen testů byla záměrně kontaminována, aby nakazila testované osoby.	1	0	19	27	78
Pandemie COVID-19 byla naplánovaná globálními elitami.	1	14	21	36	53
Masivní testování vedlo ke spuštění dalších vln pandemie COVID-19.	4	15	16	37	53

5. Jaké zpravodajské weby na internetu čtete a jak často?

	ALESPŇ JEDNOU TÝDNĚ NEBO ČASTĚJI	MĚNĚ NEŽ JEDNOU TÝDNĚ	NIKDY	TENTO WEB NEZNÁM
Parlamentnílisty.cz	5	35	76	9
iDnes.cz	49	65	11	0
Protiproud.cz	0	2	51	72
cz.SputnikNews.com	0	0	70	55
Novárepublika.online	0	0	43	82
Aktuálně.cz	58	53	14	0
AC24.cz	4	10	52	59
Českénoviny.cz	5	18	60	42
Aeronet.news	0	3	62	60
Zvědavec.news	0	3	40	82
Seznamzpravy.cz	85	34	6	0
iRozhlas.cz	42	50	31	2

6. Považujete zprávy z těchto médií za důvěryhodné?

	ROZHODNĚ ANO	SPIŠE ANO	NEVÍM	SPIŠE NE	ROZHODNĚ NE	TENTO WEB NEZNÁM
Parlamentnílisty.cz	1	36	33	20	26	9
iDnes.cz	7	88	14	16	0	0
Protiproud.cz	0	0	27	5	20	73
cz.SputnikNews.com	0	0	21	9	34	61
Novárepublika.online	0	0	19	4	13	89
Aktuálně.cz	14	75	22	10	2	2
AC24.cz	3	6	26	5	15	70
Českénoviny.cz	1	20	35	7	4	58
Aeronet.news	0	0	21	6	30	68
Zvědavec.news	0	0	19	3	12	91
Seznamzprávy.cz	12	80	18	10	3	2
iRozhlas.cz	25	63	21	6	2	8

6. Identifikační otázky

	ANO	NE, ALE PLÁNUJI SLOUŽIT	NE A NEPLÁNUJI SLOUŽIT	NEPŘEJI SI ODPOVĚDĚT
Sloužíte v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR?	78	21	23	3

	18 - 29	30 - 39	40 - 49	50+	NEPŘEJI SI ODPOVĚDĚT
Jaký je Váš věk?	48	46	27	3	1

	ZÁKLADNÍ	STŘEDNÍ	VYSOKOŠKOLSKÉ	PRÁVĚ STUDUJI VYSOKOU ŠKOLU	NEPŘEJI SI ODPOVĚDĚT
Jaké je Vaše vzdělání?	0	2	107	16	0

Příloha 9: Datové tabulky respondentů, kteří slouží v některém z bezpečnostních sborů ČR či Armádě ČR:

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Bezpečnostní opatření spojená s pandemií COVID-19 měla negativní dopad na společnost	26 (33,3%)	31 (39,7%)	3 (3,8%)	17 (21,8%)	1 (1,3%)
Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie	1 (1,3%)	5 (6,4%)	43 (55,1%)	9 (11,5%)	20 (25,6%)
Zákaz a neužívání alternativních léčebných prostředků, jako Ivermektin byla chyba	5 (6,4%)	16 (20,5%)	27 (34,6%)	17 (21,8%)	13 (16,7%)
Státní představitelé svým častým měněním opatření poškozovali podnikatele a zaměstnance	26 (33,3%)	37 (47,4%)	3 (3,8%)	12 (15,4%)	0
COVID-19 byl vyvinut v laboratoři	16 (20,5%)	27 (34,6%)	29 (37,2%)	4 (5,1%)	2 (2,6%)
Nekonzistentní přístup státu k pandemii COVID-19 (povolení všech opatření v létě, zavírání podniků v zimě) byl škodlivý	26 (33,3%)	34 (43,6%)	4 (5,1%)	14 (17,9%)	0
COVID-19 není pro zdravého člověka nebezpečnější, než běžná chřipka	8 (10,3%)	19 (24,4%)	8 (10,3%)	25 (32,1%)	18 (23,1%)
Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem	17 (21,8%)	39 (50,0%)	10 (12,8%)	10 (12,8%)	2 (2,6%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
PCR testy jsou nespolehlivé	3 (3,8%)	17 (21,8%)	13 (16,7%)	32 (41,0%)	13 (16,7%)
Roušky a respirátory nezabraňují šíření COVID-19	6 (7,7%)	18 (23,1%)	3 (3,8%)	37 (47,4%)	14 (17,9%)
Dodržování karantény a omezení kontaktů vedlo k zvýšení počtu sebevražd ve společnosti	3 (3,8%)	20 (25,6%)	31 (39,7%)	20 (25,6%)	5 (6,4%)
Roušky se staly symbolem podvolení a snahou o manipulaci společnosti.	5 (6,4%)	5 (6,4%)	10 (12,8%)	23 (29,5%)	35 (44,9%)
Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví	12 (15,4%)	22 (28,2%)	13 (16,7%)	22 (28,2%)	9 (11,5%)
Stát nedokázal vydat konzistentní a spolehlivý plán opatření proti šíření COVIDu-19	18 (23,1%)	39 (50,0%)	6 (7,7%)	13 (16,7%)	2 (2,6%)
Vysoká míra protilátek by se měla uznávat jako důkaz bezinfekčnosti	23 (29,5%)	31 (39,7%)	14 (17,9%)	8 (10,3%)	2 (2,6%)
Vlády plánovaly/plánují čipovat občany	1 (1,3%)	3 (3,8%)	11 (14,1%)	3 (3,8%)	60 (76,9%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Vakcinace na COVID-19 byla využita WHO (Světová zdravotnická organizace) k posílení své moci ve světě	3 (3,8%)	10 (12,8%)	9 (11,5%)	30 (38,5%)	26 (33,3%)
Osoby, které se odmítly očkovat, byly omezovány na účasti v oblastech společenského života	25 (32,1%)	34 (43,6%)	4 (5,1%)	10 (12,8%)	5 (6,4%)
Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19	8 (10,3%)	16 (20,5%)	29 (37,2%)	15 (19,2%)	10 (12,8%)
Vakcinace proti COVID-19 může vést ke snížení plodnosti.	0	3 (3,8%)	38 (48,7%)	19 (24,4%)	18 (23,1%)
Ve společnosti byl/je tlak na očkování, i v případě osob, které o ně nestojí	27 (34,6%)	38 (48,7%)	5 (6,4%)	8 (10,3%)	0
V řadě případů byla vakcinace důvodem úmrtí vakcinované osoby	2 (2,6%)	5 (6,4%)	22 (28,2%)	28 (35,9%)	21 (26,9%)
Hlavním cílem západních farmaceutických firem vyvíjejících vakcíny bylo vydělat co nejvíce peněz, i když tím poškodily pacienty.	8 (10,3%)	17 (21,8%)	22 (28,2%)	19 (24,4%)	12 (15,4%)
Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla/je vhodná k očkování	6 (7,7%)	9 (11,5%)	34 (43,6%)	17 (21,8%)	12 (15,4%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
COVID-19 byl původně vyvíjen jako americká biologická zbraň.	1 (1,3%)	2 (2,6%)	37 (47,4%)	13 (16,7%)	25 (32,1%)
Počátek pandemie nastal na „Světových armádních hrách“ v říjnu 2019, kam koronavirus dovezli američtí vojáci.	0	2 (2,6%)	40 (51,3%)	13 (16,7%)	23 (29,5%)
Smrtnost a počet úmrtí na COVID-19 byly silně nadhodnoceny. Stát a média vyvolávaly paniku	9 (11,5%)	19 (24,4%)	15 (19,2%)	23 (29,5%)	12 (15,4%)
Pandemie COVID-19 byla využita k zamaskování nové migrační vlny do Evropy.	0	8 (10,3%)	13 (16,7%)	28 (35,9%)	29 (37,2%)
Rusko zvládlo pandemii lépe než EU, protože dokázalo na rozdíl od ní vyvinout vakcínu (Sputnik)	0	4 (5,1%)	27 (34,6%)	23 (29,5%)	24 (30,8%)
Část PCR a Antigen testů byla záměrně kontaminována, aby nakazila testované osoby.	1 (1,3%)	0	12 (15,4%)	18 (23,1%)	47 (60,3%)
Pandemie COVID-19 byla naplánovaná globálními elitami.	0	8 (10,3%)	14 (17,9%)	21 (26,9%)	35 (44,9%)
Masivní testování vedlo ke spuštění dalších vln pandemie COVID-19.	3 (3,8%)	12 (15,4%)	9 (11,5%)	19 (24,4%)	35 (44,9%)

Odpověď	● Alespoň jednou týdně nebo častěji	● Méně než jednou týdně	● Nikdy	● Tento web neznám
Parlamentnilisty.cz	3 (3,8%)	21 (26,9%)	46 (59,0%)	8 (10,3%)
iDnes.cz	34 (43,6%)	36 (46,2%)	8 (10,3%)	0
Protiproud.cz	0	1 (1,3%)	36 (46,2%)	41 (52,6%)
czSputnikNews.com	0	0	46 (59,0%)	32 (41,0%)
Novárepublika.online	0	0	33 (42,3%)	45 (57,7%)
Aktuálně.cz	39 (50,0%)	30 (38,5%)	9 (11,5%)	0
AC24.cz	4 (5,1%)	6 (7,7%)	38 (48,7%)	30 (38,5%)
České noviny.cz	4 (5,1%)	9 (11,5%)	44 (56,4%)	21 (26,9%)
Aeronet.news	0	1 (1,3%)	43 (55,1%)	34 (43,6%)
Zvědaec.news	0	2 (2,6%)	29 (37,2%)	47 (60,3%)
Seznamzpravy.cz	55 (70,5%)	20 (25,6%)	3 (3,8%)	0
iRozhlas.cz	21 (26,9%)	33 (42,3%)	22 (28,2%)	2 (2,6%)

Odpověď	● Rozhodně ano	● Spíše ano	● Nevím	● Spíše ne	● Rozhodně ne	● Tento web neznám
Parlamentnilisty.cz	1 (1,3%)	19 (24,4%)	23 (29,5%)	14 (17,9%)	16 (20,5%)	5 (6,4%)
iDnes.cz	4 (5,1%)	53 (67,9%)	10 (12,8%)	11 (14,1%)	0	0
Protiproud.cz	0	0	18 (23,1%)	2 (2,6%)	17 (21,8%)	41 (52,6%)
czSputnikNews.com	0	0	17 (21,8%)	5 (6,4%)	19 (24,4%)	37 (47,4%)
Novárepublika.online	0	0	16 (20,5%)	2 (2,6%)	11 (14,1%)	49 (62,8%)
Aktuálně.cz	7 (9,0%)	46 (59,0%)	15 (19,2%)	6 (7,7%)	2 (2,6%)	2 (2,6%)
AC24.cz	2 (2,6%)	5 (6,4%)	19 (24,4%)	2 (2,6%)	12 (15,4%)	38 (48,7%)
České noviny.cz	1 (1,3%)	13 (16,7%)	21 (26,9%)	4 (5,1%)	4 (5,1%)	35 (44,9%)
Aeronet.news	0	0	15 (19,2%)	4 (5,1%)	17 (21,8%)	42 (53,8%)
Zvědaec.news	0	0	15 (19,2%)	1 (1,3%)	10 (12,8%)	52 (66,7%)
Seznamzpravy.cz	6 (7,7%)	48 (61,5%)	14 (17,9%)	6 (7,7%)	2 (2,6%)	2 (2,6%)
iRozhlas.cz	10 (12,8%)	42 (53,8%)	14 (17,9%)	4 (5,1%)	2 (2,6%)	6 (7,7%)

Příloha 10: Datové tabulky respondentů, kteří v bezpečnostních sborech neslouží a ani to neplánují:

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Bezpečnostní opatření spojená s pandemií COVID-19 měla negativní dopad na společnost	7 (30,4%)	14 (60,9%)	0	2 (8,7%)	0
Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie	0	0	15 (65,2%)	4 (17,4%)	4 (17,4%)
Zákaz a neuzívání alternativních léčebných prostředků, jako Ivermektin byla chyba	1 (4,3%)	5 (21,7%)	12 (52,2%)	2 (8,7%)	3 (13,0%)
Státní představitelé svým častým měněním opatření poškozovali podnikatele a zaměstnance	10 (43,5%)	11 (47,8%)	0	2 (8,7%)	0
COVID-19 byl vyvinut v laboratoři	3 (13,0%)	10 (43,5%)	6 (26,1%)	4 (17,4%)	0
Nekonzistentní přístup státu k pandemii COVID-19 (povolení všech opatření v létě, zavírání podniků v zimě) byl škodlivý	6 (26,1%)	12 (52,2%)	0	5 (21,7%)	0
COVID-19 není pro zdravého člověka nebezpečnější, než běžná chřipka	0	5 (21,7%)	3 (13,0%)	8 (34,8%)	7 (30,4%)
Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem	4 (17,4%)	6 (26,1%)	9 (39,1%)	3 (13,0%)	1 (4,3%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
PCR testy jsou nespolehlivé	0	2 (8,7%)	4 (17,4%)	14 (60,9%)	3 (13,0%)
Roušky a respirátory nezabraňují šíření COVID-19	0	6 (26,1%)	1 (4,3%)	11 (47,8%)	5 (21,7%)
Dodržování karantény a omezení kontaktů vedlo k zvýšení počtu sebevražd ve společnosti	5 (21,7%)	8 (34,8%)	7 (30,4%)	3 (13,0%)	0
Roušky se staly symbolem podvolení a snahou o manipulaci společnosti.	1 (4,3%)	4 (17,4%)	2 (8,7%)	8 (34,8%)	8 (34,8%)
Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví	5 (21,7%)	5 (21,7%)	7 (30,4%)	5 (21,7%)	1 (4,3%)
Stát nedokázal vydat konzistentní a spolehlivý plán opatření proti šíření COVIDu-19	5 (21,7%)	16 (69,6%)	1 (4,3%)	1 (4,3%)	0
Vysoká míra protilátek by se měla uznávat jako důkaz bezinfekčnosti	8 (34,8%)	7 (30,4%)	2 (8,7%)	5 (21,7%)	1 (4,3%)
Vlády plánovaly/plánují čipovat občany	0	1 (4,3%)	4 (17,4%)	4 (17,4%)	15 (65,2%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Vakcinace na COVID-19 byla využita WHO (Světová zdravotnická organizace) k posílení své moci ve světě	1 (4,3%)	1 (4,3%)	5 (21,7%)	8 (34,8%)	8 (34,8%)
Osoby, které se odmítly očkovat, byly omezovány na účasti v oblastech společenského života	11 (47,8%)	8 (34,8%)	1 (4,3%)	2 (8,7%)	1 (4,3%)
Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19	1 (4,3%)	6 (26,1%)	11 (47,8%)	2 (8,7%)	3 (13,0%)
Vakcinace proti COVID-19 může vést ke snížení plodnosti.	0	2 (8,7%)	11 (47,8%)	4 (17,4%)	6 (26,1%)
Ve společnosti byl/je tlak na očkování, i v případě osob, které o ně nestojí	7 (30,4%)	12 (52,2%)	0	3 (13,0%)	1 (4,3%)
V řadě případů byla vakcinace důvodem úmrtí vakcinované osoby	1 (4,3%)	1 (4,3%)	9 (39,1%)	5 (21,7%)	7 (30,4%)
Hlavním cílem západních farmaceutických firem vyvíjejících vakcíny bylo vydělat co nejvíce peněz, i když tím poškodily pacienty.	1 (4,3%)	4 (17,4%)	6 (26,1%)	8 (34,8%)	4 (17,4%)
Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla/je vhodná k očkování	0	7 (30,4%)	8 (34,8%)	3 (13,0%)	5 (21,7%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
COVID-19 byl původně vyvíjen jako americká biologická zbraň.	1 (4,3%)	2 (8,7%)	11 (47,8%)	4 (17,4%)	5 (21,7%)
Počátek pandemie nastal na „Světových armádních hrách“ v říjnu 2019, kam koronavirus dovezli američtí vojáci.	0	1 (4,3%)	14 (60,9%)	4 (17,4%)	4 (17,4%)
Smrtnost a počet úmrtí na COVID-19 byly silně nadhodnoceny. Stát a média vyvolávaly paniku	2 (8,7%)	6 (26,1%)	4 (17,4%)	6 (26,1%)	5 (21,7%)
Pandemie COVID-19 byla využita k zamaskování nové migrační vlny do Evropy.	0	4 (17,4%)	3 (13,0%)	10 (43,5%)	6 (26,1%)
Rusko zvládlo pandemii lépe než EU, protože dokázalo na rozdíl od ní vyvinout vakcínu (Sputnik)	0	1 (4,3%)	6 (26,1%)	11 (47,8%)	5 (21,7%)
Část PCR a Antigen testů byla záměrně kontaminována, aby nakazila testované osoby.	0	0	4 (17,4%)	4 (17,4%)	15 (65,2%)
Pandemie COVID-19 byla naplánovaná globálními elitami.	0	2 (8,7%)	5 (21,7%)	9 (39,1%)	7 (30,4%)
Masivní testování vedlo ke spuštění dalších vln pandemie COVID-19.	1 (4,3%)	1 (4,3%)	4 (17,4%)	10 (43,5%)	7 (30,4%)

Příloha 11: Datové tabulky respondentů, kteří v bezpečnostních sborech neslouží, bez ohledu na to, zda to plánují nebo nikoliv:

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Bezpečnostní opatření spojená s pandemií COVID-19 měla negativní dopad na společnost	14 (32,6%)	25 (58,1%)	0	4 (9,3%)	0
Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie	0	0	25 (58,1%)	11 (25,6%)	7 (16,3%)
Zákaz a neuzívání alternativních léčebných prostředků, jako Ivermektin byla chyba	2 (4,7%)	10 (23,3%)	18 (41,9%)	8 (18,6%)	5 (11,6%)
Státní představitelé svým častým měněním opatření poškozovali podnikatele a zaměstnance	18 (41,9%)	23 (53,5%)	0	2 (4,7%)	0
COVID-19 byl vyvinut v laboratoři	7 (16,3%)	15 (34,9%)	12 (27,9%)	7 (16,3%)	2 (4,7%)
Nekonzistentní přístup státu k pandemii COVID-19 (povolení všech opatření v létě, zavírání podniků v zimě) byl škodlivý	12 (27,9%)	25 (58,1%)	0	6 (14,0%)	0
COVID-19 není pro zdravého člověka nebezpečnější, než běžná chřipka	1 (2,3%)	9 (20,9%)	7 (16,3%)	15 (34,9%)	11 (25,6%)
Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem	6 (14,0%)	15 (34,9%)	12 (27,9%)	6 (14,0%)	4 (9,3%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
PCR testy jsou nespolehlivé	0	5 (11,6%)	8 (18,6%)	25 (58,1%)	5 (11,6%)
Roušky a respirátory nezabraňují šíření COVID-19	1 (2,3%)	9 (20,9%)	2 (4,7%)	23 (53,5%)	8 (18,6%)
Dodržování karantény a omezení kontaktů vedlo k zvýšení počtu sebevražd ve společnosti	6 (14,0%)	15 (34,9%)	16 (37,2%)	6 (14,0%)	0
Roušky se staly symbolem podvolení a snahou o manipulaci společnosti.	1 (2,3%)	6 (14,0%)	2 (4,7%)	18 (41,9%)	16 (37,2%)
Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví	8 (18,6%)	12 (27,9%)	12 (27,9%)	8 (18,6%)	3 (7,0%)
Stát nedokázal vydat konzistentní a spolehlivý plán opatření proti šíření COVIDu-19	11 (25,6%)	30 (69,8%)	1 (2,3%)	1 (2,3%)	0
Vysoká míra protilátek by se měla uznávat jako důkaz bezinfekčnosti	11 (25,6%)	16 (37,2%)	5 (11,6%)	9 (20,9%)	2 (4,7%)
Vlády plánovaly/plánují čipovat občany	0	1 (2,3%)	7 (16,3%)	5 (11,6%)	31 (72,1%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Vakcinace na COVID-19 byla využita WHO (Světová zdravotnická organizace) k posílení své moci ve světě	1 (2,3%)	3 (7,0%)	7 (16,3%)	14 (32,6%)	18 (41,9%)
Osoby, které se odmítly očkovat, byly omezovány na účasti v oblastech společenského života	19 (44,2%)	19 (44,2%)	2 (4,7%)	2 (4,7%)	1 (2,3%)
Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19	3 (7,0%)	13 (30,2%)	17 (39,5%)	7 (16,3%)	3 (7,0%)
Vakcinace proti COVID-19 může vést ke snížení plodnosti.	0	4 (9,3%)	20 (46,5%)	8 (18,6%)	11 (25,6%)
Ve společnosti byl/je tlak na očkování, i v případě osob, které o ně nestojí	11 (25,6%)	27 (62,8%)	0	4 (9,3%)	1 (2,3%)
V řadě případů byla vakcinace důvodem úmrtí vakcinované osoby	2 (4,7%)	3 (7,0%)	17 (39,5%)	6 (14,0%)	15 (34,9%)
Hlavním cílem západních farmaceutických firem vyvíjejících vakcíny bylo vydělat co nejvíce peněz, i když tím poškodily pacienty.	4 (9,3%)	5 (11,6%)	12 (27,9%)	13 (30,2%)	9 (20,9%)
Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla/je vhodná k očkování	0	9 (20,9%)	15 (34,9%)	8 (18,6%)	11 (25,6%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
COVID-19 byl původně vyvíjen jako americká biologická zbraň.	1 (2,3%)	3 (7,0%)	18 (41,9%)	7 (16,3%)	14 (32,6%)
Počátek pandemie nastal na „Světových armádních hrách“ v říjnu 2019, kam koronavirus dovezli američtí vojáci.	0	3 (7,0%)	22 (51,2%)	7 (16,3%)	11 (25,6%)
Smrtnost a počet úmrtí na COVID-19 byly silně nadhodnoceny. Stát a média vyvolávaly paniku	3 (7,0%)	13 (30,2%)	6 (14,0%)	12 (27,9%)	9 (20,9%)
Pandemie COVID-19 byla využita k zamaskování nové migrační vlny do Evropy.	0	6 (14,0%)	4 (9,3%)	19 (44,2%)	14 (32,6%)
Rusko zvládlo pandemii lépe než EU, protože dokázalo na rozdíl od ní vyvinout vakcínu (Sputnik)	0	1 (2,3%)	10 (23,3%)	19 (44,2%)	13 (30,2%)
Část PCR a Antigen testů byla záměrně kontaminována, aby nakazila testované osoby.	0	0	6 (14,0%)	8 (18,6%)	29 (67,4%)
Pandemie COVID-19 byla naplánovaná globálními elitami.	1 (2,3%)	5 (11,6%)	7 (16,3%)	14 (32,6%)	16 (37,2%)
Masivní testování vedlo ke spuštění dalších vln pandemie COVID-19.	1 (2,3%)	3 (7,0%)	6 (14,0%)	17 (39,5%)	16 (37,2%)

Odpověď	● Alespoň jednou týdně nebo častěji	● Méně než jednou týdně	● Nikdy	● Tento web neznám
Parlamentnilisty.cz	2 (4,7%)	14 (32,6%)	26 (60,5%)	1 (2,3%)
iDnes.cz	13 (30,2%)	27 (62,8%)	3 (7,0%)	0
Protiproud.cz	0	0	14 (32,6%)	29 (67,4%)
czSputnikNews.com	0	0	21 (48,8%)	22 (51,2%)
Novárepublika.online	0	0	9 (20,9%)	34 (79,1%)
Aktuálně.cz	18 (41,9%)	21 (48,8%)	4 (9,3%)	0
AC24.cz	0	4 (9,3%)	11 (25,6%)	28 (65,1%)
České noviny.cz	1 (2,3%)	8 (18,6%)	14 (32,6%)	20 (46,5%)
Aeronet.news	0	2 (4,7%)	16 (37,2%)	25 (58,1%)
Zvědaec.news	0	1 (2,3%)	10 (23,3%)	32 (74,4%)
Seznamzpravy.cz	27 (62,8%)	13 (30,2%)	3 (7,0%)	0
iRozhlas.cz	19 (44,2%)	16 (37,2%)	8 (18,6%)	0

Odpověď	● Rozhodně ano	● Spíše ano	● Nevím	● Spíše ne	● Rozhodně ne	● Tento web neznám
Parlamentnilisty.cz	0	16 (37,2%)	10 (23,3%)	6 (14,0%)	8 (18,6%)	3 (7,0%)
iDnes.cz	3 (7,0%)	31 (72,1%)	4 (9,3%)	5 (11,6%)	0	0
Protiproud.cz	0	0	8 (18,6%)	3 (7,0%)	3 (7,0%)	29 (67,4%)
czSputnikNews.com	0	0	4 (9,3%)	4 (9,3%)	14 (32,6%)	21 (48,8%)
Novárepublika.online	0	0	3 (7,0%)	2 (4,7%)	2 (4,7%)	36 (83,7%)
Aktuálně.cz	6 (14,0%)	28 (65,1%)	5 (11,6%)	4 (9,3%)	0	0
AC24.cz	1 (2,3%)	1 (2,3%)	7 (16,3%)	2 (4,7%)	3 (7,0%)	29 (67,4%)
České noviny.cz	0	7 (16,3%)	12 (27,9%)	3 (7,0%)	0	21 (48,8%)
Aeronet.news	0	0	6 (14,0%)	2 (4,7%)	11 (25,6%)	24 (55,8%)
Zvědaec.news	0	0	4 (9,3%)	2 (4,7%)	2 (4,7%)	35 (81,4%)
Seznamzpravy.cz	6 (14,0%)	28 (65,1%)	4 (9,3%)	4 (9,3%)	1 (2,3%)	0
iRozhlas.cz	14 (32,6%)	20 (46,5%)	5 (11,6%)	2 (4,7%)	0	2 (4,7%)

Příloha 12: Datové tabulky respondentů ve věku 40+ let:

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Bezpečnostní opatření spojená s pandemií COVID-19 měla negativní dopad na společnost	12 (40,0%)	12 (40,0%)	1 (3,3%)	5 (16,7%)	0
Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie	0	2 (6,7%)	14 (46,7%)	4 (13,3%)	10 (33,3%)
Zákaz a neužívání alternativních léčebných prostředků, jako Ivermektin byla chyba	2 (6,7%)	7 (23,3%)	14 (46,7%)	4 (13,3%)	3 (10,0%)
Státní představitelé svým častým měněním opatření poškozovali podnikatele a zaměstnance	10 (33,3%)	15 (50,0%)	1 (3,3%)	4 (13,3%)	0
COVID-19 byl vyvinut v laboratoři	5 (16,7%)	11 (36,7%)	13 (43,3%)	0	1 (3,3%)
Nekonzistentní přístup státu k pandemii COVID-19 (povolení všech opatření v létě, zavírání podniků v zimě) byl škodlivý	13 (43,3%)	10 (33,3%)	3 (10,0%)	4 (13,3%)	0
COVID-19 není pro zdravého člověka nebezpečnější, než běžná chřipka	3 (10,0%)	13 (43,3%)	2 (6,7%)	5 (16,7%)	7 (23,3%)
Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem	10 (33,3%)	16 (53,3%)	2 (6,7%)	2 (6,7%)	0

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
PCR testy jsou nespolehlivé	1 (3,3%)	8 (26,7%)	5 (16,7%)	11 (36,7%)	5 (16,7%)
Roušky a respirátory nezabraňují šíření COVID-19	2 (6,7%)	7 (23,3%)	3 (10,0%)	15 (50,0%)	3 (10,0%)
Dodržování karantény a omezení kontaktů vedlo k zvýšení počtu sebevražd ve společnosti	2 (6,7%)	11 (36,7%)	9 (30,0%)	5 (16,7%)	3 (10,0%)
Roušky se staly symbolem podvolení a snahou o manipulaci společnosti.	2 (6,7%)	5 (16,7%)	5 (16,7%)	11 (36,7%)	7 (23,3%)
Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví	9 (30,0%)	7 (23,3%)	6 (20,0%)	5 (16,7%)	3 (10,0%)
Stát nedokázal vydat konzistentní a spolehlivý plán opatření proti šíření COVIDu-19	10 (33,3%)	14 (46,7%)	3 (10,0%)	2 (6,7%)	1 (3,3%)
Vysoká míra protilátek by se měla uznávat jako důkaz bezinfekčnosti	13 (43,3%)	10 (33,3%)	2 (6,7%)	4 (13,3%)	1 (3,3%)
Vlády plánovaly/plánují čipovat občany	0	2 (6,7%)	5 (16,7%)	4 (13,3%)	19 (63,3%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Vakcinace na COVID-19 byla využita WHO (Světová zdravotnická organizace) k posílení své moci ve světě	3 (10,0%)	3 (10,0%)	4 (13,3%)	14 (46,7%)	6 (20,0%)
Osoby, které se odmítly očkovat, byly omezovány na účasti v oblastech společenského života	14 (46,7%)	11 (36,7%)	1 (3,3%)	3 (10,0%)	1 (3,3%)
Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19	7 (23,3%)	6 (20,0%)	10 (33,3%)	4 (13,3%)	3 (10,0%)
Vakcinace proti COVID-19 může vést ke snížení plodnosti.	0	4 (13,3%)	18 (60,0%)	5 (16,7%)	3 (10,0%)
Ve společnosti byl/je tlak na očkování, i v případě osob, které o ně nestojí	16 (53,3%)	11 (36,7%)	0	3 (10,0%)	0
V řadě případů byla vakcinace důvodem úmrtí vakcinované osoby	2 (6,7%)	4 (13,3%)	9 (30,0%)	10 (33,3%)	5 (16,7%)
Hlavním cílem západních farmaceutických firem vyvíjejících vakcíny bylo vydělat co nejvíce peněz, i když tím poškodily pacienty.	6 (20,0%)	7 (23,3%)	8 (26,7%)	5 (16,7%)	4 (13,3%)
Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla/je vhodná k očkování	3 (10,0%)	6 (20,0%)	13 (43,3%)	3 (10,0%)	5 (16,7%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
COVID-19 byl původně vyvíjen jako americká biologická zbraň.	1 (3,3%)	2 (6,7%)	16 (53,3%)	5 (16,7%)	6 (20,0%)
Počátek pandemie nastal na „Světových armádních hrách“ v říjnu 2019, kam koronavirus dovezl američtí vojáci.	0	1 (3,3%)	17 (56,7%)	5 (16,7%)	7 (23,3%)
Smrtnost a počet úmrtí na COVID-19 byly silně nadhodnoceny. Stát a média vyvolávaly paniku	9 (30,0%)	4 (13,3%)	4 (13,3%)	10 (33,3%)	3 (10,0%)
Pandemie COVID-19 byla využita k zamaskování nové migrační vlny do Evropy.	0	4 (13,3%)	6 (20,0%)	13 (43,3%)	7 (23,3%)
Rusko zvládlo pandemii lépe než EU, protože dokázalo na rozdíl od ní vyvinout vakcínu (Sputnik)	0	2 (6,7%)	10 (33,3%)	8 (26,7%)	10 (33,3%)
Část PCR a Antigen testů byla záměrně kontaminována, aby nakazila testované osoby.	0	0	7 (23,3%)	8 (26,7%)	15 (50,0%)
Pandemie COVID-19 byla naplánovaná globálními elitami.	0	5 (16,7%)	4 (13,3%)	12 (40,0%)	9 (30,0%)
Masivní testování vedlo ke spuštění dalších vln pandemie COVID-19.	2 (6,7%)	5 (16,7%)	4 (13,3%)	7 (23,3%)	12 (40,0%)

Příloha 13: Datové tabulky respondentů ve věku 30–39 let:

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Bezpečnostní opatření spojená s pandemií COVID-19 měla negativní dopad na společnost	16 (34,8%)	19 (41,3%)	2 (4,3%)	8 (17,4%)	1 (2,2%)
Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie	1 (2,2%)	4 (8,7%)	27 (58,7%)	7 (15,2%)	7 (15,2%)
Zákaz a neuzívání alternativních léčebných prostředků, jako Ivermektin byla chyba	3 (6,5%)	9 (19,6%)	14 (30,4%)	11 (23,9%)	9 (19,6%)
Státní představitelé svým častým měněním opatření poškozovali podnikatele a zaměstnance	17 (37,0%)	20 (43,5%)	1 (2,2%)	8 (17,4%)	0
COVID-19 byl vyvinut v laboratoři	10 (21,7%)	16 (34,8%)	14 (30,4%)	4 (8,7%)	2 (4,3%)
Nekonzistentní přístup státu k pandemii COVID-19 (povolení všech opatření v létě, zavírání podniků v zimě) byl škodlivý	13 (28,3%)	22 (47,8%)	1 (2,2%)	10 (21,7%)	0
COVID-19 není pro zdravého člověka nebezpečnější, než běžná chřipka	3 (6,5%)	7 (15,2%)	8 (17,4%)	15 (32,6%)	13 (28,3%)
Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem	8 (17,4%)	20 (43,5%)	8 (17,4%)	7 (15,2%)	3 (6,5%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
PCR testy jsou nespolehlivé	2 (4,3%)	9 (19,6%)	8 (17,4%)	16 (34,8%)	11 (23,9%)
Roušky a respirátory nezabraňují šíření COVID-19	4 (8,7%)	8 (17,4%)	0	23 (50,0%)	11 (23,9%)
Dodržování karantény a omezení kontaktů vedlo k zvýšení počtu sebevražd ve společnosti	2 (4,3%)	10 (21,7%)	18 (39,1%)	15 (32,6%)	2 (4,3%)
Roušky se staly symbolem podvolení a snahou o manipulaci společnosti.	2 (4,3%)	4 (8,7%)	4 (8,7%)	14 (30,4%)	22 (47,8%)
Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví	6 (13,0%)	12 (26,1%)	9 (19,6%)	11 (23,9%)	8 (17,4%)
Stát nedokázal vydat konzistentní a spolehlivý plán opatření proti šíření COVIDu-19	9 (19,6%)	23 (50,0%)	4 (8,7%)	9 (19,6%)	1 (2,2%)
Vysoká míra protilátek by se měla uznávat jako důkaz bezinfekčnosti	10 (21,7%)	18 (39,1%)	13 (28,3%)	3 (6,5%)	2 (4,3%)
Vlády plánovaly/plánují čipovat občany	1 (2,2%)	2 (4,3%)	6 (13,0%)	2 (4,3%)	36 (78,3%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Vakcinace na COVID-19 byla využita WHO (Světová zdravotnická organizace) k posílení své moci ve světě	1 (2,2%)	7 (15,2%)	7 (15,2%)	16 (34,8%)	15 (32,6%)
Osoby, které se odmítly očkovat, byly omezovány na účasti v oblastech společenského života	13 (28,3%)	21 (45,7%)	3 (6,5%)	7 (15,2%)	2 (4,3%)
Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19	3 (6,5%)	9 (19,6%)	16 (34,8%)	13 (28,3%)	5 (10,9%)
Vakcinace proti COVID-19 může vést ke snížení plodnosti.	0	0	22 (47,8%)	13 (28,3%)	11 (23,9%)
Ve společnosti byl/je tlak na očkování, i v případě osob, které o ně nestojí	13 (28,3%)	26 (56,5%)	3 (6,5%)	4 (8,7%)	0
V řadě případů byla vakcinace důvodem úmrtí vakcinované osoby	0	3 (6,5%)	14 (30,4%)	17 (37,0%)	12 (26,1%)
Hlavním cílem západních farmaceutických firem vyvíjejících vakcíny bylo vydělat co nejvíce peněz, i když tím poškodily pacienty.	2 (4,3%)	11 (23,9%)	13 (28,3%)	12 (26,1%)	8 (17,4%)
Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla/je vhodná k očkování	2 (4,3%)	8 (17,4%)	20 (43,5%)	11 (23,9%)	5 (10,9%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
COVID-19 byl původně vyvíjen jako americká biologická zbraň.	0	3 (6,5%)	23 (50,0%)	7 (15,2%)	13 (28,3%)
Počátek pandemie nastal na „Světových armádních hrách“ v říjnu 2019, kam koronavirus dovezli američtí vojáci.	0	4 (8,7%)	26 (56,5%)	6 (13,0%)	10 (21,7%)
Smrtnost a počet úmrtí na COVID-19 byly silně nadhodnoceny. Stát a média vyvolávaly paniku	2 (4,3%)	15 (32,6%)	8 (17,4%)	12 (26,1%)	9 (19,6%)
Pandemie COVID-19 byla využita k zamaskování nové migrační vlny do Evropy.	0	8 (17,4%)	7 (15,2%)	15 (32,6%)	16 (34,8%)
Rusko zvládlo pandemii lépe než EU, protože dokázalo na rozdíl od ní vyvinout vakcínu (Sputnik)	0	2 (4,3%)	19 (41,3%)	14 (30,4%)	11 (23,9%)
Část PCR a Antigen testů byla záměrně kontaminována, aby nakazila testované osoby.	1 (2,2%)	0	9 (19,6%)	11 (23,9%)	25 (54,3%)
Pandemie COVID-19 byla naplánovaná globálními elitami.	0	5 (10,9%)	12 (26,1%)	10 (21,7%)	19 (41,3%)
Masivní testování vedlo ke spuštění dalších vln pandemie COVID-19.	1 (2,2%)	6 (13,0%)	8 (17,4%)	14 (30,4%)	17 (37,0%)

Příloha 14: Datové tabulky respondentů ve věku 18–29 let:

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Bezpečnostní opatření spojená s pandemií COVID-19 měla negativní dopad na společnost	14 (29,2%)	27 (56,3%)	0	7 (14,6%)	0
Rusko zvládlo pandemii COVID-19 lépe než Evropská unie	0	0	28 (58,3%)	9 (18,8%)	11 (22,9%)
Zákaz a neuzívání alternativních léčebných prostředků, jako ivermektin byla chyba	2 (4,2%)	11 (22,9%)	17 (35,4%)	11 (22,9%)	7 (14,6%)
Státní představitelé svým častým měněním opatření poškozovali podnikatele a zaměstnance	19 (39,6%)	26 (54,2%)	1 (2,1%)	2 (4,2%)	0
COVID-19 byl vyvinut v laboratoři	7 (14,6%)	18 (37,5%)	15 (31,3%)	7 (14,6%)	1 (2,1%)
Nekonzistentní přístup státu k pandemii COVID-19 (povolení všech opatření v létě, zavírání podniků v zimě) byl škodlivý	14 (29,2%)	27 (56,3%)	0	7 (14,6%)	0
COVID-19 není pro zdravého člověka nebezpečnější, než běžná chřipka	5 (10,4%)	8 (16,7%)	5 (10,4%)	21 (43,8%)	9 (18,8%)
Většina zaznamenaných úmrtí nebyla na koronavirus, ale s koronavirem	7 (14,6%)	20 (41,7%)	11 (22,9%)	7 (14,6%)	3 (6,3%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
PCR testy jsou nespolehlivé	0	6 (12,5%)	8 (16,7%)	31 (64,6%)	3 (6,3%)
Roušky a respirátory nezabraňují šíření COVID-19	1 (2,1%)	11 (22,9%)	4 (8,3%)	24 (50,0%)	8 (16,7%)
Dodržování karantény a omezení kontaktů vedlo k zvýšení počtu sebevražd ve společnosti	6 (12,5%)	15 (31,3%)	21 (43,8%)	6 (12,5%)	0
Roušky se staly symbolem podvolení a snahou o manipulaci společnosti.	2 (4,2%)	4 (8,3%)	2 (4,2%)	16 (33,3%)	24 (50,0%)
Pravidelné nošení roušek či respirátorů škodí zdraví	7 (14,6%)	14 (29,2%)	11 (22,9%)	15 (31,3%)	1 (2,1%)
Stát nedokázal vydat konzistentní a spolehlivý plán opatření proti šíření COVIDu-19	12 (25,0%)	33 (68,8%)	0	3 (6,3%)	0
Vysoká míra protilátek by se měla uznávat jako důkaz bezinfekčnosti	13 (27,1%)	19 (39,6%)	4 (8,3%)	11 (22,9%)	1 (2,1%)
Vlády plánovaly/plánují čipovat občany	0	0	7 (14,6%)	3 (6,3%)	38 (79,2%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
Vakcinace na COVID-19 byla využita WHO (Světová zdravotnická organizace) k posílení své moci ve světě	1 (2,1%)	3 (6,3%)	6 (12,5%)	13 (27,1%)	25 (52,1%)
Osoby, které se odmítly očkovat, byly omezovány na účasti v oblastech společenského života	19 (39,6%)	20 (41,7%)	2 (4,2%)	4 (8,3%)	3 (6,3%)
Aplikace vakcín je v řadě případů spojena s projevem příznaků COVID-19	1 (2,1%)	14 (29,2%)	21 (43,8%)	6 (12,5%)	6 (12,5%)
Vakcinace proti COVID-19 může vést ke snížení plodnosti.	0	4 (8,3%)	18 (37,5%)	9 (18,8%)	17 (35,4%)
Ve společnosti byl/je tlak na očkování, i v případě osob, které o ně nestojí	11 (22,9%)	28 (58,3%)	2 (4,2%)	5 (10,4%)	2 (4,2%)
V řadě případů byla vakcinace důvodem úmrtí vakcinované osoby	2 (4,2%)	2 (4,2%)	16 (33,3%)	8 (16,7%)	20 (41,7%)
Hlavním cílem západních farmaceutických firem vyvíjejících vakcíny bylo vydělat co nejvíce peněz, i když tím poškodily pacienty.	5 (10,4%)	6 (12,5%)	12 (25,0%)	15 (31,3%)	10 (20,8%)
Nepovolení a nezajištění ruské vakcíny Sputnik bylo politické rozhodnutí: Vakcína byla/je vhodná k očkování	1 (2,1%)	4 (8,3%)	17 (35,4%)	11 (22,9%)	15 (31,3%)

Odpověď	 Rozhodně souhlasím	 Spíše souhlasím	 Nevím	 Spíše nesouhlasím	 Rozhodně nesouhlasím
COVID-19 byl původně vyvíjen jako americká biologická zbraň.	1 (2,1%)	1 (2,1%)	15 (31,3%)	9 (18,8%)	22 (45,8%)
Počátek pandemie nastal na „Světových armádních hrách“ v říjnu 2019, kam koronavirus dovezli američtí vojáci.	0	1 (2,1%)	19 (39,6%)	9 (18,8%)	19 (39,6%)
Smrtnost a počet úmrtí na COVID-19 byly silně nadhodnoceny. Stát a média vyvolávaly paniku	3 (6,3%)	13 (27,1%)	8 (16,7%)	14 (29,2%)	10 (20,8%)
Pandemie COVID-19 byla využita k zamaskování nové migrační vlny do Evropy.	0	4 (8,3%)	4 (8,3%)	18 (37,5%)	22 (45,8%)
Rusko zvládlo pandemii lépe než EU, protože dokázalo na rozdíl od ní vyvinout vakcínu (Sputnik)	0	2 (4,2%)	8 (16,7%)	20 (41,7%)	18 (37,5%)
Část PCR a Antigen testů byla záměrně kontaminována, aby nakazila testované osoby.	0	0	3 (6,3%)	7 (14,6%)	38 (79,2%)
Pandemie COVID-19 byla naplánovaná globálními elitami.	1 (2,1%)	4 (8,3%)	5 (10,4%)	13 (27,1%)	25 (52,1%)
Masivní testování vedlo ke spuštění dalších vln pandemie COVID-19.	1 (2,1%)	4 (8,3%)	4 (8,3%)	15 (31,3%)	24 (50,0%)